

Downshiftaaminen sosiaalisena konstruktiona

– *tulkintarepertuaarit elämänmuuttajien blogikirjoituksissa*

Nina Laitakari

Pro gradu -tutkielma

Helsingin yliopisto

Valtiotieteellinen tiedekunta

Sosiaalitieteiden laitos

Sosiaalipsykologian oppiaine

Toukokuu 2016

HELSINGIN YLIOPISTO
HELSINGFORS UNIVERSITET
UNIVERSITY OF HELSINKI

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos – Institution – Department	
Valtiotieteellinen tiedekunta		Sosiaalitieteiden laitos	
Tekijä – Författare – Author			
Laitakari, Nina			
Työn nimi – Arbetets titel – Title			
Downshifftaminen sosiaalisena konstruktiona – tulkintarepertuaarit elämänmuuttajien blogikirjoituksissa			
Oppiaine – Läroämne – Subject			
Sosiaalipsykologia			
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä – Sidoantal – Number of pages	
Pro gradu -tutkielma	02.05.2016	117	
Tiivistelmä – Referat – Abstract			
<p>Downshifftaminen nousi Suomessa vilkkaan yhteiskunnallisen keskustelun kohteeksi 2010-luvun taitteessa. Puheenvuorot ovat jakaantuneet yhtäältä downshifftamista vahvasti kannattaviin ja toisaalta vastustaviin kannanottoihin. Suhteessa downshifftamisen medianäkyvyyteen on ilmiöstä tehty vain vähän tutkimusta niin kansainvälisesti kuin erityisesti Suomessa. Valtaosa tutkimusta on tehty realistisesta viitekehystä. Realistisen orientaation jaettuna teoreettisena lähtökohta on kaksoishyötyoletus, jonka mukaan downshifftaminen palvelee sekä downshifftaajaa itseään parempana elämänlaatuna että ympäristöä vähentyneenä ympäristörasituksena. Realistit ovat tutkineet ilmiön yleisyyttä, demografisia määreitä, elämänmuutoksen toteutustapoja ja tyytyväisyyttä siihen sekä downshifftaajien motiiveja. Aiemmat konstruktionistiset tutkimukset ovat lähestyneet downshifftamista kielessä rakentuvana kulutuskiittisyytenä eritellen downshifftaajan identiteetin rakentamisen vaiheita ja soveltaen Foucault'n teorioita.</p> <p>Tässä tutkielmassa downshifftaminen ymmärretään sosiaalisen konstruktionismin mukaan kielessä rakentuvana kategoriana, jolloin realistinen käsitys downshifftamisesta objektiivisena ja mitattavana ilmiönä näyttää riittämättömänä. Diskurssianalyttisiä menetelmällisiä keinoja käyttämällä analysoidaan yhdeksän downshifftaajan omasta elämänmuutoksestaan kertovia blogikirjoituksia. Analyttinen lähestymistapa edustaa diskursiivista psykologiaa. Downshifftaajat nähdään diskurssin käyttäjinä, jotka aktiivisesti tuottavat downshifftamisen konstruktiota teksteissään. Blogikirjoituksia lähestytään selontekoina, jotka ovat sekä osa sosiaalista todellisuutta että tuottavat sitä tietynlaisena. Analyysissa paikannetaan selonteoista tulkintarepertuaareja eli yhtenäisiä puhetapoja, jotka rakentavat downshifftamista vaihtelevasti. Lisäksi tarkastellaan eri tulkintarepertuaareissa downshifftaajalle määrittyviä subjektipositiota ja downshifftamisen legitimaatiota repertuaareittain.</p> <p>Aineistosta paikannetaan viisi tulkintarepertuaaria, joilla bloggaajat rakentavat downshifftamisen konstruktiota, ja joissa downshifftaajan subjektipositiota ja downshifftamisen legitimaatiota näyttää vaihtelevana. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshifftaminen konstruoiu aidon itsen ilmaisuna, etsimisenä ja löytämisenä sekä autenttisuutena. Downshifftaaja asettuu itsen ilmaisijan positioon ja downshifftamisen legitimaatio nojaa todelliseen itseeseen. Suorittamisrepertuaarissa downshifftaminen rakentuu erottumisena ulkopuolelta määrittymisestä. Suorittamisesta erottujan positioista ulkoapäin määrittymisen delegitimoidaan. Yhteiskuntakriittinen repertuaari rakentaa downshifftamista ympäröivän yhteiskunnan arvosteluna. Tiedostajan positioista downshifftaminen legitimoituu moraalilla. Realistisessa repertuaarissa downshifftaminen konstruoiu arkielämän realiteettioletuksiin pohjaavana järkivalintana. Downshifftaajan positiona on harkitsija ja downshifftamisen legitimaatioperustana rationaalisuus. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa downshifftaminen rakentuu asiantuntijatiedon kautta. Asiantuntijuuteen nojaajan positioista downshifftaminen legitimoituu eksperttiedon kautta.</p> <p>Analyysin perusteella downshifftaminen näyttää monimerkityksisenä kielellisenä ilmiönä. Tutkimuksessa havaitut tulkintarepertuaarit nähdään downshifftaajien resursseina, joilla aiemmissa tutkimuksissa eritellyn identiteetin konstruointitarinan kertominen on mahdollista. Tulkintarepertuaarien mukaisia merkityksenantoja tunnustetaan myös muusta aiemmasta tutkimuksesta. Havainto asiantuntijuuden keskeisyydestä downshifftamisen rakentamisessa on uusi. Tutkimustuloksilla nähdään käytännön hyödynnettävyyttä downshifftaajien toimijuuden edistäjinä sekä myös työnantajien, markkinoijien ja poliitikkojen ymmärryksen lisääjinä ilmiöstä.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
downshifftaminen, sosiaalinen konstruktionismi, diskursiivinen psykologia, diskurssianalyysi, diskurssin käyttäjä, tulkintarepertuaari, subjektipositiota, legitimaatio, blogi			

SISÄLLYS

1 JOHDANTO	1
2 AIKAISEMPI TUTKIMUSKIRJALLISUUS	5
2.1 Realismi: kaksoishyöty lähtökohtana	9
2.1.1 Ketkä, miten ja miksi?.....	12
2.1.2 Maslown tarvehierarkia selittäjänä	17
2.1.3 Kulutuskäyttäytymisen tarkastelua	19
2.2 Konstruktionismi ja downshiftaaminen identiteettinä	22
2.2.1 Toimijuuskamppailun vaiheet.....	22
2.2.2 Foucault ja moraalinen identiteetti	26
3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET	31
3.1 Sosiaalinen konstruktionismi.....	32
3.2 Diskurssianalyysi metodologiana	35
3.2.1 Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta.....	36
3.2.2 Analyttiset käsitteet	38
3.3 Tutkimuskysymykset	41
4 AINEISTO	44
4.1 Perustelu, kerääminen, kuvaus ja eettisyys	44
4.2 Analyysin askeleet	52
5 TUTKIMUSTULOKSET.....	58
5.1 Ekspressiivisen individualismin repertuaari	59
5.2 Suorittamisrepertuaari	68
5.3 Yhteiskuntakriittinen repertuaari.....	75
5.4 Realistinen repertuaari.....	81
5.5 Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari.....	85
5.6 Repertuaarin vaihtoja.....	90
5.7 Tiivistys tutkimustuloksista	92
6 DISKUSSIO	96
LÄHTEET	110

1 JOHDANTO

Kasvio ja Lundell (2015, s. 178) toteavat downshiftoamisen nousseen näkyvästi suomalaiseseen julkiseen keskusteluun 2010-luvun taitteessa. Tuo vilkas keskustelu herätti myös minun kiinnostukseni ilmiötä kohtaan. Esimerkiksi naistenlehdissä oli kirjoituksia ulos työelämän oravanpyörästä hypänneistä entisistä uraohjuksista, jotka olivat löytäneet rauhan yksinkertaisemmasta elämästä pienemmillä tuloilla. Rupesin pohtimaan, mistä ilmiössä oli kysymys ja mikä sai downshiftoajat tekemään rohkean päätöksensä? Jatkuvan eteenpäinmenon kyseenalaistaminen puhutteli minua varmasti oman suorituskeskeisyyteni ja perfektionistisuuteni takia. Mielenkiintoni lisäsi mediassa esiintyvien kannanottojen selkeä polarisoituminen downshiftoamista vahvasti kannattaviin ja vastustaviin puheenvuoroihin. Päätin tutkia aihetta pro gradussani.

...

Sillä hetkellä minulle tapahtui jotain minulle ennenkuulumatonta: Sain yhteyden sydämeeni...

...

N2

...

Downshiftoaus on perimmiltään itsekäs ajattelutapa, jossa ihminen lähtee siitä että vain hänen tarpeittensa täyttäminen riittää. Mutta entäs ne, jotka eivät pysty työhön, ja ovat siis muiden työpanoksen varassa? Downshiftoaja ei näe, että hänen lisäkseen yrityksellä on tarpeita ja yhteiskunnalla on tarpeita. Hänelle edistys, elintaso ja niiden myötä esimerkiksi paremmat terveyspalvelut ovat jotain minkä muut tekevät sillä aikaa, kun downshiftoaja mietiskelee.

...

(Laakso, 2012, s. 26)

Lainauksista ensimmäinen on eräältä omasta downshiftoamisestaan blogia kirjoittavalta henkilöltä tutkielmani empiirisestä aineistosta. Toinen lainaus on Elinkeinoelämän valtuuskunnan johtajan Matti Apusen Teknologiateollisuuden sidosryhmälehdessä artikkelissa (Laakso, 2012) ilmestynyt kannanotto. Molemmissa lainauksissa puhutaan tämän tutkielman aiheesta eli downshiftoamisesta – joskin eri tavoin. Onko downshiftoaminen

ensimmäisen lainauksen mukaisesti *yhteyttä sydämeen* vai toisen lainauksen lailla *itsestä vastuuttomuutta*?

Yleensä downshiftoimisella viitataan vapaaehtoiseen tulo- ja kulutustason laskuun. Tässä tutkielmassa ymmärrän downshiftoimisen sosiaalisen konstruktionismin (Burr, 1995; Gergen, 2009) mukaan kielellisenä kategoriana, joka saa vaihtelevia merkityksiä ihmisten puheessa. Konstruktionistisesti ajateltuna downshiftoiminen voi olla *sekä* yhteyttä sydämeen *että* itsestä vastuuttomuutta riippuen siitä, mitä puhetaapaa eli diskursusia käytetään. Kyse on puheen variaatiosta, joka Potterin ja Wetherellin (1987, s. 35) mukaan aiheuttaa ongelmia realisteille. Realistit näkevät kielenkäytön kuvaavan todellisuutta ja konstruktionistien mukaan kielenkäytöllä rakennetaan todellisuutta (Jokinen, Juhila & Suoninen, 1993a, s. 9).

Lainaukset ilmentävät downshiftoimiseen liittyviä erilaisia kielellisiä merkityspotentiaaleja ja osoittavat realistisen ymmärryksen riittämättömyyden downshiftoimisesta objektiivisesti havainnoitavana ja mitattavana kategoriana. Suurin osa aikaisemmasta tutkimuksesta ilmiöstä on kuitenkin tehty realistisesta viitekehuksesta. Survey-tutkimukset (esim. Alexander & Ussher, 2012; Chettri, Stimson & Western, 2009a; Hamilton & Mail, 2003; Schreurs, 2010) ovat tuoneet tietoa downshiftoimisen yleisyydestä, downshiftoijien demografiasta, tavoista toteuttaa elämänmuutos ja tyytyväisyydestä siihen sekä downshiftoijien motiiveista. Downshiftoimista on yritetty operationalisoida kehittämällä mittareita (esim. Iyer & Muncy, 2009; Leonard-Barton, 1981). Laadullisissa tutkimuksissa on pyritty kuvaamaan ja ymmärtämään ilmiötä (esim. Craig-Lees & Hill, 2002; Zavestoski, 2002).

Downshiftoimista on aiemmin tutkittu myös konstruktionistisesti, jolloin downshiftoiminen on käsitetty toistuvasti identiteettinä. Tutkijat ovat kehittäneet teoriaa downshiftoijan identiteetin ajallisesta rakentumisesta (Cherrier, 2009b; Cherrier & Murray, 2002; Cherrier & Murray, 2007). Tunnetun ranskalaisen filosofin Michel Foucault'n teoriaa moraalisen identiteetin rakentamisessa käytettävistä minätekniikoista on sovellettu (Moisander & Pesonen, 2002; Sandlin & Walther, 2009). Lisäksi on tutkittu downshiftoijien kollektiivista identiteettiä, jolloin downshiftoiminen on ymmärretty uutena sosiaalisenä liikkeenä (Cherrier & Murray, 2002; Sandlin & Walther, 2009).

Tuon omalla tutkielmallani lisää tietoa downshifistaamisesta sosiaalisesti konstruoituneena ilmiönä aineistonani downshifistaajien omasta elämänmuutoksestaan laatimia blogikirjoituksia. Kutsun blogikirjoituksia selonteoiksi, koska haluan painottaa niiden sosiaalista todellisuutta rakentavaa luonnetta, erona realistiseen tapaan lukea aineistoa todellisuuden kuvauksena (Suoninen, 1999, s. 20). Lähestymistapani edustaa diskursiivista psykologiaa (esim. Potter & Edwards, 2001; Potter & Wetherell, 1987; Wetherell & Potter, 1988, 1992) ja olen kiinnostunut siitä, miten bloggaajat aktiivisesti rakentavat downshifistaamisen konstruktiota kirjoituksissaan tulkintarepertuaarien avulla.

Tulkintarepertuaarilla ymmärrän samaa kuin Jokinen, Juhila ja Suoninen (1993b, s. 27) eli se on ”verrattain eheä säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemi, joka rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta”. Olen kiinnostunut myös tulkintarepertuaareissa downshifistaajille rakentuvista asemista eli subjektipositiviteetista (mts. 39) sekä downshifistaamisen legitimaatiosta eli oikeutuksesta (Gergen, 1989).

Downshifistaamisen tutkimisen tekee tärkeäksi aiheen ajankohtaisuus ja yhteiskunnallinen merkittävyys. Esimerkiksi Ballantine ja Creery (2010) peräänkuuluttavat lisää laadullista tutkimusta ilmiöstä. Havaintojeni mukaan downshifistaaminen on ollut toistuvasti esillä suomalaisessa mediassa viime vuosina. Toisaalta talouden taantuma pakottaa monet downshifistaamaan ilman omaa tahtoa. Olosuhteiden pakosta downshifistaamisesta on juuri tehty TV-sarjakin ”Downshifistaajat”. Hallituksen esittäessä työajan pidentämistä ratkaisuna taantumaa esiintyy julkisessa keskustelussa myös puheenvuoroja työttömyyden ratkaisemiseksi downshifistaamista soveltaen ja työtä jakaen.

Eräänä osoituksena downshifistaamisen ajankohtaisuudesta Suomessa on se, että Kotimaisten kielten keskus listasi vuonna 2011 ”downshifistaus”¹ sanan yhtenä uutena ja ajankohtaisena sanana, jonka merkitys on ”rauhallinen ja yksinkertainen elämäntapa kiireisen vastakohtana” (Eronen & Moilanen, 2011). Myös useat viime vuosina aiheesta

¹ Downshifistaamiseen viitataan suomenkielessä myös seuraavilla sanoilla: oravanpyörästä pois hyppääminen, hidastaminen, yksinkertaistaminen, kohtuullistaminen ja leppoistaminen. Downshifistaaminen on mielestäni näistä tunnetuin ja siksi käytän tutkielmassani sitä.

julkaistut kirjat kertovat ilmiön pinnalla olostä (esim. Bergman, 2010; Davis, 2010; Hakala, 2010; Rajander-Juusti, 2010).

Suomessa ei ole tehty kansallista surveytä downshiftaamisen yleisyydestä, mutta vuoden 2015 kansallisen EVA:n Arvo- ja asennetutkimuksen (Sipola, 2015), Ammattiliitto Pron vuonna 2011 suorittaman yksityisen sektorin toimihenkilöihin kohdistuneen jäsenkyselyn (Palmu, 2012) ja Toimihenkilöliitto ERTO:n Toimi-lehden lukijoilleen vuonna 2010 teettämän tutkimuksen (Viitanen, 2010) valossa kiinnostusta downshiftaamiseen suomalaisten työntekijöiden keskuudessa on.² Kaikkien kolmen tutkimuksen perusteella halua downshiftata on noin neljällä kymmenestä vastaajasta. Toimen tutkimuksen mukaan tulojen pienenemiseen ollaan valmiita, mikäli elämänlaatu paranisi ja EVA:n tutkimuksen pohjalta, mikäli tilalle saisi lisää vapaa-aikaa. EVA:n tutkimuksen mukaan ajatus työnteon vähentämisestä houkutteli selvästi eniten nuoria, paremmin koulutettuja ja paremmassa sosioekonomisessa asemassa olevia palkansaajia. Ammattiliitto Pron kyselyn perusteella erityisen kiinnostuneita downshiftaamisesta olivat 4000–5000 euroa kuukaudessa ansaitsevat, finanssialalla työskentelevät ja naiset.

Toimen tutkimuksessa (Viitanen, 2010) tuli esiin, että melkein kolme neljästä toimihenkilöstä oli pohtinut uranvaihtoa ja neljännes koki tekevänsä töitä uupumukseen saakka. Havaitut keinot ”leppoistaa” vaihtelivat. EVA:n tutkimuksessa (Sipola, 2015, s. 58) ilmeni, että suomalaisten usko talouskasvuun ainoana tapana lisätä ihmisten hyvinvointia on jakaantunut. Viikoittaisen työajan pidentämisen kannatus oli kasvanut viime vuosina, mutta se oli edelleen heikkoa neljänneksen vastaajista kannatuksella.

Mikäli downshiftaaminen yleistyisi, olisi sillä näkyviä vaikutuksia myös kansantaloudellisesti, koska verotulot vähenisivät. Tämä tekee aiheen tutkimisesta yhteiskunnallisesti merkittävää. Downshiftaaminen edustaa vaihtoehtokulttuuria (esim. Alexander, 2011a) ja esimerkiksi Burrin (1995) mukaan tällaisten ilmiöiden tutkiminen on tärkeää ymmärryksen lisäämiseksi myös valtavirtakulttuurista. Downshiftaaminen saa merkityksensä erityisesti suhteessa konsumerismiin. Tutkielmani tulokset ovat siten myös

² Toimen teettämän tutkimuksen otoksena oli 554 ERTO:n jäsentä, joista kaksi kolmesta oli naisia, joten tulokset ovat lähinnä yleistettävissä koskemaan toimihenkilöitä. EVA:n teettämän tutkimuksen vahvuutena oli laaja otanta (n=2056) ja kansallinen yleistettävyys.

hallitsevaa konsumeristista elämäntyyliä ja sille rakentunutta yhteiskuntaa koskeva kannanotto.

Tutkielmani etenee siten, että esittelen luvussa kaksi aikaisempaa tutkimuskeskustelua, johon tällä tutkielmalla tuotan puheenvuoron. Luvussa kolme esittelen tutkielmani teoreettis-metodologisen näkökulman eli sosiaalisen konstruktionismin ja diskurssianalyysin. Luvun lopussa muotoilen tutkimuskysymykseni. Luvussa neljä kerron aineistostani ja sen keräämisestä, tutkimusetiikasta ja aineistoni käsittelytavasta. Luvussa viisi esittelen tutkimustulokseni eli paikantamani tulkintarepertuaarit. Päätän tutkielmani diskussioon luvulla kuusi, jossa asetan omat tutkimustulokseni dialogiin aihetta aiemmin tutkineiden kanssa.

2 AIKAISEMPI TUTKIMUSKIRJALLISUUS

Downshiftaaminen liitetään nykyisenlaisena jälkimoderniin yhteiskuntaan, ja sitä on tutkittu noin 35:n vuoden ajan. Ilmiön ytimessä olevalla vapaaehtoisen yksinkertaisuuden idealla on pidempi historia, ja tämä ideaali näkyy myös useissa uskonnoissa (Hamilton & Mail, 2003). Kasvio ja Lundell (2015, s. 18) tiivistävät downshiftaamisen nykyistä kontekstia määrittävän työelämän kovenevat suoritusvaatimukset. Downshiftaaminen liitetään usein degrowth-ajatteluun, jonka mukaan kehittyneissä teollisuusmaissa tulisi hillitä talouskasvua. Degrowth-ajattelua lähellä puolestaan on slow life- eli hitaan elämän puolestapuhujien liike. (Mts. 34–37.)

Keskityn tässä käsittelemään downshiftaamiseen kohdistunutta tutkimusta. Kirjallisuudessa vapaaehtoisen yksinkertaisuuden ja downshiftaamisen käsitteillä molemmilla tyypillisesti tarkoitetaan vapaaehtoista, pitkäaikaista tulo- ja kulutustason laskua. Esitellessäni aiempia tutkimuksia käytän sitä käsitettä, mitä tutkija itse on käyttänyt. Joissain tutkimuksissa vapaaehtoinen yksinkertaisuus/downshiftaaminen ymmärretään poikkeavasti kulutustason laskuna (Schreurs, 2010) tai työtuntien vähentämisenä ja lisääntyneenä vapaa-aikana (Kennedy, Krahn & Krogman, 2013), jolloin tuon eriävän merkityksen tekstissä esiin. Suomenkielistä tutkimusta referoidessani käytän tutkijan itsensä käyttämää suomennosta.

Tutkimusta on tehty sekä realistisesta että kontruktivistisesta viitekehyksestä, joskin realistisesta orientaatiosta tehty tutkimus on ollut vallalla. Tutkimuksen määrän on todettu olevan vähäistä (McDonald, Oates, Young & Hwang, 2006) esimerkiksi suhteessa ilmiön medianäkyvyyteen USA:ssa (Maniates, 2002). Tutkimusta on tehty niukasti myös Suomessa verraten havaitsemaani downshiftaamisen esilläoloon mediassa. Ainoat löytämäni tutkimukset jo johdannossa viitattujen EVA:n arvo- ja asennetutkimuksen (Sipola, 2015) ja toimihenkilöiden parissa tehtyjen tutkimusten (Palmu, 2012; Viitanen, 2010) lisäksi ovat Sandbergin (2015) kriittinen diskurssianalyysi ja Työterveyslaitoksen vuosina 2012–2013 toteuttama hanke ”Downshifting organisaatioiden uudistumiskyvyn tukena”. Pro gradu -tutkielmia aiheesta löytyy kuitenkin useita (Hirvilampi, 2003; Jusila, 2012; Kirsi, 2011; Kuosmanen, 2010; Näkki, 2006; Rantalainen, 2008; Salmela, 2014).

Kasvio ja Lundell (2015) esittelevät työterveyslaitoksen hankkeen downshiftaamista koskevat olennaiset tulokset kirjassa, jonka keskeistä antia ovat kohtuullistajien tarinat. Aineistona oli asiantuntijahaastatteluja kahdessa suurehkoissa organisaatiossa. Haastateltavina oli työtään kohtuullistaneita, johtoa, HR-asiantuntijoita, esimiehiä ja muutama alanvaihtaja. Lisäksi perehdyttiin tutkittavien organisaatioiden henkilöstöstrategioihin. Toisessa organisaatiossa järjestettiin myös ryhmäkeskustelu. Tulosten perusteella kohtuullistajat näkevät työelämässä useita muutoksia: suorituspaineeet kasvavat, tietotekniikka kehittyy ja epävarmuus lisääntyy. Keskustelu downshiftaamisesta on kohtuullistajille tuttua, mutta oman muutoksen motiivit ovat henkilökohtaisia. Kohtuullistajien tarinoissa tulevat esiin vaihtelevat elämäntilanteet ja tarpeet. Kasvion ja Lundellin mukaan nykyaikaisen henkilöstöhallinnon luomat massaräätälöinnin välineet ja dialoginen johtaminen tarjoavat ratkaisuja kohtuullistamistarpeisiin eri osapuolille. Työntekijöiden ja organisaatioiden edustajien näkemykset työelämän muutoksista ja siitä seuraavista yksilöllisistä tarpeista joustoon ovat valtaosin samankaltaisia. Yritysten edustajat esittävät myös kritiikkiä downshiftaamista kohtaan.

Craig-Lees ja Hill (2002) huomauttavat kansainvälisen kirjallisuuden olevan pitkälti käsitteellistä ja spekulatiivista. Esimerkiksi downshiftaamisen ja vapaaehtoisen yksinkertaisuuden käsitteiden suhteesta käydään keskustelua (esim. Etzioni, 1998; Hamilton & Mail, 2003). McDonald ym. (2006) vetävät yhteen kirjallisuuden ongelmia todeten var-

haisen kirjallisuuden olevan sävyltään julistavaa ja ihannoivaa. Esimerkkeinä kriittisyyden puutteesta McDonald ym. (2006) nostavat esiin niukat akateemiset viitteet, liiallisen pohjaamisen toisen käden lähteisiin ja klassisten käsitteiden ja määritelmien käyttämisen viittaamatta. Metodologisena ongelmana useissa tutkimuksissa (Ballantine & Creery, 2010; Craig-Lees & Hill, 2002; Iwata, 1997, 1999, 2001; Leonard-Barton, 1981; Shama & Wisenblit, 1984; ref. McDonald ym., 2006) on otosten kokoaminen perustuen Elginin ja Mitchellin (1977) esseessään vapaaehtoiseen yksinkertaisuuteen liittämiin empiriaan pohjaamattomiin viiteen arvoon: materiaaliseen yksinkertaisuuteen, ihmisen kokoiseen mittakaavaan, itsemääräytyvyyteen, ekologiseen tietoisuuteen ja henkilökohtaiseen kasvuun.

Ensimmäisissä tutkimuksissa kehitettiin kvantitatiivisia mittareita koskien downshiftaajien uskomuksia ja käyttäytymistä (Iwata; 1997, 1999, 2001; Leonard-Barton, 1981; Shama & Wisenblit, 1984; ref. McDonald ym., 2006). Monet tutkijat ovat kommentoineet näiden mittaamisten metodologisia ongelmia. Craig-Lees ja Hill (2002) huomauttavat useiden mittareiden (Iwata; 1997, 1999, 2001; Leonard-Barton, 1981; Shama & Wisenblit, 1984; ref. Craig-Lees & Hill, 2002) painottavan liikaa ympäristöarvoja ja näin epäonnistuvan elämäntyylin kuvaamisessa sekä pohjaavan Elginin ja Mitchellin (1977) ja muiden varhaisten kirjoittajien oletuksiin empiirisen näytön sijaan. Rudmin ja Kilbourne (1996; ref. McDonald ym., 2006) kritisoivat itseraportointiskaalojen käyttöä, koska nämä eivät tavoita samankaltaisten vastausten eri merkityksiä. McDonald ym. (2006) kyseenalaistavat myös opiskelijaotokset (esim. Iwata, 1997, 2001) ja pienet otoskoot, joilla on pyritty koko USA:ta koskeviin yleistyksiin (esim. Huneke, 2005; Iwata, 1997, 1999, 2001; Shama & Wisenblit, 1984; ref. McDonald ym., 2006). Viimeisimpänä mittaria downshiftaajien kulutusvastaisista asenteista ovat kehittäneet Iyer ja Muncy (2009).

Useissa laajoissa surveyssa on kartoitettu downshiftaamisen yleisyyttä, downshiftaajien demografiaa, tapoja toteuttaa elämänmuutos, motiiveja elämänmuutokselle ja tyytyväisyyttä elämänmuutokseen (esim. Alexander & Ussher, 2012; Hamilton & Mail, 2003). Surveyssa on oltu kiinnostuneita myös elämänmuutoksen koetuista esteistä (Alexander & Ussher, 2012; Huneke, 2005), downshiftaajien poliittisista näkemyksistä (Alexander & Ussher, 2012) ja muutoksista kulutuskäyttäytymisessä (Alexander & Ussher, 2012; Huneke, 2005; Schreurs, 2010). Vahvuutena monissa surveyssa (esim. Hamilton &

Mail, 2003; Schor, 1998) ovat laajat ja satunnaistetut otokset, joilla kansallisesti tehdyt yleistyksiset ovat olleet perusteltuja.

Downshiftaajien motiiveja (Craig-Lees & Hill, 2002) ja kulutuskäyttäytymistä (Ballantine & Creery, 2010; Craig-Lees & Hill, 2002; Shaw & Newholm, 2002) on tutkittu myös laadullisin menetelmin. Maslown tarvehierarkian (1943) avulla on selitetty downshiftaamista (Boujbel & d'Astous, 2012; Etzioni, 1998, Huneke, 2005; Iyer & Muncy, 2009; Jackson, 2005; Zavestoski, 2002). Eri metodologioilla tehdyt realistiset tutkimukset lähtevät yhteisestä teoreettisesta lähtöoletuksesta, joka kritisoi postmodernia kulutusyhteiskuntaa ja näkee downshiftaamisen hyödyttävän niin downshiftaajia itseään kuin ympäristöäkin, mitä Jackson (2005) kutsuu kaksoishyötyoletukseksi.

Konstruktionistisesta viitekehyksestä tarkasteltuna realistien pyrkimys objektiivisuuteen ja mitattavuuteen on ongelma, koska todellisuus ja tieto nähdään sosiaalisesti rakentuneena. 2000-luvulla myös konstruktionistit ovat kiinnostuneet downshiftaamisen tutkimisesta lähestyen sitä identiteettinä. Yhtäältä on oltu kiinnostuneita siitä, millaisten vaiheiden kautta downshiftaaja konstruoi identiteettiään (Cherrier & Murray, 2002; Cherrier & Murray, 2007; Cherrier, 2009b). Toisaalta Foucault'n ajattelua soveltaneet tutkijat ovat käsittäneet downshiftaamisen moraalisenä identiteettinä, jota työstetään minätekniikoilla (Moisander & Pesonen, 2002; Sandlin & Walther; 2009).

Tässä luvussa luon katsauksen aikaisempaan tutkimuskirjallisuuteen. Lähden esittelemään realistista tutkimusta alaluvussa 2.1 valottamalla tutkimuksen yhteistä downshiftaamisen kaksoishyötyyn pohjaavaa teoreettista taustaoletusta. Kerron myös empiiristen tutkimusten vaihtelevasta tuesta kaksoishyötyoletukselle. Kaksoishyötyoletuksesta lähtien realistit ovat kartoittaneet downshiftaamisen yleisyyttä, downshiftaajien demografiaa, tapoja downshiftata ja elämänmuutoksen motiiveja, joihin liittyvistä tutkimuksista keskeisine tuloksineen kerron alaluvussa 2.1.1. Maslown tarvehierarkian avulla on tois-tuvasti selitetty downshiftaamista (2.1.2). Lisäksi realistit ovat tarkastelleet downshiftaajien kulutuskäyttäytymistä (2.1.3).

Konstruktionistinen tutkimus ymmärtää downshiftaamisen kulutuskriittisyytenä, jota rakennetaan kielessä. Konstruktionistisesta orientaatiosta (2.2) tehdyn tutkimuksen kohdalla esittelen omassa alaluvussaan tutkimuksia downshiftaajan identiteetin ajallisesta

kehittymisestä (2.2.1) ja omassa alaluvussa Foucault'n ajattelua soveltaneita tutkimuksia (2.2.2).

2.1 Realismi: kaksoishyöty lähtökohtana

Realistisen tutkimuksen yhteisenä teoreettisena lähtökohtana on postmodernin kulutuskulttuurin kritiikki. Schreurs (2010) tiivistää tutkimuksen näkevän downshiftaamisen pääosin vapaaehtoisena elämäntyyliä ja reaktiona uuden konsumerismin korkeisiin kustannuksiin ja kuluttamisella kilpailuun. Esimerkiksi sosiologi Schor (1998, s. 4) puhuu uudesta konsumerismista downshiftaamisen viitekehyksenä. Tällä hän tarkoittaa kuluttajien jäljittelevän sellaisten viiteryhmien elämäntyyliä, jotka muodostuvat 3–5 kertaa oman tulotason ansaitsevista ihmisistä.

Osassa artikkeleita painotetaan kulutuskulttuurin haitallisia seurauksia yksilöille, kuten pitkiä työpäiviä, työuupumusta ja lisääntyvää henkistä pahoinvointia (Chettri ym., 2009a; Chettri, Khan, Stimson & Western, 2009b; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003; Kennedy ym., 2013; Nelson, Rademacher & Paek, 2007). Valtaosassa artikkeleita tuodaan esille kulutuskulttuurista yksilöille seuraavien ongelmien lisäksi kuluttamisesta ympäristölle aiheutuva rasitus ja liitetään downshiftaaminen kestävään kehitykseen. Esimerkiksi Schreurs (2010) ja Alexander ja Ussher (2012) avaavat laajasti konsumerismin epäoikeudenmukaisuutta viitaten muun muassa taloudellisen hyvinvoinnin epätasaiseen jakautumiseen maailmassa.

Jacksonin (2005) mukaan realistisen tutkimuksen taustalla onkin nähtävissä jaettu teoreettinen lähtökohta, jota hän kutsuu kaksoishyötyoletukseksi (double dividend). Tämän oletuksen mukaan downshiftaaminen hyödyttää sekä downshiftaajia itseään lisääntyneenä elämänlaatuna että ympäristöä pienentyneestä kulutuksesta seuraavana vähempänä ympäristörasituksena. Realistien lähtöoletus on siten arvolutautunut ja downshiftaamiseen hyvin myönteisesti suhtautuva. Taustaoletusta tuodaan artikkeleissa selväsanaisesti esiin esimerkiksi listaamalla ylikuluttamisen ongelmia ja esittämällä downshiftaamista ratkaisuksi niihin (esim. Alexander & Ussher, 2012; Hamilton & Mail, 2003). Muusta tutkimuksesta poiketen Craig-Lees ja Hill (2002) kertovat lähtökohdaksi tehokkaamman markkinoinnin vapaaehtoisille yksinkertaistajille kritisoiden muun tutkimuksen moralistista ja filosofista lähtökohtaa.

Kaksoishyötyoletusta on myös testattu empiirisesti. Brownin ja Kasserin (2005) tutkimustulokset vahvistavat double dividend -hypoteesia sekä yksilöiden että ympäristön kannalta. He tutkivat tätä ensin otoksella nuoria opiskelijoita. Toisessa tutkimuksessa he vielä vertailivat toisiinsa iän, sukupuolen ja maantieteellisen sijainnin mukaan vastaavia otoksia itse itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajaksi identifioivia ja tavallisia amerikkalaisia. Kasserin ja Ryanin (1996) erottamat sisäiset päämäärät (henkilökohtainen kasvu, ihmissuhteet ja yhteisöllisyys) ja ulkoiset päämäärät (taloudellinen menestyminen, imago ja suosio) sekä mindfulness (tietoisuuden laatu, jolla tarkoitetaan sisäisten tilojen ja käyttäytymisen avointa ja tietoista huomiointia) selittivät sekä yksinkertaistajien subjektiivista hyvinvointia että ekologisesti vastuullista käytöstä. Yksinkertaistajat olivat enemmän orientoituneita sisäisiin tavoitteisiin kuin ulkoisiin ja tämä selitti tilastollisesti suurta osaa heidän suuremmasta hyvinvoinnista ja osaa heidän ekologisesti vastuullisesta käyttäytymisestä. Poikittaistutkimuksesta ei kuitenkaan voi tehdä päätelmiä kausaliteetista. Lisäksi tutkimuksen rajoituksena oli sosiaalisesti suotava vastaaminen ja itseraportointiin perustuvat mittarit.

Kennedyn ym. (2013) surveyn, joka kohdistui kanadalaisen kaupungin kotitalouksiin, mukaan downshiftaamisella³ ei ollut merkittävää yhteyttä elämänlaatuun mitattuna subjektiivisella hyvinvoinnilla ja tyytyväisyydellä ajankäyttöön. Sen sijaan downshiftaaminen oli yhteydessä kestävien kotitalouskäytäntöjen kanssa, mutta ei kestävästä liikkumisen kanssa. Elämänlaadun mittaaminen yksilömittareilla ja downshiftaamisen mittaaminen kotitaloutta kohden vaikeutti tulosten tulkintaa.

Schreurs (2010) vertaili laajaan elämäntyylilehden lukijoille suunnattuun otokseen pohjaten vapaaehtoisia ja ei-vapaaehtoisia downshiftaajia⁴ ja havaitsi, että vapaaehtoiset downshiftaajat raportoivat enemmän positiivisia kokemuksia, joka voi edistää elämänlaatua. Poikkeuksena oli kokemus siitä, että ei tullut ymmärretyksi ja tuli kritisoiduksi,

³ ymmärrettynä työtuntien vähentämisellä ja vapaa-ajan lisääntymisellä

⁴ ymmärrettynä kulutustason laskulla

joka oli yleisempi vapaaehtoisilla downshiftoajilla kuin ei-vapaaehtoisilla downshiftoajilla. Schreurs (2010) huomasi myös sekä downshiftoajien että ei-downshiftoajien saavan korkeita pistemääriä kaikissa kestävässä kehitykseen liittyvissä käyttäytymisissä.

Kaksoishyötyoletuksen toista puolta, mielekkyyttä yksilöille, tukevat useiden suuriotantaisten surveyden tulokset. Eri tutkimusten mukaan niitä, jotka ovat tyytyväisiä downshiftoukseen eivätkä kaipaa lisätuloja on ollut 35–40 %. Niitä, jotka ovat tyytyväisiä mutta kaipaavat lisätuloja, on ollut 28–56 % ja tyytymättömiä 10–20 % vastaajista. (Chettri, ym., 2009a; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003; Schor, 1998; The Harwood Group, 1995.) Alexanderin ja Ussherin (2012) mukaan itse itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajista identifioivista lähes 90 % oli vähintään jonkin verran onnellisempi elämänmuutoksen tehtyään ja vain 0,3 % onnettomampi. Chettri ym. (2009b) vertasivat laajalla alueellisella otoksella downshiftoajien ja ei-downshiftoajien elämäntyytyväisyyttä ja havaitsivat downshiftoajien olevan tyytymättömämpiä kuin verrokkit käytössä olevaan rahan ja aikaan sekä työelämään. Kausaliteetti tyytymättömyyden ja downshiftoamisen välillä jäi kuitenkin tutkimuksessa epäselväksi.

Downshiftoamisen mielekkyydestä yksilöille on saatu tukea laadullisin menetelmin (Bekin, Carrigan & Szmigin, 2005; Tan, 2000 ref. Hamilton & Mail, 2003). Bekin ym. (2005) tutkivat kriittisen etnografian keinoin viittä yksinkertaistajayhteisöä, jotka he karsitteellistivat uusina kuluttajayhteisöinä (NCC). Jäsenten tyytyväisyys lisääntyi ja he kokivat enemmän vapautta ja kontrollia omasta elämästään saatuaan uudelleen yhteyden tuotantoon ja kuluttamiseen. Jäsenet myönsivät konfliktit ja haasteet yhteisöelämässä. He kaipasivat joitakin perinteiseen markkinakulutukseen liittyviä hedonistisia kokemuksia, mutta tämä kompensoitui tasapainoisuudella, jota yhteisöelämä tarjosi. Tanin (2000, ref. Hamilton & Mail 2003) fenomenologisen haastattelututkimuksen mukaan uran downshiftoajat olivat huomattavan tyytyväisiä elämänmuutokseensa.

Boujbel ja d'Astous (2012) löysivät selittävän tekijän yksinkertaistamisen ja elämäntyytyväisyyden välillä vertaillaan kanadalaisia yksinkertaistajia ei-yksinkertaistajiin. Tutkimustulokset viittaavat siihen, että osin kulutushalujen kontrollointi selittää tätä yhteyttä, kuitenkin ainoastaan kuluttajilla, joilla on rajalliset taloudelliset resurssit. Tutki-

muksen heikkoutena oli otoksen rajaaminen empiirisesti testaamattoman Shaman ja Wisenblittin (1984) mittarin avulla sekä korrelatiivinen asetelma. Esimerkiksi kulutushalu-
jen kontrollointiin vaikuttavat eri motiivit, kuten pakko tai arvot, eivät selvinneet.

Kaksoishyötyoletus on motivoinut myös joitakin tutkijoita kartoittamaan, millaisia esteitä downshiftaajat kokevat elämäntyyliinsä liittyvän, jotta näihin voitaisiin puuttua poliittisen päätöksenteon keinoin ja näin edesauttaa elämäntyylin leviämistä. Sopiva työllistyminen, liikkuminen ja kulutushoukutusten vastustaminen koettiin haasteiksi sekä Alexanderin ja Ussherin (2012) laajan kansainvälisen surveyn että Huneken (2005) suppeatoksisen surveyn mukaan. Alexanderin ja Ussherin (2012) tutkimuksessa esiin tulivat lisäksi asumiseen, riittämättömiin tuotemerkintöihin ja soveltuviin sosiaalisiin aktiviteetteihin ja Huneken (2005) tutkimuksessa sotkun (clutter) vähennykseen liittyvät ongelmat. Alexander ja Ussher (2012) totesivat ryhmätietoisuuden olevan vapaaehtoisten yksinkertaistajien keskuudessa kasvussa pohjaten saamiinsa tuloksiin samastumisesta yksinkertaisen elämän liikkeeseen, toimimisesta sen parissa ja valmiuteen äänestää yksinkertaista elämää edistävää puoluetta.

Yllä kerroin kaksoishyötyoletuksesta realistisen tutkimuksen teoreettisena lähtökohtana. Kaksoishyötyoletus on saanut vaihtelevaa empiiristä tukea.

2.1.1 Ketkä, miten ja miksi?

Kaksoishyötyoletus on motivoinut realisteja kartoittamaan kansainvälisissä surveyssa, keitä downshiftaajat ovat sekä miten ja miksi elämänmuutos tehdään. Surveyta on tehty USA:ssa (Huneke, 2005; Leonard-Barton, 1981; Schor, 1998; The Harwood Group, 1995), Australiassa (Chettri ym. 2009a; Hamilton & Mail, 2003), Iso-Britanniassa (Hamilton, 2003), Kanadassa (Kennedy ym., 2013) ja Hollannissa (Schreurs, 2010). Useassa tutkimuksessa vahvuutena ovat suuret otoskoot ja satunnaisotanta, joilla on pyritty kansallisesti yleistettävään tietoon (Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003; Schor, 1998; The Harwood Group, 1995). Alexander ja Ussher (2012) ovat tehneet laajan kansainvälisen surveyn (n=2131). Surveyden erilaisten downshiftaamisen määritelmien ja vaihtelevien otosten takia niitä ei voi suoraan vertailla keskenään.

Kun downshiftoaminen on määritelty vapaaehtoisena, pitkäaikaisena tulotason laskuna viimeisen kymmenen vuoden aikana, on downshiftoajia ollut Australiassa tehdyn suuriotantaisen alueellisen tutkimuksen mukaan koko aikuisväestöstä 28,5 % ja 30–59-vuotiaista 20 % (Chettri ym. 2009a). Laajojen satunnaistettujen kansallisten otosten perusteella viimeisen kymmenen vuoden aikana 30–59-vuotiaista australialaisista 23 % (Hamilton & Mail, 2003) ja briteistä 25 % (Hamilton, 2003) oli downshiftoanut. USA:ssa vapaaehtoisesti tulotasoa oli laskenut kysyttäessä satunnaistetusti koko aikuisväestöltä viimeisen viiden vuoden aikana The Harwood Groupin (1995) mukaan 28 % ja Schorin (1998) mukaan 19 %. Kanadalaisista kotitalouksista joka neljännessä joku oli downshiftoanut⁵ viimeisen viiden vuoden aikansa (Kennedy ym., 2013). Yhteenvetona downshiftoajien määrä vaihtelee noin viidenneksestä neljännekseen vastaajista kansainvälisten tutkimustulosten perusteella.

Schreurs (2010) kyseenalaisti omassa väitöskirjassaan downshiftoamisen vapaaehtoisuuden tutkiessaan hollantilaisia downshiftoajia. Vapaaehtoisuus voi olla jälkikäteen downshiftoamiselle annettu tulkinta. Schreurs (2010) keräsi surveynsa aineiston hollantilaisen elämäntyylilehden lukijoilta (n=1006) ja määritteli downshiftoamisen ainoastaan kulutustason laskuna. Vapaaehtoisia downshiftoajia oli lähes puolet ja ei-vapaaehtoisia downshiftoajia lähes kolmannes vastaajista. Hämmäntävästi vain neljänneksellä vapaaehtoisista downshiftoajista tulot laskivat, neljänneksellä nousivat ja puolet vastaajista ei raportoinut muutosta tuloissa. Myös Huneken (2005) mukaan osalla itse itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajaksi identifioivista henkilöistä tulot nousivat.

Esiteltyäni downshiftoamisen yleisyyttä kerron seuraavaksi, mitä surveyden perusteella tiedetään downshiftoajien demografiasta. Yhteenvetona voi todeta, että downshiftoajalle ei muodostu selkeää demografista profiilia. Demografiset tekijät vaihtelevat jonkin verran eri otoksilla tehdyissä tutkimuksissa. Hamiltonin (2003), Hamiltonin ja Mailin (2003) ja Schorin (1998) mukaan downshiftoajista naisia ja miehiä on suunnilleen yhtä paljon. Joidenkin tutkimusten perusteella naisia olisi enemmän (Chettri ym., 2009a, Schreurs, 2010; The Harwood Group, 1995). Enimmillään naisia on ollut 60 %

⁵ ymmärrettyä työtuntien vähentämisellä ja vapaa-ajan lisääntymisellä

downshiftaajista (The Harwood Group, 1995) satunnaisotantaan pohjautuvissa tutkimuksissa. Downshiftaamisen yleisyydestä naisten parissa antaa viitteitä se, että Huneken (2005) itse itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajaksi identifioivista vastaajista 73,5% oli naisia.

Joissakin tutkimuksissa (Chettri ym., 2009a; The Harwood Group, 1995) on havaittu, että downshiftaajilla on keskimäärin todennäköisemmin lapsia kuin muulla väestöllä mutta esimerkiksi Hamiltonin ja Mailin (2003) ja Hamiltonin (2003) mukaan lapsiperheet downshiftasivat yhtä todennäköisesti kuin muutkin. Chettrin ym. (2009a) ja Schorin (1998) mukaan downshiftaajat ovat tyypillisimmin keskituloisia. Useissa tutkimuksissa on havaittu downshiftaajien jakaantuvan melko tasaisesti eri tuloryhmiin (Alexander & Ussher, 2012; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003). Huneken (2005) mukaan vapaaehtoisilla yksinkertaistajilla oli yhtä todennäköisesti vaatimattomat ja korkeat tulot.

The Harwood Groupin (1995) ja Leonard-Bartonin (1981) mukaan downshiftaajat ovat keskimäärin nuorempia kuin muut vastaajat. Hamiltonin ja Mailin (2003), Hamiltonin (2003) ja Huneken (2005) mukaan downshiftaajat ovat lähes yhtä todennäköisesti kolmi-, neli- ja viisikymppisiä. Usean tutkimuksen perusteella downshiftaajat ovat keskimääräistä paremmin koulutettuja (Chettri ym., 2009a; Huneke, 2005; Leonard-Barton, 1981; Schor, 1998; Schreurs, 2010). Alexanderin ja Ussherin (2012) mukaan vasten myyttiä maalla asuvista vapaaehtoisista yksinkertaistajista 28 % vastaajista asui suurissa kaupungeissa (yli 500 000 asukasta) ja 21 % maalla, muiden asuessa pienissä ja keskikokoisissa kaupungeissa. Myös Hamilton ja Mail (2003) ja Hamilton (2003) havaitsivat downshiftaajia olevan kaupungeissa enemmän kuin maalla. Yleisimmät tavat downshiftata vaihtelevat. Joissakin tutkimuksissa yleisin tapa downshiftata on ollut työtuntien vähentäminen (Hamilton & Mail, 2003; The Harwood Group, 1995). Toisaalta joillakin otoksilla työn lopettaminen kokonaan (Chettri ym., 2009a; Hamilton, 2003) ja joillakin vaihto heikommin palkattuun työhön (Schor, 1998) on ollut yleisintä.

Downshiftaajien motiiveja on selvitetty sekä osana surveyta (Alexander & Ussher, 2012; Chettri ym., 2009a; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003, Huneke, 2005; Leonard-Barton, 1981; Mail, 2003; Schor; 1998; The Harwood Group, 1995) että laadullisissa haastattelututkimuksissa (Craig-Lees & Hill, 2002; Tan, 2000; ref. Hamilton &

Mail, 2003). Syyt downshiftata voidaan jakaa sisäisiin ja ulkoisiin syihin. Surveyssa esille tulleita sisäisiä motiiveja ovat: halu tasapainoisempaan elämään (Leonard-Barton, 1981; Schor, 1998), suurempi kontrolli ja henkilökohtainen täyttymys (Chettri ym., 2009a; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003, Hamilton, 2003), merkityksellisempi elämä (Schor, 1998), vastaavuus omien arvojen kanssa (Huneke, 2005) sekä henkisempi ja tietoisempi elämä (Alexander & Ussher, 2012).

Ulkoiset syyt voidaan edelleen jakaa käytännön syihin ja huoleen ympäristöstä. Surveyssa esiin tulleet käytännön syyt ovat usein sosiaalisia liittyen enempään aikaan perheen (Chettri ym., 2009a; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003) ja lasten parissa (Schor, 1998; The Harwood Group, 1995) tai vauvan kanssa (Chettri ym., 2009a). Käytännön motiivina on surveyssa esiin tulleet myös mielekkäämpi ajankäyttö (Huneke, 2005; Schor, 1998; The Harwood Group, 1995). Ympäristöystävällisyys tai huoli ympäristöstä on useassa surveyssa nimetty downshiftaamisen motiiviksi (Alexander & Ussher, 2012; Chettri ym., 2009a; Huneke, 2005).

Laajoilla otoksilla tehtyjen kansallisesti yleistettävään tietoon pyrkivien surveyden tulosten mukaan downshiftaamalla haetaan ensisijaisesti elämään tasapainoa, merkitystä, henkisyttä ja uudenlaista ajankäyttöä. Ympäristöystävällisyys ja huoli ympäristöstä on vähäinen motiivi downshiftaamiselle. (Chettri ym., 2009a; Hamilton, 2003; Hamilton & Mail, 2003; Schor, 1998; The Harwood Group, 1995.) Ymmärtäessään downshiftaamisen vähentyneinä työtunteina ja lisääntyneenä vapaa-aikana ei Kennedyn ym. (2013) surveyssa myöskään löytynyt ympäristöön liittyviä motiivivia. Huomionarvoista on, että tutkimuksissa, joissa on tarkasteltu itse itsensä vapaaehtoisiksi yksinkertaistajiksi identifioivia, nousee ympäristöön liittyvä motiivi tärkeimmäksi (Alexander & Ussher, 2012; Huneke, 2005).

Fenomenologisesti uran downshiftaajia tutkineen Tanin (2000; ref. Hamilton & Mail, 2003) havaitsemat motiivit ovat kiinnostavasti kaikki sisäisiä: tasapainoon pääsy, vapaaksi pääsy ja autenttinen oleminen. Craig-Leesin ja Hillin (2002) laajan haastattelututkimuksen (n=53) tulosten mukaan yksinkertaistajilla on ainakin kolme motiivivia toiminnalleen: huoli ympäristöstä, henkisyys tai omaan itseen keskittyminen.

Leonard-Barton (1981) syvähaastatteli kehittämänsä Elginin ja Mitchellin (1977) arvoihin pohjautuvalla energiansäästämiskäyttäytymisen mittarilla korkeita arvoja saaneita vapaaehtoisia yksinkertaistajia, jotka jakaantuivat motiivien perusteella kolmeen ryhmään: säilyttäjät (conservers), ristiretkeläiset (crusaders) ja mukautajat (conformists). Säilyttäjät olivat kasvaneet perheissä, joissa oli ollut voimakas vastustus kaikenlaista jätettä kohtaan. Usein joku kotitaloudesta oli elänyt kehittyvässä maassa tai kokenut köyhyyttä lapsuudessa. Ympäristönsuojelu oli elämäntapa, koska niukkuuteen oli totuttu ja myös koska se oli taloudellista. Ristiretkeläisten motivaatio yksinkertaistamiseen liittyi vahvaan sosiaaliseen vastuuntuntoon. He näkivät itsensä roolimalleina. Mukautujien motiivit vaihtelivat ja olivat vähemmän selkeitä. Joitakin heistä motivoi syyllisyys suhteellisesta varakkuudestaan, jotkut olivat ottaneet vaikutteita lähipiirin yksinkertaistajilta.

Chettri ym. (2009a) loivat kolmen klusterin typologian downshifista sosioekonomisten tekijöiden ja demografisten tekijöiden perusteella: 1. työelämän ulkopuolella olevat, kypsät, naimisissa olevat downshifista naiset; 2. perhekeskeiset, muutosta etsivät, kypsät downshifistaajat ja 3. sinkut ja yksinhuoltajavanhemmat, jotka ovat ekologisesti keskittyneitä ja ei-etuoikeutettuja. Sosiaaliset ja taloudelliset olot sekä syyt ja tavat downshifista vaihtelivat näiden klustereiden välillä.

Yllä kerroin realistien kartoittaneen downshifistaamisen yleisyyttä, demografisia määreitä, tapoja toteuttaa elämänmuutos ja syitä sille. Downshifistaamisen yleisyyttä on tyyppillisimmin tutkittu vapaaehtoisena, pitkäkestoisena tulotason laskuna, jolloin se on vaihdellut 19–28,5 %:n välillä eri otoksilla. Downshifistaajille ei piirry selkeää demografista profiilia empirian valossa. Myös tavat toteuttaa elämänmuutos vaihtelevat. Tutkimuksissa on tullut esiin sekä sisäisiä että ulkoisia motiiveja downshifistaamiselle. Leonard-Barton (1981) on ryhmitellyt vapaaehtoisia yksinkertaistajia motiivien perusteella ja Chettri ym. (2009a) on luonut downshifistaajista klustereita sosioekonomisten ja demografisten tekijöiden perusteella.

2.1.2 Maslown tarvehierarkia selittäjänä

Maslown tarvehierarkian (1943) avulla on selitetty toistuvasti downshiftoamista (Boujbel & d'Astous, 2013; Etzioni, 1998, Huneke, 2005; Iyer & Muncy, 2009; Jackson, 2005; Zavestoski, 2002). Kirjallisuus pohjaa ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ei-materialistisia tarpeita ei voi toteuttaa kuluttamalla (Jackson, 2005). Tällöin ihmisen tarpeiden oletetaan järjestyvän hierarkkisesti, kuten humanistisen psykologian klassikko Maslow (1943) esittää.

Maslown (1943) tarvehierarkian alimpana ovat perustarpeet, kuten ruoka, suoja ja vaatetus. Ei-materialistisilla tarpeilla tarkoitetaan korkeamman tason tarpeita eli liittymisen tarvetta ja itsensä toteuttamisen tarvetta. Myöhemmin Maslow on lisännyt tarvehierarkiinsa vielä kuudennen tason eli itsensä ylittämisen tason (Koltko-Rivera, 2006). Näin ollen downshiftoamiseen liittyvän ihmiskäsityksen mukaan kuluttamalla ei ole mahdollista toteuttaa liittymisen, itsensä toteuttamisen ja itsensä ylittämisen tarpeita.

Etzioni (1998) huomauttaa vapaaehtoista yksinkertaisuutta käsittelevässä teoreettisessa esseessään, että Maslow ei ota kantaa siihen, missä määrin alemman tason tarpeiden tulee olla tyydyttyneitä ennen kuin yksilö siirtyy toteuttamaan korkeamman tason tarpeita tai siihen, missä määrin ihmiset voivat fiksoitua alemman tason tarpeisiin. Etzionin (1998) näkemys on, että vapaaehtoinen yksinkertaisuus vetoaa ihmisiin, joiden perustarpeet ovat tyydyttyneitä: kun he ovat varmoja niiden tyydyttymisestä tulevaisuudessakin, he voivat huomioida korkeamman tason tarpeita, joskin heidän konsumeristinen addiktionsa voi estää heitä siirtymästä tarvehierarkiassa ylöspäin.

Zavestoski (2002) jakoi Maslown tarvehierarkian korkeimman tason eli itsensä toteuttamisen kolmeen osaan: itsetuntoon, pystyvyyteen ja autenttisuuteen. Zavestoskin mukaan kuluttamalla voidaan täyttää ainoastaan itsetuntoon ja pystyvyyteen liittyviä tarpeita. Zavestoski havainnoi, haastatteli ja keräsi survey-aineiston vapaaehtoisten yksinkertaistajien kurssilla ja vertaili aineistoa opiskelijaotoksen kanssa. Empiiristen löydösten perusteella vapaaehtoisten yksinkertaistajien kulutusvastaiset asenteet syntyvät itsetarkkailusta, kun henkilö huomaa, että hän ei pysty saavuttamaan autenttisuuden tunnetta kuluttamalla. Tutkimuksen vahvuutena oli metoditriangulaatio.

Iyerin ja Muncyn (2009) tutkimustulokset yksinkertaistajien (ymmärrettynä henkilökohtaisista syistä kulutuksen vähentäjinä) kulutusvastaisista asenteista eivät tue Zavestoskin (2002) havaintoja. He eivät todenneet itsensä toteuttamisella ja yksinkertaistamisella yhteyttä. Alueellisen otoksen perusteella ei voi kuitenkaan tehdä laajoja yleistyksiä. Lisäksi käytetyllä itsensä toteuttamisen mittarilla oli tässä tutkimuksessa, kuten aiemmissakin, heikko reliabiliteetti. Myös kulutusvastaisten asenteiden mittarin ympäristöön liittyvien tekijöiden painottuminen saattoi vääristää tuloksia.

Huneke (2005) keräsi aineiston surveyhin itse itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajiksi identifioivilta ja havaitsi, että vastaajilla oli yhtä todennäköisesti vaatimattomat kuin korkeat tulot. Huneke (2005) näki, että Maslown tarvehierarkian aikaisempi tulkinta vapaaehtoisesta yksinkertaistamisesta ainoastaan hyvätuloisten valintana tuli kyseenalaistettua. Huneke (2005) tuokin esiin Maslown puhuvan puute- ja kasvutarpeista. Puutetarve kohdistuu spesifiin päämäärään ja sen tyydyttämiseen. Ne ovat tapauskohtaisia ja motivaatio tarpeeseen hälvenee sen täytyttyä. Tätä vastoin kasvutarpeiden kohdalla ei ole tiettyä päämäärää vaan ainoastaan tarve kasvaa. Motivaatio kasvua kohtaan ei voi ikinä täytyttyä eikä se koskaan hälvene. Maslown mukaan kaikilla ihmisillä on samat puutetarpeet mutta jokainen ihminen hakee itsensä toteuttamista, joka on kasvutarve, omalla tavallaan. (Mt.)

Boujbel ja d'Astous (2012) havaitsivat kulutushalujen kontrolloinnin selittävän osittain vapaaehtoisen yksinkertaisuuden ja elämäntyytyväisyyden välistä yhteyttä – kuitenkin ainoastaan kuluttajilla, joilla on rajalliset taloudelliset resurssit. Varakkaammilla tutkitavilla vapaaehtoinen yksinkertaisuus ei ollut yhteydessä elämäntyytyväisyyteen eikä kulutushalujen kontrollointiin, koska he ovat lähtökohtaisesti orientoituneet kohti Maslown korkeamman tason tarpeita. Heikommin toimeentulevien kuluttajien kohdalla yksinkertainen elämä liittyy sisäisen elämän rikastamisen lisäksi jossain määrin riittävään toimimiseen rajoitetuilla resursseilla yhteiskunnassa, jossa kuluttaminen on normi.

Yllä kerroin, miten Maslown (1943) tarvehierarkian avulla on selitetty downshiftaamista. Etzioni (1998) spekuloi downshiftaamisen olevan mahdollista, mikäli alemman tason tarpeet ovat riittävästi tyydytettyjä. Huneke (2005) havaitsi vasten Etzionin (1998) näkemystä downshiftaajiin kuuluvan sekä alhaisen että korkean tulotason ihmisiä.

Huneke (2005) tulkitsi itsensä toteuttamisen olevan kasvutarve, joka realisoituu jokaisella omalla tavallaan. Zavestoski (2002) havaitsi vapaaehtoisten yksinkertaistajien kulutusvastaisten asenteiden liittyvän kyvyttömyyteen saavuttaa autenttisuutta. Iyer ja Muncy (2009) eivät havainneet yhteyttä yksinkertaistamisen ja itsensä toteuttamisen välillä. Boujbelin ja d'Astousin (2012) mukaan kulutushalujen kontrollointi selittää vapaaehtoisen yksinkertaisuuden ja elämäntyytyväisyyden yhteyttä vähemmän varakkaiden kohdalla.

2.1.3 Kulutuskäyttäytymisen tarkastelua

Useat tutkijat ovat havainneet downshiftaamiseen liittyvän muutoksia kulutuskäyttäytymisessä (Alexander & Ussher, 2012; Ballantine & Creery, 2010; Craig-Lees & Hill, 2002; Huneke, 2005; Leonard-Barton, 1981; Schreurs, 2010; Shaw & Newholm, 2002). Esimerkiksi Alexander ja Ussher (2012) havaitsivat laajassa kansainvälisessä surveyssaan vapaaehtoisten yksinkertaistajien (itse identifioituvat) huolen ympäristöstä ilmenevän muun muassa ostamalla vihreitä tuotteita ja energiankulutukseen liittyen.

Myös Schreurs (2010) huomasi downshiftaajien⁶ käyttävän energiaa huomattavasti ei-downshiftaajia vähemmän. Schreurs (2010) havaitsi kuluttamisen mukauttamisen olevan tyypillisempää kuin kuluttamisen tasaisen laskemisen downshiftaajien kohdalla. Velan takaisin maksu ja säästäminen kasvoivat merkittävästi sekä vapaaehtoisten että ei-vapaaehtoisten downshiftaajien kohdalla. Kestävää kehitystä indikoiva käytös oli melko korkeaa sekä vapaaehtoisilla että ei-vapaaehtoisilla downshiftaajilla. (Mt.)

Ballantine & Creery (2010) huomauttavat, että vapaaehtoisen yksinkertaistajan määrittely kulutuskäyttäytymisen kautta on ongelmallista. Esimerkiksi Iyer ja Muncy (2009) määrittelivät vapaaehtoisen yksinkertaistajan yksilöksi, joka ostaa luomuruokaa, pyrkii ostamaan kierrätetyistä materiaaleista tehtyjä tuotteita ja kierrättää itse. Leonard-Bartonin (1981) 18-kohtaisessa mittarissa yleisimmät vapaaehtoisten yksinkertaistajien aktiiviteetit olivat (järjestyksessä): lahjojen tekeminen niiden ostamisen sijaan, kasvisruokien syöminen, oman auton öljyn vaihto sekä neuvojen vastaanottaminen koskien omavaraisuuden ja kierrättämisen lisäämistä.

⁶ ymmärrettyä kulutustason laskulla

Huneke (2005) selvitti osana surveytaan vapaaehtoisen yksinkertaisuuden päivittäistä ilmenemistä ja havaitsi kuuden yhdestätoista tärkeimmästä elämäntyylin ilmentymästä eli impulssiostosten välttämisen, paikallisesti kasvatettujen tuotteiden ostamisen, mainonnalle altistumisen rajoittamisen, ympäristöystävällisten tuotteiden ostamisen, sosiaalisesti vastuullisesti tuotteiden ostamisen ja paikallisilta tuottajilta ostamisen, liittyvän suoraan kulutuskäyttäytymiseen. Faktorianalyysi keskeisten käytäntöjen pohjalta toi esiin kolme yksinkertaistamisen ulottuvuutta, jotka olivat: 1) ekologisesti ja sosiaalisesti vastuullinen käyttäytyminen, erityisesti kulutuskäyttäytyminen, 2) yhteisöllisyyden aktiivinen edistäminen (ks. kansalaistoiminnan lisääntymisestä downshiftaajien kohdalla myös Nelson ym., 2007) ja 3) henkisyiden ylläpitäminen. Huneke (2005) vertaili enemmän sitoutuneita yksinkertaistajia vähemmän sitoutuneisiin ja huomasi, että enemmän sitoutuneilla käyttäytymisen muutos on jatkuvampaa ja he tekevät enemmän vaivaa vaativia asioita, kuten kompostoivat.

Huomionarvoista on, että Leonard-Bartonin (1981) identifioimat kaksi yleisintä aktiiviteettia ovat Huneken (2005) tutkimuksessa sijoilla 16. ja 20. Koska tutkimustulokset ovat näin eriäviä ja elämäntyylistä tiedetään niin vähän, Ballantine ja Creery (2010) suosittelevatkin downshiftaamisen tutkimiseen kvalitatiivista tutkimusotetta. Downshiftaajien kulutuskäyttäytymistä ovat tähän mennessä tutkineet laadullisesti Craig-Lees ja Hill (2002), Shaw ja Newholm (2002) ja Ballantine ja Creery (2010).

Craig-Lees ja Hill (2002) vertailivat australialaisia vapaaehtoisia ja ei-vapaaehtoisia yksinkertaistajia. Tutkijat olivat kiinnostuneita molempien ryhmien omistuksista, elämäntyylistä ja ostokäyttäytymisestä. Vapaaehtoiset yksinkertaistajat valittiin tyypillisen tulo- ja koulutustason sekä iän mukaan. Lisäksi tutkittavien tuli täyttää Elginin ja Mitchellin (1977) kriteerit. Haastattelututkimuksen (n=53) perusteella turvallisuus ja erilainen suhtautuminen aineellisiin omistuksiin erottelivat ryhmiä. Esimerkiksi autot edustivat vapaaehtoisille yksinkertaistajille funktionaalisuutta (ja joillekin syyllisyyttä) ja ei-vapaaehtoisille yksinkertaistajille puolestaan brändiä (ja statusta). Vapaaehtoisten yksinkertaistajien kuluttaminen vaihteli eri motiivien perusteella. Huoli ympäristöstä ja henkisyys johtivat hankkimaan secondhand huonekaluja, autoja, kirjoja ja vaatteita, kun taas omaan itseen keskittyminen johti kuluttamaan vähemmän. Ympäristösyistä yksinkertaistavat olivat lisäksi kiinnostuneita tuotteen laadusta, pakkaamisesta ja mainonnasta. (Craig-Lees & Hill, 2002.)

Shaw ja Newholm (2002) tutkivat sosiaalisista ja eettisistä syistä kulutusta vähentävien vapaaehtoisten yksinkertaistajien, joita he kutsuivat eettisiksi yksinkertaistajiksi, kulutuskäyttäytymistä. Fokusryhmien ja syvähaastattelujen perusteella havaittiin vaihtelua kulutuksen rajoittamisessa. Sisäinen moraalinen pakko liittyen oikeudenmukaisuuteen motivoi eettisiä yksinkertaistajia enemmän kuin maailmanparannus. Ballantine ja Creery (2010) havaitsivat syvähaastattelujen (n=12) perusteella tavarasta luopumisen olevan merkittävässä roolissa erityisesti yksinkertaisuuden elämäntyylin ensivaiheissa. Tulevan tavarasta luopumisen pohtiminen vaikutti päivittäiseen kulutuskäyttäytymiseen. Ympäristöhuolet, tuotteen laatu, mahdollisuus jaettuun omistamiseen, mahdollisuus hankkia tuote käytettynä, tuotteen eettisyys ja omavaraisuus vaikuttivat päivittäisiin kulutuspäätöksiin.

Alexander ja Ussher (2012) ja Schreurs (2010) havaitsivat downshiftaajien käyttävän energiaa säästeliäästi. Downshiftaamisen operationalisointiyrityksissä ovat eri kulutuskäyttäytymiset painottuneet vaihtelevasti (Huneke, 2005; Iyer & Muncy, 2009; Leonard-Barton, 1981). Laadullisin menetelmin tehdyissä tutkimuksissa on pyritty ymmärtämään vapaaehtoisten yksinkertaistajien elämäntyyliä suhteessa ei-vapaaehtoiseihin yksinkertaistajiin (Craig-Lees & Hill, 2002), eettisistä syistä yksinkertaistavien kulutuskäyttäytymistä (Shaw & Newholm, 2002) ja tavarasta luopumisen ja kulutuskäyttäytymisen yhteyksiä (Ballantine & Creery, 2010).

Luvun loppuksi

Tässä luvussa kävin läpi realistisesta orientaatiosta tehtyä tutkimusta, joka lähtien kaksoishyötyoletuksesta on ollut kiinnostunut downshiftaamisen yleisyydestä, demografisista määreistä, tavoista downshifata ja elämänmuutoksen syistä. Maslown tarvehierarkian avulla on selitetty ilmiötä. Lisäksi downshiftaamista on lähestytty muutoksina kulutuskäyttäytymisessä. Nyt siirryn konstruktionistisesta viitekehyksestä tehtyjen tutkimusten pariin.

2.2 Konstruktionismi ja downshiftoaminen identiteettinä

Konstruktionistinen tutkimus on lähestynyt downshiftoamista kielessä rakentuvana kuluskriittisyytenä, jolloin huomio on ollut identiteeteissä. Ennen kuin avaan kansainvälisiä tutkimuksia, kerron lyhyesti Sandbergin (2015) kriittisestä diskurssianalyysistä suomalaisessa kontekstissa. Hän havaitsi kaksi konfliktissa olevaa downshiftoajien kuluskäyttäytymistä konstruoivaa diskurssia. Kriittinen diskurssianalyysi kohdistui 1) mediassa käytäviin diskursiivisiin neuvotteluihin analysoiden Helsingin Sanomia ja Ylen internet-sivuja, 2) poliittiseen diskurssiin analysoiden suurten puolueiden poliittisia ohjelmia ja Facebook-keskusteluja ja 3) downshiftoajien ja muun väestön merkityksenäntoon aineistona suurimman suomalaisen downshiftoamiseen keskittyvän ”Hidasta elämää” -Facebook-ryhmän ja Suomi24 internet-foorumien kirjoituksia.

Toinen Sandbergin (mt.) tulkitsemista diskursseista konstruoii downshiftoamisen yksilön hyvinvointina ja toinen uhkana kollektiiviselle hyvälle. Jälkimmäisen diskurssin mukaan yksilön tulee palvella kapitalistista järjestelmää, jolle yksilön vapaus on toissijaista. Diskurssien välinen konflikti tulee esiin downshiftoamisen kontekstissa. Niin pitkään, kun yksilöt tavoittelevat hyvinvointiaan kapitalistisen järjestelmän puitteissa eli kuluttamalla, näyttää uusliberaali vapauden ihanne toteutuvan. Yksilöiden hakiessa hyvinvointiaan eri tavoin, downshiftoamalla ja vähentämällä kulutustaan, vastadiskurssi kollektiivisesta hyvästä tulee näkyväksi. Tällöin yksilön kuluttamista ei voi enää ymmärtää yksilön hyvinvointina vaan kapitalistisen rakenteen tukemisena. Kuluttajien vapaus on rajoittunutta. Heillä on vapautta markkinoiden sisällä, mutta he eivät voi kaventaa vapaasti markkinoihin osallistumistaan.

Kansainvälisessä kirjallisuudessa konstruktionistinen ote sai jalansijaa 2000-luvulla. Yhtäältä on oltu kiinnostuneita siitä, millaisten vaiheiden kautta downshiftoaja konstruoii identiteettiään (2.2.1) ja toisaalta on sovellettu Foucault'n teoriaan moraalisen identiteetin rakentamisesta minätekniikoilla (2.2.2).

2.2.1 Toimijuuskamppailun vaiheet

Joissakin konstruktionistisissa artikkeleissa tarkastellaan, millaisten vaiheiden kautta downshiftoaja rakentaa identiteettiään (Cherrier, 2009b; Cherrier & Murray, 2002;

Cherrier & Murray, 2007). Downshiftaaminen näyttäytyy tällöin jatkuvana kamppailuna toimijuuden ja rakenteen välillä, joka saa erilaisia muotoja ajallisesti.

Cherrier ja Murray ovat kirjoittaneet kaksi artikkelia vapaaehtoisen yksinkertaistajan identiteetin rakentamisen vaiheista. Näistä aiempi (2002) on teoreettinen kirjoitus, jossa vapaaehtoista yksinkertaisuutta lähestytään uutena sosiaalisena liikkeenä (NSM). Tutkijoiden mielestä NSM-viitekehys on perusteltu, koska vapaaehtoiseen yksinkertaisuuteen liittyy ”ostan, siksi olen” -mentaliteetin vastustaminen, joka vaikuttaa käsitykseen itsestä ja johtaa yksilöllisen autonomian korostamiseen. Vapaaehtoiset yksinkertaistajat aistivat kulutusyhteiskunnassa ympäristöllisiä ja sosiaalisia uhkia, kuten saasteita, ylikansoitusta ja stressiä. Tämä johtaa heidät muokkaamaan elämäntyyliään kohti merkityksellisempää olemassaoloa seuraamalla henkilökohtaisia uskomuksiaan ja vastustamalla ideologista manipulaatiota. Lisäksi NSM-viitekehystä puoltavat liikkeen fragmentoitu, diffuusi ja desentralisoitunut luonne. NSM-viitekehys nostaa keskiöön itsen tuottamisen, joten Plummerin (1995) identiteetin konstruointiteoria, joka sisältää neljä vaihetta – herkistymisen, merkityksellistämisen, alakulttuuristumisen ja stabilisaation – näyttäytyy hedelmällisenä tapana lähestyä vapaaehtoista yksinkertaisuutta. (Cherrier & Murray, 2002.)

Vuonna 2007 Cherrier ja Murray kehittivät omaa teoriaansa vapaaehtoisen yksinkertaistajan identiteetin rakentumisesta pohjaten kahdentoista viime aikoina kulutustaan muuttaneen haastatteluihin. Viitekehystenä oli elämänmuutos- ja identiteettiprojektikirjallisuutta erityisesti koskien tavarasta luopumista, vapaaehtoista yksinkertaisuutta käsittelevää kirjallisuutta ja Erich Frommin (1978) kriittinen tulkinta kulutuskulttuurista. Cherrierin ja Murrayn (2007) havaitsemat vaiheet ja Plummerin (1995) identiteetin konstruointivaiheet (Cherrier & Murray, 2002) ovat osin päällekkäisiä. Myös Cherrierin (2005) tutkimus eettisestä kulutuskäyttäytymisestä, jossa hän haastatteli eksistentiaalisfenomenologisesti yhdeksää itsensä eettiseksi kuluttajaksi mieltävää ja tutki hermeneuttisesti eettisen kulutuskäyttäytymisen avaintapahtumien ajallista jatkumoa sekä diskursien ja käytäntöjen omaksumista, on antanut samansuuntaisia tuloksia. Lisäksi Cherrierin (2009b) tutkimus tavarasta luopumisen saamista merkityksistä pohjautuen itse itsensä vapaaehtoisiksi yksinkertaistajiksi identifioivien ihmisten eksistentiaalisfenomenologisiin haastatteluihin (n=10) toi esiin downshiftaamisen prosessuaalisuuden. Kerron

nyt downshiftoamiseen liittyvistä vaiheista yllä esiin tuomani tutkimuskirjallisuuden valossa ja pohdin samalla, mitä eri vaiheet tarkoittavat downshiftoajan toimijuuden kannalta.

Cherrierin ja Murrayn (2007) mukaan downshiftoajan identiteetin konstruoinnin ensimmäisen vaiheen, *herkistymisvaiheen*, laukaisee jokin tapahtuma, joka saa heidät pysähtymään ja pohtimaan elämäänsä. He kysyvät itseltään olisiko parempaa tapaa elää tai miettivät elämän tarkoitusta. Cherrierin ja Murrayn (2002) mukaan vapaaehtoiset yksinkertaistajat *herkistyvät* kysymykselle ”kuluttaa vai tulla kulutetuksi” liikkeen kaupallistuneen alakulttuurin kautta. Cherrier (2005) puhuu *destabilisaatio-teemasta*, johon liittyy ennustamaton ja hallitsematon tapahtuma. Tällöin ”ontologinen varmuus” (Giddens, 1990; Giddens, 1995) tai ”suojakotelo” (Goffman, 1956) katoaa. Tämä tapahtuu Beckin (1999) riskiyhteiskuntakontekstissa, johon liittyy esimerkiksi ekologinen tuho. Giddensin (1995) mukaan nyky-yhteiskunta on paikka, jossa mitään ei voi ennustaa tai haalita. (Cherrier, 2005.)

Myös Moisander ja Pesonen (2002) havaitsivat tutkiessaan haastatteluaineistoon nojaten ekoyhteisöissä eläjiä, että joidenkin kohdalla muutoksen ideologisessa orientaatioissa sai aikaan dramaattinen, jopa traumaattinen, elämäntapahtuma. Tyypillisemmin ekoyhteisöissä eläjillä oli ollut ulkoisesti kaikki hyvin, mutta he kuitenkin kokivat merkityksettömyyttä. Yllä esiin tullut downshiftoajan herkistymiseen liittyvä elämän pohtiminen tarkoittaa oman toimintaorientaation äärelle pysähtymistä: toiminko ulkoa vai sisältä käsin?

Cherrierin ja Murrayn (2007) mukaan downshiftoajan identiteetin konstruoinnissa herkistymisvaihetta seuraa *erottumisvaihe*, jossa tutkittavat irrottautuivat aiemmasta normatiivisesta taustastaan ja legitimoiduista identiteeteistä löytääkseen uuden perustan frommilaiseen olemistilaan pohjaten. Tutkittavat kamppailivat eroon vallitsevista sosialisointimuodoista ja löytääkseen uusia sosialisointimuotoja. Tämä tapahtui taistelemalla sitä vastaan, mistä heidän pitäisi pitää, mitä heidän pitäisi tehdä tai olla, minkä määrittivät esimerkiksi perhe, ystävät ja muut sosiaaliset vaikuttajat. (Mt.) Erottumisvaiheen toimijuus on irtautumista vanhasta ulkoapäin määrittyneestä itsestä.

Cherrierin (2005) tutkimuksessa esiin tullut *siirtymä-teema*, johon sisältyi eksistentiaalista pohdintaa ja irrallisuutta muista on sisällöllisesti vastaava kuin Cherrierin ja Murrayn (2007) ensimmäinen ja toinen vaihe, herkistyminen ja erottuminen. Cherrierin ja Murrayn (2009b) havaitsemien tavarasta luopumisen saamien merkitysten voi tulkita liittyvän Cherrierin ja Murrayn (2007) vaihemallissa erottumiseen.

Cherrier ja Murray (2009b) tiivistivät tavarasta luopumiseen liittyvät merkitykset kolmeen teemaan: *haluun vapautua, uhrin suorittamiseen ja pyhän kulutustyylin luomiseen*. Tavarasta luopumalla *haluttiin vapautua* ei-toivotusta sosiaalisesta muokkaamisesta ja (yli)laajentuneesta materiaalisesta itsestä. Tavarasta luopuminen oli antiteesi säilyttämisen, keräämisen ja varastoimisen ideologialle, joka määrittää valtavirtaista kulutuskulttuuria. *Uhrin suorittamiseen* liittyi materiaalisista omistuksista luopuminen pyytämättä tai toivomatta taloudellista hyötyä. Näin pyrittiin irtautumaan kapitalistisesta vaihtologiikasta. Lopuksi tavarasta luopuminen oli alkusoitto materian kierrätyksessä ja *pyhän kulutustyylin luomisessa*. Pyhä kuluttaminen oli itseä ilmaisevaa ja mahdollisti yhteyden henkisyteen, muihin ja luontoon. Tavarasta luopuminen oli näin symbolinen väline, jolla oli mahdollista erottautua vanhasta identiteetistä ja ilmentää uutta identiteettiä.

Kolmannen identiteetin konstruomisvaiheen Cherrier ja Murray (2007) nimesivät *sozialisoitumisvaiheeksi*, mihin liittyi tukeutuminen muiden esimerkkeihin, jotka olivat erityisesti inspiroivia paikallisia. Cherrierin ja Murrayn (2002) toinen ja kolmas vaihe, *merkityksellistyminen* ja *alakulttuuristuminen*, viittaavat myös sosialisoitumiseen. Vapaaehtoiset yksinkertaistajat *hakevat merkitystä* muuttamalla kulutustyyliään ja liittävät itsensä osaksi vapaaehtoisen yksinkertaistamisen liikettä ja yhteisöjä. *Alakulttuuristumisessa* vapaaehtoinen yksinkertaistaja tunnistaa itsensä vapaaehtoiseksi yksinkertaistajaksi vuorovaikutuksessa muiden kanssa. Cherrier (2005) puhuu *löytämisteemasta*, jossa uusi identiteetti saavutetaan kanssakäymisessä muiden kanssa. Sosialisoitumisvaihe tuo esiin muiden toimijoiden merkityksen downshifteen identiteetin konstruoinnissa.

Viimeinen vaihe Cherrierin ja Murrayn (2007) vaihemallissa on hyvin reflektiivinen *ponnisteluvaihe*, joka ilmentää jatkuvaa kamppailua sosiaalisten identiteettien, entisten identiteettien ja kuviteltujen identiteettien välillä: downshifteen liittyy jatkuva kamppailu toimijuudesta. Cherrierin ja Murrayn (2002) mukaan identiteetin konstruoin-

nin viimeinen vaihe puolestaan on *stabilisaatio*, jossa vapaaehtoinen yksinkertaistaja toteuttaa elämäntyyliä liikkeen kaupallistuneen alakulttuurin ulkopuolella. Tämä viittaa toimijuuden määrittymiseen ulkoapäin niin pitkään, kun downshifataaja on kytköksissä liikkeen kaupallistuneeseen alakulttuuriin.

Cherrierin ja Murrayn (2007) mukaan Frommin (1978) olemassaolon tilat selittivät hyvin identiteetin kehittymistä. Välillä itse omaksuu *omistamis*olemassaolon, johon liittyvät rutiinit ja ennalta määritelty elämä. Välillä taas itse on reflektiivinen normatiivisille rajoitteille, kyseenalaistaa olemassaolonsa ja kuluttamisen ja hakee uutta *olemisen* kulutustyyliä. Cherrier ja Murray (2007, s. 25) toteavat yhteenvedona, että ”toimijuuden ja rakenteen, resistanssin ja dominaation, vapauden ja rajoitteiden, ja erityisesti omistamis- ja olemistilojen välillä kuluttajaidentiteetit luodaan, muuttuvat ja tulevat sopiviksi”.

Yllä kuvasin millaisten vaiheiden kautta downshifataaja konstruoi identiteettiään. Downshifataajat herkistyvät ensin pohtimaan elämäänsä toisin sanoen pohtimaan toimintaorientaatiotaan. Tämän jälkeen erottumisella pyritään saamaan etäisyyttä ulkoa määrittäneestä itsestä ja tätä ylläpitävistä muista toimijoista. Sosialisatiovaiheessa tarvitaan muita uuden sisäisen toimintaorientaation jo omaksuneita toimijoita, joihin samaistua. Ponnisteluvaihe ilmentää downshifataamiseen liittyvää jatkuvaa kamppailua toimijuudesta.

2.2.2 Foucault ja moraalinen identiteetti

Eräät konstruktionistisesti orientoituneet tutkijat ovat soveltaneet tutkimuksissaan Michel Foucault'n ajattelua. Esittelen seuraavaksi ensin Cherrierin (2009a) tutkimusta vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssista ja siinä rakentuvista kulutusvastaisista identiteeteistä, jossa lähtökohtana oli foucaultlainen ymmärrys resistanssin ja dominanssin toisiinsa kietoutumisesta. Tämän jälkeen kerron Foucault'n teoriasta moraalisen identiteetin rakentamisesta minätekniikoiden avulla ja sen empiirisistä sovelluksista⁷ (Moisander & Pesonen, 2002; Sandlin & Walther; 2009).

⁷ lisäksi teorian soveltamisesta downshifataamiseen ks. Alexanderin (2011b) teoreettinen essee ja Salmelan (2014) pro gradu

Cherrierin (2009a) aineistona oli Elginin (1981) kirja, joka popularisoi vapaaehtoista yksinkertaistasuutta, internet-sivuja ja vapaaehtoisten yksinkertaistajien haastatteluja. Aineistosta löytyi kaksi kulttuurista diskurssia, joissa rakentuu kaksi erilaista kulutusvastaista identiteettiä. Näistä ensimmäinen on hyväksikäyttävän kulutuksen diskurssi, joka käsittelee elämistä kontrolloimattomassa maailmassa, jossa painottuvat ekologiset asiat ja sosiaalinen epätasa-arvo. Diskurssissa rakentuva *sankari-identiteetti* liittyy arvoihin, jotka ovat vaihtoehtoisia ympäröivälle yhteiskunnalle ja tähtää ulkoiseen muutokseen poliittisen kuluttamisen keinoin. Poliittiseen kuluttamiseen liittyy ajatus yksilön toimien merkityksestä ja se suuntaa kohti yrityksiä ja tuottajia enemmän kuin muita kuluttajia. Positionaalisen kulutuksen diskurssin teemana on emotionaalinen yksinäisyys osana kulutusaddiktiota ja anonyymiyttä. Diskurssissa rakentuva *projisoitu identiteetti* mahdollistaa itsen vapauttamisen itseltä ja uudelleen asemoitumisen yhteiskunnassa. Se representoi tilan tekemistä itselle ja oman paikan löytämistä ja tähtää luovan kulutuksen kautta sisäiseen muutokseen. Tällöin itse ei ole performatiivinen muille, vaan kulutuksesta tulee itsen ilmaisun keino.

Grigsbyn (2004) tutkimustuloksilla voi nähdä yhtäläisyyksiä Cherrierin (2009a) havaintojen kanssa. Grigsby (2004) huomasi tutkiessaan etnisyyden, luokan ja sukupuolen vaikutuksia vapaaehtoisten yksinkertaistajien identiteetin tuottamiseen kiinnostavan eron sukupuolten välillä: miehet ottavat etäisyyttä yksinkertaistamisen avulla identiteettiin maapallon resurssien pääkontrolloijina ja naiset puolestaan tuottavat itseään sisintään toteuttavina, autonomisina ihmisinä, jotka tekevät omat ratkaisunsa enemmän kuin ovat alistaisia kulttuurisille odotuksille. Grigsbyn (2004) teoreettisena viitekehystenä toimi sosialistinen feminismi. Hän keräsi aineistonsa havainnoimalla yksinkertaistajien koontumisissa ja työpajoissa sekä syvähaastatteluilla. Lisäksi hän analysoi suosittua ”miten”-kirjallisuutta, joka inspiroi ja opastaa yksinkertaisempaan elämään.

Kun Grigsbyn (2004) ja Cherrierin (2009a) tuloksia peilaa toisiinsa, voi huomata Grigsbyn (2004) miesten identiteetin tuottamisen tavalla olevan samankaltaisuutta Cherrierin (2009a) sankari-identiteetin kanssa ja Grigsbyn (2004) naisten identiteetin tuottamisen tavalla olevan yhtäläisyyttä Cherrierin (2009a) projisoidun identiteetin kanssa. Seuraavaksi kerron lyhyesti Foucault'n teoriasta koskien moraalisen identiteetin rakentamista minätekniikoilla ja sitten sen empiirisiä sovelluksia kansainvälisissä artikkeleissa (Moi-sander & Pesonen, 2002; Sandlin & Walther, 2009).

Moisander ja Pesonen (2002) vetävät yhteen Foucault'n (erityisesti 1984, 1985) ajattelua. Foucault'lle toimijuuskamppailu on ”itsen politiikkaa” ja liittyy valtaan, subjektiviteettiin ja etiikkaan. Downshiftaaminen on sen vallan vastustamista, joka tuottaa hallitsevat subjektiviteetin muodot tämän hetken länsimaisille kuluttajille. Foucault puhuu moraalista toimijuudesta, jonka toinen puoli on annettujen subjektiviteettien kieltäminen ja toinen puoli uusien luominen. (Moisander & Pesonen, 2002.)

Foucault'lle moraalinen toiminta ei ole pelkistettävissä teoksi tai useiksi teoiksi, jotka pohjaavat sääntöön, lakiin tai arvoon. Moraaliseen toimintaan liittyy myös itsen luominen moraalisenä subjektina. Moraali sisältää ihmisten tosiasiallisen käyttäytymisen, (moraaliset) koodit ja ihmisten suhteen itseensä, joka sisältää seuraavat neljä puolta:

1. *eettisen substanssin*, jota työstetään tai uudelleen luodaan tullessa eettiseksi toimijaksi sisältäen tunteet, halut ja teot
2. *alistamisen tilan* tai noudatettavat eettiset säännöt, kuten jumalainen laki, ryhmäjäsenyyden normit, tai tietty henkinen traditio. Yksilöt tehdään tietoisiksi näistä säännöistä, jolloin he haluavat tai kokevat pakkoa seurata niitä.
3. *itsen käytännöt* tai aktiviteetit, joita tekemällä yksilöt muuttuvat eettisiksi subjekteiksi. Itsen käytännöt kuvaavat, miten yksilöt työstävät eettisiä substanssejaan. Esi-merkkejä ovat itsereflektio, oppiminen ja tarkkailu.
4. *teloksen* tai tavoitteen, kuten puhtaus, rauhallisuus tai pyhyys, johon yksilöt pyrkivät. (Mt.)

Moisander ja Pesonen (2002) tutkivat foucaultlaisesta viitekehyksestä ”vihreän konsumerismin” representaatiota vallitsevissa institutionalisoituneissa vihreän konsumerismin diskursseissa ja ekologisiksi identifoituvien yksilöiden kertomissa narratiiveissa keskittyen itsen ja muiden konstruointiin näissä teksteissä. Aineistonaan 84 kulutuskulttuurin kurssin oppilaan kirjoitusta tutkijat ensin paikansivat institutionalisoituneen diskurssin vihreästä konsumerismista, jossa vapaaehtoiset yksinkertaistajat, joita tutkimuksessa edustivat ekoyhteisöissä eläjät, ”radikaalit vihreät”, ovat positioituja toisiksi.

Vihreän konsumerismin representaatiot syntyvät kolmessa keskeisessä ja osin päällekkäisessä diskurssissa: havainnollisessa (reifying) individualistisessa vaikuttamisen moraalisisessa diskurssissa, ironisoivassa ekosentrisessä henkisesti teettisessä vapaaehtoisen

yksinkertaisuuden diskurssissa ja ironisoivassa poliittisessa radikaalin ympäristöaktiivismin diskurssissa. Nämä diskurssit yhdessä havainnollistavat ja naturalisoivat ”reformistista” näkemystä vihreästä konsumerismista rationaalisenä ja moraalisesti vastuullisena kotitalouden hoitona marginalisoiden radikaalimmat tavat olla vihreä kuluttaja. Diskurssit tuottavat foucaultlaisia totuusväitteitä ja argumentteja, joiden mukaan yksittäisillä kuluttajilla voi olla merkittävä rooli kestävän kehityksen edistäjinä ja tämä on heidän tehtävänsä ja velvollisuutensa. (Mt.)

Toinen ironisoivista diskursseista ”ekosentrinen henkisesti vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssi” representoi vihreän kuluttajan marginaalisena ja osin poikkeavana henkilönä, joka arvostaa yksinkertaista, kiireetöntä, luonnonläheistä elämää ja on kiinnostunut henkisestä kasvusta. Hän etsii yliluonnollista kauneutta, aitoa onnea ja mielenrauhaa. Hän kyseenalaistaa vallalla olevat läntisten markkinatalouksien arvot, mutta osoittaa tämän kritiikin ensisijaisesti itselleen ja on muita kohtaan suvaitsevainen. Diskurssin vihreät kuluttajat pitävät itseään valveutuneina ja parempina ihmisinä, joita ei haittaa se, että heidän maailmankuvaansa ja elämäntyyliään ei ymmärretä ja hyväksytä laajasti yhteiskunnassa. Kieltäytyminen ja itsekuri ovat diskurssin keskeisiä esteettisiä ja moraalisia teemoja. Valitsemalla vapaaehtoisen yksinkertaisuuden vihreät kuluttajat luopuvat sosiaalisista saavutuksista ja materiasta itsen toteutumisen hyväksi. Diskurssi representoi vihreän konsumerismin olemassaolon tyylinä. Vihreiden kuluttajien etiikka pohjaa kauniiseen elämään, ei perinteeseen tai järkeen. Diskurssissa vihreä konsumerismi tehokkaasti marginalisoituu esittämällä se epärealistisena, naiivina ja naurettavana. (Mt.)

Miten vallalla olevaa diskurssia sitten vastustettiin? Moisander ja Pesonen (2002) tutkivat tätä haastattelemalla ekoyhteisöissä eläjiä. Havaintojen mukaan ekoyhteisöissä eläjät luopuivat hallitsevista individualistisista ja uusliberaaleista sosiokulttuurisista arvoista. Kulutukseen ja suorittamiseen pohjaavat subjektiviteetit hylättiin voimakkaasti. Ekokommuunien asukkaat pyrkivät muuttamaan maailmaa pyrkimällä muuttamaan itseään. He vastustivat länsimaista kulutuskulttuuria pääosin arkisissa käytännöissä, kuten työskentelemällä pelloilla, puutarhassa ja keittiössä. Vastustamistapa kiteytyy uskoon siitä, että maailma muuttuu ihmisten muuttuessa. Ekokommuunit tarjoavat ympäristön, jossa omaa itseä ja kasvua ihmisenä voi reflektoida. Asukkaat keskittyivät enemmän hyviin asioihin kuin taistelivat pahoja vastaan. (Mt.)

Moisander ja Pesonen (2002) tulkitsevat tuloksia Foucault'n minäteknikoiden kautta. Ekoyhteisössä eläjien eettisen substanssin muodostivat henkilökohtainen ja henkinen kasvu sekä tunteiden ja persoonallisuuden reflektointi suhteessa itseen, muihin ja luontoon. Noudatettavaksi eettiseksi säännöksi ei noussut yhtä tiettyä ellei ”luonnon lakia” tulkita tällaiseksi. Itsen käytäntöinä näyttäytyivät itsereflektio, itsen kouluttaminen, tietoinen kuluttaminen ja muutto kommuuniin. Teloksena ekoyhteisöissä eläjillä oli itsen, muiden ja luonnon kanssa harmoniassa elävä olento.

Sandlin ja Walther (2009) käsitteellistivät vapaaehtoisen yksinkertaisuuden liikkeen uutena sosiaalisena liikkeenä, kuten Cherrierkin (2002). Sandlinin ja Waltherin (2009) kiinnostuksena oli moraalisen identiteetin kehityksen lisäksi oppiminen liikkeessä ja näiden yhteys sosiaalisen muutokseen. Aineisto kerättiin yksinkertaistajien internetsivustolta ja haastatteleamalla itse itsensä yksinkertaistajiksi identifioivia (n=15). Tulosten mukaan vapaaehtoisten yksinkertaistajien subjektiviteetin muutokseen liittyy hallitsevien diskurssien eettisten substanssien paikantaminen ja aktiivinen päätös hylätä ne ja korvata subjektiviteeteilla, jotka he itse kokevat moraalisempia. Hegemonisia diskursseja, jotka samaistavat hyvän kansalaisuuden ja kuluttamisen, vastustetaan.

Tutkittavien työstämiin eettisiin substansseihin kuuluivat: sisäiset motivaatiot; itseltä kysyminen, mikä tekee elämästä elämisen arvoista; asenteet kulutusta ja kapitalismia kohtaan; oman sosialisoinnin kyseenalaistamien hyödykkeitä himoitsevana kuluttajina ja vastuullisen toiminnan uudelleen määrittely suhteessa ympäristö- ja yhteisöetiikkaan. Itsen käytäntöihin kuuluivat kaikki itsestä oppimisen tavat, itsen muuttaminen ja itseopiskelu. Itsesääteilyyn kuului päivittäisiä käytäntöjä, kuten materiaalien hyödykkeiden vähentämistä elämästä ja muiden auttamista. Vapaaehtoiset yksinkertaistajat kamppailivat eettisen tuomitsemattomuuden ja aidon tunteen moraalista paremmuudesta välillä. Tutkijat päättelivät, että kollektiivista identiteettiä, joka on välttämätön sosiaalisen muutoksen aikaansaamiseksi, on vaikea muodostaa, koska liike on desentralisoitunut, osallistujakunta on hajaantunut ja alistumisen tiloja ja moraalikoodeja on useita. (Mt.)

Yllä avasin konstruktionistisia tutkimuksia, jotka lähtevät liikkeelle Foucault'n valtakäsityksestä ja ovat soveltaneet Foucault'n teoriaa moraalista identiteetistä ja minäteknii-

koista. Cherrier (2009a) havaitsi vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa rakentuvan kaksi erilaista kulutusvastaista identiteettiä. Moisander ja Pesonen (2002) tutkivat institutionalisoitunutta vihreän konsumerismin diskurssia sekä ekoyhteisöissä eläjien tapaa vastata siihen minätekniikoilla. Sekä Moisanderin ja Pesosen (2002) että Sandlinin ja Waltherin (2009) mukaan vapaaehtoiset yksinkertaistajat hylkäävät painokkaasti annetut normatiiviset subjektiviteetit ja hakevat muutosta esimerkkinä elämisen kautta. Sandlin ja Walther (2009) havaitsivat monia tekijöitä, jotka estävät kollektiivisen identiteetin muotoutumista liikkeen parissa estäen myös sosiaalisen muutoksen aikaansaantia.

Luvun lopuksi

Tässä luvussa esittelin konstruktionistisia tutkimuksia downshiftaamisesta. Aloitin Sandbergin (2015) suomalaisessa kontekstissa tehdyllä kriittisellä diskurssianalyysillä, minkä jälkeen etenin kansainvälisen tutkimuksen pariin. Konstruktionistit ovat yhtäältä hahmottaneet downshiftaajan identiteetin kehityksen vaiheita ja toisaalta soveltaneet Foucault'n teorioita. Seuraavaksi jatkan konstruktionismin parissa näkökulmanani viitekehyksen käyttö tässä tutkielmassa.

3 TEOREETTINEN VIITEKEHYS JA TUTKIMUSKYSYMYKSET

Lähestyn downshiftaamista tutkielmassani sosiaalisen konstruktionismin perspektiivistä, mitä avaan tässä luvussa. Ensin luvussa 3.1 esittelen sosiaalista konstruktionismia pohjaten lähinnä Burrin (1995, s. 2–14) ajatuksiin. Sosiaalinen konstruktionismi teoreettisena viitekehyksenä suuntasi minut valitsemaan diskurssianalyysin piiristä tutkielmani menetelmälliset keinot, mistä kerron enemmän luvussa 3.2. Lähestymistapani edustaa diskursiivista psykologiaa (esim. Potter & Edwards, 2001; Potter & Wetherell, 1987; Wetherell & Potter, 1988, 1992).

Luvussa 3.2.1 asemoin omaa tutkielmaani suhteessa muuhun diskurssianalyttiseen tutkimukseen Jokisen ja Juhilan (1999, s. 54–97) esittämän diskurssianalyttisen tutkimuksen kartan avulla. Tämän jälkeen esittelen tutkielmani analyttiset käsitteet, jotka ovat tulkintarepertuaari, diskurssin käyttäjä, subjektipositio ja legitimaatio, pohjaten Jokisen

ym. (1993b, 17–47), Burrin (1995), Wetherellin ja Potterin (1988) ja Gergenin (1989) määrittelyihin luvussa 3.2.2 Luvun lopuksi kerron tutkimuskysymyksistäni (3.3).

3.1 Sosiaalinen konstruktionismi

Konstruktionistisesta viitekehyksestä katsottuna kieli ei ainoastaan heijasta todellisuutta, kuten realistit näkevät, vaan sillä tuotetaan todellisuutta. Toisaalta kieli itsessään on sosiaalisesti konstruoitunutta ja lisäksi sitä käytetään todellisuuden konstruoimiseksi. Kielen käytöllä on seurauksia sosiaalisen todellisuuden kannalta. Asiat ja ilmiöt saavat merkityksensä jokapäiväisessä elämässä ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa. (Burr, 1995; Gergen, 2009.)

Esittelen tässä luvussa Burrin (1995, s. 2–14) jäsenyykseen nojaten sosiaalista konstruktionismia teoreettisena viitekehyksenä. Burr hahmottaa sosiaalista konstruktionismia ensiksi tuomalla esiin perusoletuksia, joihin kaikkien sosiaalisiksi konstruktionisteiksi itseään kutsuvien tulee uskoa. Toiseksi hän nostaa esiin eroja konstruktionismin ja perinteisen psykologian välillä. Kolmanneksi Burr tuo esiin keskeisiä konstruktionistisia tutkijoita ja neljänneksi viitekehyksen historiallisia vaikutteita.

Burr (mts. 2) toteaa, että ei ole olemassa yhtä määritelmää, joka pätsisi kaikkiin itseään sosiaalisiksi konstruktionisteiksi nimittäviin. Burr (mts. 2–5) tuo kuitenkin esiin Gergenin (1985) ajatuksiin pohjaten neljä sosiaalisen konstruktionismin ehdotonta lähtökohtaa. Kerron seuraavaksi näistä ja *pohdin, mitä ne tarkoittavat oman tutkielmani kohdalla.*

Ensimmäinen sosiaalisen konstruktionismin absoluuttinen lähtökohta on **kriittinen suhtautuminen itsestään selväksi oletettuun tietoon**. Tämä on antipositivistinen näkemys ja asettuu vastakkain myös sen kanssa, mitä perinteisesti tieteessä tarkoitetaan empirisillä. Sosiaalinen konstruktionisti ei usko, että maailman olemus voidaan paljastaa havainnoimalla eikä siihen, että se on olemassa, minkä havainnoimme olevan olemassa. (Burr, 1995, s. 3.) *Omassa tutkimuksessani tämä tarkoittaa sitä, että en suhtaudu downshiftoamiseen valmiina, havaintoihin perustuvana kategoriana. En oleta, että aineistoni blogikirjoitukset kertovat objektiivisesti olemassa olevasta downshiftoamisen*

*ilmiöstä. Sen sijaan tarkastelen sitä, minkälaisia tulkintarepertuaareja bloggaajat käyttävät puhuessaan donshiftaamisesta, ja siten omalla puheellaan konstruoivat downshif-
taamista tietynlaisena ilmiönä.*

Toinen sosiaalisen konstruktionismin ehdoton perusoletus liittyy **ymmärtämisen historialliseen ja kulttuuriseen suhteellisuuteen**. Ymmärtämisemme tavat ovat sidoksissa tiettyyn kulttuuriin ja historiaan sekä tulevat myös tuotetuiksi juuri tietyssä kulttuurissa ja historiallisessa tilanteessa. Käsitteemme asioista riippuu kunakin aikana hallitsevista sosiaalisista ja taloudellisista oloista. (Mts. 3–4.) *Downshif-
taaminen, tutkimuskoh-
teeni, tuotetaan tietyssä kulttuurisessa ja historiallisessa tilanteessa, johon vaikuttavat
sosiaaliset ja taloudelliset olot. Downshif-
taamisen tutkijana minun tulee olla tietoinen
näistä vallitsevista olosuhteista ja toisaalta tietoinen siitä, että ymmärtämiseni on sidok-
sissa ympäröivään sosiaaliseen todellisuuteen. Downshif-
taaminen ei ole universaali kä-
site vaan tiettyyn aikaan ja paikkaan sidottu käsite. Tieto, jota tutkimuksellani tuotan,
on myös tietystä positiosta ja kontekstista käsin tuotettua.*

Kolmas sosiaalisen konstruktionismin ehdoton perusajatus on se, että **tieto tulee ylläpi-
detyksi sosiaalisissa prosesseissa**. Konstruktionistinen tieto ei ole objektiivisiin havain-
toihin perustuvaa vaan ihmisten välisessä arkisessa vuorovaikutuksessa jatkuvasti syn-
tyvää ja siten historiallisesti ja kulttuurisesti vaihtelevaa. (Mts. 4.) *Downshif-
taaminen
tulee tuotetuksi aineistoni blogikirjoituksissa, jotka ovat arkista sosiaalista vuorovaiku-
tusta. Lisäksi minä tutkijana konstruoin käsitteitä downshif-
taamisesta tietystä kulttuuri-
sesta positiosta käsin vuorovaikutuksessa ilmiötä aiemmin tutkineiden kanssa. Vii-
meiseksi tutkimukseni tuottama tieto konstruoituu vuorovaikutuksessa tutkimusraport-
tini lukijan kanssa.*

Neljäs keskeinen lähtökohta sosiaaliselle konstruktionismille on **tiedon ja sosiaalisen
toiminnan liittyminen toisiinsa**. Erilaiset sosiaalisessa vuorovaikutuksessa syntyneet
konstruktiot johtavat erilaiseen käyttäytymiseen. Tietynlaiset maailman merkityksellis-
tämisen tavat ylläpitävät joitain sosiaalisia käytäntöjä ja sulkevat pois toisia. Konstruk-
tiot ovat siten kiinteästi sidoksissa valtasuhteisiin. (Mts. 5.) *Oman aineistoni downshif-
taamista vaihtelevasti konstruoivat tulkintarepertuaarit tuottavat keskenään erilaista
sosiaalista toimintaa, ja sisältävät vaihtelevia valtasuhteita sekä uusintavat valtasuh-
teita eri tavoin.*

Yllä esittelin Burrin (mts. 2–5) esiin nostamat konstruktionistien jakamat peruskonkreetit ja kerroin, mitä ne tarkoittavat oman tutkielmani kannalta. Nämä oletukset kontrastoituvat Burrin (mts. 5) mukaan perinteisen psykologian ja sosiaalipsykologian kanssa. Konstruktionistien *anti-essentialistisen* näkemyksen perusteella perinteinen psykologinen ymmärrys maailmasta ja ihmisistä valmiina, annettuina kategorioina on mahdoton. Sen sijaan sosiaalinen todellisuus tuotetaan sosiaalisissa prosesseissa. *Anti-realistisesti* todellisuutta ei voi aistia objektiivisesti. Koska *tieto on sidoksissa aikaan ja kulttuuriin* myös psykologiset teoriat ovat, jolloin ihmisten tai sosiaalisen todellisuuden oikeaa luonnetta ei kyetä selvittämään. *Kieli*, joka pohjaa kulttuuriin, on *ajattelun ennakkoehto*. *Kieli on sosiaalista toimintaa*, jolla todellisuutta konstruoidaan, ei ainoastaan keino ilmaista itseä. Sosiaalinen konstruktionismi hylkää perinteisen psykologian tavan etsiä vastauksia ihmisen sisältä ja sosiologian tavan etsiä vastauksia rakenteista. Näiden sijaan tutkimuksen tulee *fokusoitua sosiaaliin käytäntöihin ja vuorovaikutukseen*, mikä tarkoittaa *keskittymistä prosesseihin*. (Mts. 5–8.)

Burr (mts. 8–9) nimeää myös merkittäviä konstruktionistisia tutkijoita, kuten Gergenin ja Gergenin (1984, 1986), Harrén ja Foucault'n (esim. 1972, 1977, 1978). Burr (1995, s. 9) näkee tärkeinä tutkijoina viitekehyksen piirissä myös diskursiivisiksi psykologeiksi itse itseään kutsuvat Potterin, Wetherellin, Edwardsin ja Billigin (esim. Potter & Wetherell, 1987; Edwards & Potter, 1992; Billig, 1987; Billig ym., 1988). Oma diskurssi-analyttinen lähestymistapani edustaa diskursiivista psykologiaa, jonka uranuurtajia mainitut tutkijat ovat.

Lopulta Burr (1995, 9–14) vielä hahmottaa sosiaalisen konstruktionismin kehittymistä historiallisesti. Keskeisiin sosiologisiin vaikuttajin kuuluvat Meadin (1934/1967) kirjoitukset symbolisesta interaktionismista, 1950- ja 1960-lukujen pohjoisamerikkalainen etnometodologia ja merkittävimpana Bergerin ja Luckmannin teos ”The Social Construction of Reality” vuodelta 1966. K. J. Gergen (1973) toi artikkelillaan ”Social psychology as history” sosiaalisen konstruktionismin psykologiaan. Artikkelissa Gergen (1973) argumentoi kaiken tiedon, myös psykologisen tiedon, olevan aikaan ja kulttuuriin sidottua sekä jatkuvan muutoksen määrittävän sosiaalista elämää. Gergenin artikkeli oli osa 1960-luvun lopun ja 1970-luvun alun kriisikeskustelua sosiaalipsykologiassa. (Burr, 1995, s. 9–11.)

Burr (mts. 12–14) näkee postmodernismin sosiaalisen konstruktionismin kulttuurisena ja intellektuaalisena taustana. Postmodernismi hylkää modernismin pyrkimyksen totuuteen, järkeen ja rationaalisuuteen. Se torjuu myös strukturalistisen ajatuksen piiloisten rakenteiden määrittämästä maailmasta. Postmoderni luopuu lisäksi suurista teorioista ja metanarratiiveista maailman ymmärtämisen välineinä, ja painottaa tilannekohtaisuutta ja moninaisuutta. Burr (mts. 14) tiivistää sosiaalisen konstruktionismin olevan moniteististä kulttuurisena taustanaan postmodernismi ja intellektuaalisina juurinaan varhaiset sosiologiset kirjoitukset ja sosiaalipsykologian kriisikeskustelu.

Yllä hahmotin Burrin (mts. 2–14) esittämään nojaten sosiaalista konstruktionismia teoreettisena viitekehystenä absoluuttisten perusoletusten kautta, kontrastoituna perinteiseen psykologiaan, keskeisten tutkijoiden ja historiallisten vaikutteiden kautta. Reflektoin, mitä Burrin (mts. 2–5) esiin nostamat viitekehysten perusoletukset tarkoittavat omassa tutkielmassani: *En näe downshifistaamista tässä tutkielmassa valmiina havaintoihin perustuvana kategoriana. Sen sijaan tutkin bloggaajien tulkintarepertuaareja, joilla he konstruoivat downshifistamisen ilmiötä ja näen tämän kielellisen rakentamisen olevan aikaan ja paikkaan sidottua. Tulkintarepertuaarit tuottavat vaihtelevaa sosiaalista toimintaa ja ovat näin sidoksissa myös valtasuhteisiin.*

Konstruktionistinen viitekehys suuntaa ymmärrystäni maailmasta kohdistuen huomioni kieleen ja siinä tapahtuvaan merkityksenantoon. Viitekehys näkyy läpi tutkielmani reflektiivisenä otteena, tutkimuskysymysten muotoilussa ja metodologisina valintoina. Seuraavaksi avaankin diskurssianalyysia tutkielmani metodologiana ja siihen liittyviä tutkielmaani valikoimiani analyttisiä käsitteitä.

3.2 Diskurssianalyysi metodologiana

Lähestyessäni downshifistaamista sosiaalisen konstruktionismin viitekehyksestä tarvitsin menetelmän, jolla tutkia kieltä ja siinä tapahtuvaa toimintaa. Käytän diskurssianalyysiin sisältyviä menetelmällisiä keinoja. Jokinen ym. (1993a. s. 9–10) määrittelevät diskurssianalyysin ”sellaiseksi kielen käytön ja muun merkitysvälitteisen toiminnan tutkimukseksi, jossa analysoidaan yksityiskohtaisesti sitä, miten sosiaalista todellisuutta tuotetaan erilaisissa sosiaalisissa käytännöissä”. Diskurssianalyysi ei ole selkeärajainen tutkimusmenetelmä, vaan väljä teoreettinen viitekehys mahdollistaen erilaiset painotukset

ja menetelmälliset sovellukset (mts. 17). Jokinen ym. (mts. 17–45) liittävät viitekehyyseen useita teoreettisia lähtökohtaoletuksia, jotka tutkielmassani allekirjoitan. Viitekehyyksen puitteissa oletetaan kielen käytön rakentavan sosiaalista todellisuutta, useiden rinnakkaisten ja keskenään kilpailevien merkityssysteemien olemassaolo, merkityksellisen toiminnan kontekstisidonnaisuus, toimijoiden kiinnittyminen merkityssysteemeihin ja kielen käytön seurauksia tuottava luonne (mts. 17–45).

Nikander (2008, s. 413) toteaa erilaisia diskursiivisia lähestymistapoja yhdistävän vahvan epistemologisen sitoutumisen sosiaaliseen konstruktionismiin. Tämä tarkoittaa ymmärrystä siitä, että kielenkäyttö ei ainoastaan heijasta ulkopuolista maailmaa ja sen ilmiöitä, vaan sen sijaan rakentaa ja ylläpitää sitä. Diskurssit ovat keskiössä konstruimassa sosiaalisen maailman ilmiöitä. Suoninen (1999, s. 21) kiteyttää diskurssilla viitattavan verrattain eheään merkityssuhteiden kokonaisuuteen, joka rakentaa todellisuutta tietyllä tavalla.

Tutkielmani diskurssianalyttinen lähestymistapa edustaa diskursiivista psykologiaa (esim. Potter & Edwards, 2001; Potter & Wetherell, 1987; Wetherell & Potter, 1988 ja 1992). Potter ja Edwards (2001, s. 104) tiivistävät diskursiivisen psykologian soveltavan diskurssianalyttisiä ideoita sosiaalipsykologian tutkimuskohteisiin. Diskursiivisen psykologian keskeisinä olettamuksina on kielen toimintaorientaatio ja todellisuuden rakentuminen kielessä (mts. 104).

Avatakseni sitä, miten ymmärrän diskurssianalyysin tutkielmassani, käytän apuna Jokisen ja Juhilan (1999, s. 54–97) esittämää diskurssianalyttisen tutkimuksen karttaa, jolle sijoitan oman tutkielmani luvussa 3.1. Tämän jälkeen esittelen tutkielmani analyttiset käsitteet, jotka ovat tulkintarepertuaari, diskurssin käyttäjä, subjektipositio ja legitimaatio, pohjaten Jokisen ym. (1993b, 17–47), Burrin (1995), Wetherellin ja Potterin (1988) ja Gergenin (1989) määrittelyihin luvussa 3.2.

3.2.1 Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta

Jokisen ja Juhilan (1999, s. 55) mukaan diskurssianalyttisen tutkimuksen laajaa ja monimutkaistakin kenttää voi hahmottaa neljän ulottuvuusparin avulla, jotka ovat: 1) tilan-

teisuuden ja kulttuurisen jatkumon välinen suhde, 2) merkitysten ja merkitysten rakentamisen tapojen välinen suhde, 3) retorisen ja responsiivisen analyysin välinen suhde ja 4) kriittisen ja analyttisen diskurssianalyysin välinen suhde. Jokinen ja Juhila (mts. 56) näkevät jatkumojen muodostavan diskurssianalyttista tutkimusta jäsentävän kartan, jolle nyt sijoitan oman tutkielmani.

Ensimmäinen ulottuvuus koskee tilanteisuutta ja kulttuurista jatkumoa (mts. 56–66). Tarkastelen downshiftoajien blogikirjoituksia aineistolähtöisesti, jolloin analyysini painopiste on downshiftoamisen saamien merkitysten tilanteisessa tarkastelussa. Toisaalta näen downshiftoajien käyttämien tulkintarepertuaarien olevan sidoksissa tämän aikakauden ”diskursiiviseen ilmastoon, laajempiin kulttuurisiin merkityksiin, merkityksellistämisen tapoihin ja kielellisiin käytäntöihin” (mts. 56). Ymmärtäessäni downshiftoamisen konsumerismin vastareaktionä ja siten antinormatiivisena olen kiinnostunut siitä, millaisia merkityksellistämisen tapoja kulttuuri tarjoaa tällaiselle antinormatiiviselle toiminnalle.

Merkitykset ja merkityksen tuottamisen tavat -ulottuvuudella (mts. 66–76) tarkasteltuna olen kiinnostunut nimenomaan merkityksistä. Tutkin, millaisia merkityksiä bloggaajat downshiftoamiselle tuottavat toisin sanoen tunnistan downshiftoajien puheesta tulkintarepertuaareja. Merkityksen tuottamisen tapoihin keskittyvät tutkimukset painottavat miten-kysymystä eli millaisia kielellisiä keinoja käyttämällä ihmiset tuottavat merkityksiä. Retorisuus ja responsiivisuus -ulottuvuuspari täsmentää miten-kysymyksiin orientoituneita tutkimuksia ja ei liity tämän tutkielman tutkimusintressiin (mts. 77–95).

Kriittisen ja analyttisen tutkimuksen ero liittyy lähtökohtatavoitteisiin ja sitoumuksiin (mts. 85–93). Tutkielmassani voi nähdä piirteitä molemmista. Tutkielmani edustaa erityisesti analyttistä diskurssianalyysia, koska tavoitteenani on ensisijaisesti sosiaalisen todellisuuden yksityiskohtainen erittely liittyen siihen, millaisia merkityksiä downshiftoaminen blogipuheessa saa. Kriittinen diskurssianalyysi pyrkii lähtökohtaisesti tuottamaan poleemisen puheenvuoron suhteessa vallitsevaan sosiaaliseen todellisuuteen (mts. 86). Downshiftoaminen aihevalintana, antinormatiivisena toimintana suhteessa konsumerismiin, pitää sisällään kriittisiä elementtejä. Lisäksi havaintoni konsumeristisesta diskurssista downshiftoajiin kohdistuvista syytöksistä ja tästä herännyt kiinnostukseni

downshiftoajien toimintansa legitimointiin kontekstualisoi tutkimani ilmiön oppositioon konsumerismia ylläpitäviin valtasuhteisiin nähden.

Yllä asemoin oman tutkielmani Jokisen ja Juhilan (mts. 54–97) esittämien ulottuvuusparien avulla diskurssianalyttisen tutkimuksen kartalle. Seuraavaksi paneudun siihen, millaisin diskurssianalyttisin käsittein tulkitsen aineistoani.

3.2.2 Analyyttiset käsitteet

Millaisia käsitteitä diskurssianalyysi tarjoaa empiirisen analyysini välineiksi, kun kiinnostukseni kohdistuu blogipuheessa tuotettuihin merkityksiin ja downshiftoamisen kielelliseen oikeuttamiseen? Entä miksi valitsin juuri tietyt analyttiset käsitteet?

Valitsemiani analyttisiä käsitteitä ovat: tulkintarepertuaari, diskurssin käyttäjä, subjektiposito ja legitimaatio. Paikannan aineistostani yhtenäisiä ja toistuvia puhetapoja, joilla downshiftoamista konstruoidaan, joita kutsun **tulkintarepertuaareiksi**. Bloggaajat ymmärtävät **diskurssin käyttäjiksi**, koska näen heidän aktiivisesti pyrkivän tuottamaan oikeutusta eli **legitimaatiota** toiminnalleen käyttäen vaihtelevia tulkintarepertuaareja. Eri tulkintarepertuaarit **positioivat** downshiftoajan vaihtelevasti, jolloin downshiftoajan oikeudet ja velvollisuudet ja ominaisuudet poikkeavat tulkintarepertuaareittain. Yhtäältä puhumalla bloggaajista diskurssin käyttäjinä haluan korostaa heidän mahdollisuuttaan määritellä itseään haluamallaan tavalla. Puhumalla positioitumisesta haluan tuoda esiin sen, että tämä itsen määrittely on sidoksissa tulkintarepertuaareihin. Avaan seuraavaksi lisää valitsemiani analyttisiä käsitteitä.

Tässä tutkielmassa olen kiinnostunut erilaisista merkityssysteemeistä, joita bloggaajat käyttävät konstruoidessaan downshiftoamista. Jokinen ym. (1993b, s. 26) toteavat, että erilaisia merkityssysteemejä on kutsuttu toisinaan diskursseiksi (esim. Foucault, 1972, s. 106; Jokinen & Juhila, 1991, s. 15–16; Laclau & Mouffe, 1987, s. 82; Parker, 1992, s. 5) ja toisinaan tulkintarepertuaareiksi (esim. Gilbert & Mulkay, 1984; Potter & Wetherell, 1987, 146–155; Suoninen, 1992, s. 21–22; Wetherell & Potter, 1992, s. 90). Jokisen ym. (1993b, s. 26) mukaan keskeistä ei ole se, mikä käsite valitaan vaan se, miten se missäkin tutkimuksessa määritellään.

Jokisen ym. (mts. 27–28) mukaan diskurssin käsite sopii paremmin ilmiöiden historiallisuuden tarkasteluun, valtasuhteiden analyysiin tai institutionaalisiin käytäntöihin fokusoivaan tutkimukseen ja tulkintarepertuaarin käsite paremmin arkisen kielenkäytön vaihtelevuuteen keskittyvään tutkimukseen. Koska olen kiinnostunut siitä, miten downshiftaamista tuotetaan blogeissa, jotka ovat arkista kielenkäyttöä, näen tulkintarepertuaarin käsitteen sopivampana omaan kysymyksenasetteluuni.

Wetherell ja Potter (1988, s. 172) näkevät tulkintarepertuaarit rakennuspalikoina, joilla konstruoidaan versioita toiminnasta, kognitiivisista prosesseista ja muista ilmiöistä. Repertuaareja määrittävät yhtenäinen tyyli ja kielioppi. Repertuaarit ovat tyypillisesti johdettuja yhdestä tai useasta avainmetaforasta ja repertuaarin läsnäolo näkyy tietyissä kielikuvissa. Burr (1995, s. 116) tiivistää tulkintarepertuaarin olemuksen resurssien työkalupakiksi, jota käytetään tiettyihin tarkoituksiin. Tulkitessani aineistostani tulkintarepertuaareja tarkastelen analyysissäni sitä, millaisilla yhtenäisillä, toistuvilla puhetavoilla blogipäivityksissä rakennetaan downshiftaamista. Määrittelen **tulkintapertuaarin**, kuten Jokinen ym. (1993b, s. 27) ”verrattain eheäksi säännönmukaisten merkityssuhteiden systeemiksi, joka rakentuu sosiaalisissa käytännöissä ja samalla rakentaa sosiaalista todellisuutta”.

Jokisen ym. (mts. 37–38) mukaan diskurssianalyysissä ollaan kiinnostuneita minän todellisen luonteen paljastamisen sijaan minän rakentamisen/rakentumisen prosesseista. Persoonallisuuden, roolien tai tyyppien käsitteet eivät sovellu diskurssianalyysiin staattisuutensa vuoksi. Mahdollisia analyttisiä käsitteitä, joiden avulla voidaan tarkastella erilaisia toimijaulottuvuuksia, ovat identiteetti, subjektipositio ja diskurssin käyttäjä (ks. myös Potter & Wetherell, 1987, s. 95–115). Identiteetin käsitteellä viitataan toimijan itselleen ja toisten hänelle oletamiin oikeuksiin, velvollisuuksiin ja ominaisuuksiin. Identiteetit muotoutuvat vaihteleviksi eri tulkintarepertuaarissa. Subjektiposition käsite sopii toiminnan rajoitusten analysointiin. Diskurssin käyttäjä on toiminnallisempi käsite, joka kiinnittää huomiota ihmisten tapoihin määrittää itse itseään. (Jokinen ym., 1993b, s. 38–39.)

Tässä tutkielmassa hahmotan downshiftaajien toimijuutta sekä diskurssin käyttäjän käsitteen että subjektiposition käsitteen avulla. Näen bloggaajat **diskurssin käyttäjinä**,

jotka tuottavat kirjoituksissaan oikeutusta eli **legitimaatiota** downshiftoimiselle vaihtelevien tulkintarepertuaarien avulla. Burr (1995, s. 90) liittää diskurssin käyttäjän käsitteen Gergenin (1989) ajatuksiin ”äänen takaamisesta”. Gergenin mukaan kaikki haluavat oman versionsa kuuluviin. Kilpailemme äänestä eli oikeudesta tulla kuulluksi. Rakennamme itsestämme valideja ja legitiimejä representaatioita, jotka takaavat ääntä. Taitavat diskurssin käyttäjät onnistuvat konstruoimaan itselleen haluamansa identiteetin ja vastustamaan muiden tarjoamia.

Burrin (1995, s. 92–93) mukaan diskurssin käyttäjän käsite viittaa kolmeen asiaan toimijuuden kannalta. Ensinnä ihmiset diskurssin käyttäjinä pyrkivät konstruoimaan sellaisia versioita tapahtumista, jotka ovat vapauttavia, legitimoivia tai joilla on muuten positiivinen vaikutus heihin. Toiseksi ihmisten toimijuus liittyy diskurssin käyttöön ja kykyyn manipuloida sitä omien tavoitteiden mukaan ja kolmanneksi tätä kykyä voi kehittää ja näin lisätä toimijuuttaan.

Tässä tutkielmassa näen bloggaajat diskurssin käyttäjinä, jotka aktiivisesti konstruoivat downshiftoimista vaihtelevilla tulkintarepertuaareilla. Lisäksi bloggaajat diskurssin käyttäjinä pyrkivät eri repertuaarien avulla rakentamaan itselleen uskottavaa moraalista positiota eli tuottamaan legitimaatiota toiminnalleen. Downshiftoijan toimijuus on kuitenkin rajoittunutta eri repertuaareissa, koska repertuaarit asettavat downshiftoijan omanlaiseensa **subjektipositioon**, jossa hänen oikeudet, velvollisuudet ja ominaisuudet näyttäytyvät erilaisina (esim. Jokinen ym., 1993b, s. 39; Wetherell & Potter, 1992, s. 78).

Yllä kuvasin tutkielmani analyyttisiä käsitteitä. Näen bloggaajat diskurssin käyttäjinä, jotka tuottavat eri tulkintarepertuaarien avulla legitimaatiota toiminnalleen. Repertuaarien sisällä downshiftoijan toimijuus on rajoittunutta siten, että he asemoituvat niissä tiettyihin subjektipositioihin.

3.3 Tutkimuskysymykset

Tässä luvussa avaan tutkimuskysymyksiäni ja kerron polusta, jota pitkin kuljin niiden muotoutuessa ja niitä muotoillessani. Kokoan ensin lyhyesti yhteen aiemmin esittämäni perusteluna omalle tutkielmalleni. Tämän jälkeen asemoin oman tutkielmani suhteessa downshiftaamisesta aiemmin tiedettyyn.

Downshiftaamisen näkyvillä olo suomalaisessa mediassa nostatti alun perin kiinnostukseni ilmiötä kohtaan. Downshiftaamisen tutkimisen tekee tärkeäksi ilmiön ajankohtaisuus, yhteiskunnallinen merkittävyys ja yleisyys. Suhteessa ilmiön näkyvyyteen mediassa on downshiftaamisesta tehty vain vähän tieteellistä tutkimusta niin kansainvälisesti kuin erityisesti Suomessa. Aiempi tutkimus on realistisesti painottunutta, vaikka konstruktionistisesta viitekehystä realistien pyrkimys objektiivisuuteen ja mitattavuuteen näyttäytyy ongelmallisena.

Realistinen tutkimus jakaa yhteisen teoreettisen taustaoletuksen liittyen kulutuskulttuurin kritiikkiin ja downshiftaamisesta seuraavaan kaksoishyötyyn downshiftaajille itselle ja ympäristölle. Kaksoishyötyoletus on saanut vaihtelevaa empiiristä tukea. Kaksoishyötyoletuksesta lähtien realistit ovat selvittäneet downshiftaamisen yleisyyttä, demografisia määreitä, tapoja downshiftata ja downshiftaamisen motiiveja. Maslow'n tarvehierarkian avulla on selitetty downshiftaamista. Useat tutkijat ovat havainneet downshiftaamiseen liittyvän muutoksia kulutuskäyttäytymisessä.

Konstruktionistinen tutkimusote on ymmärtänyt konsumerismin ja sen vastustamisen downshiftaamalla rakentuvan kielessä. Sandbergin (2015) suomalaisessa kontekstissa tehty kriittinen diskurssianalyysi paljasti kaksi toisiinsa nähden konfliktissa olevaa diskurssia, joista toinen konstruoii downshiftaamisen yksilön hyvinvointina ja toinen uhkana kollektiiviselle hyvälle. Nimitän tätä downshiftaamisen uhaksi yhteiselle hyvinvoinnille konstruoivaa diskurssia konsumeristiseksi diskurssiksi, jossa idealistisena positiona on paljon töitä tekevä ja kuluttava kansalainen. Johdannossa esiin nostamani Matti Apusen syytökset downshiftaamisen itsekkyydestä ilmentävät konsumeristista diskurssia.

Sekä Moisander ja Pesonen (2002) että Sandlin ja Walther (2009) havaitsivat vapaaehtoisten yksinkertaistajien hylkäävän painokkaasti annetut konsumeristisen diskurssin määrittämät normatiiviset subjektiviteetit. Cherrier (2009a) puolestaan hahmotti vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa rakentuvan kaksi erilaista kulutusvastaista identiteettiä: sankari- ja projisoidun identiteetin. Downshif-taajan identiteetin muutosta kuvanneiden konstruktivististen tutkimusten perusteella downshif-taajan identiteetin rakentaminen etenee vaiheittain ja sisältää kamppailua toimijuuden ja konsumeristisen rakenteen välillä.

Grigsby (2004) näki olennaisena vapaaehtoisten yksinkertaistajien taistelun kulttuurisista merkityksistä, mikä pätee mielestäni edelleen. Tällä tutkielmalla tuotan lisää tietoa downshif-taamisesta sosiaalisesti konstruoituneena ilmiönä ja kysyn:

1. *Millaisia tulkintarepertuaareja bloggaajat käyttävät konstruoidessaan downshif-taamista?*
2. *Millainen positio eri tulkintarepertuaareissa downshif-taajalle rakentuu?*
3. *Mihin downshif-taamisen legitimaatio eri repertuaareissa nojaa?*

Ymmärrän bloggaajat **diskurssinkäyttäjinä**, jotka aktiivisesti konstruoivat downshif-taamisen ilmiötä nojaten vaihteleviin **tulkintarepertuaareihin** eli yhtenäisiin ja toistuviin puhetapoihin, joita minä tutkijana paikannan. Näen, että bloggaajat diskurssinkäyttäjinä pyrkivät takaamaan itselleen ääntä (Gergen, 1989) eli saamaan oman versionsa tapahtumista kuuluviin. Näin he vastustavat konsumeristisessä diskurssissa downshif-taajalle rakentunutta positiota itsekkäänä ja kollektiivista hyvää uhkaavana toimijana tuottamalla konsumeristiselle asemoinnille vaihtoehtoisia valideja ja **legitiimejä** representaatioita downshif-taamisesta. Ymmärtäessäni bloggaajat diskurssinkäyttäjinä ja näin aktiivisina oman versionsa luojina tunnustan kuitenkin samalla tulkintarepertuaarien vallan **positioida** downshif-taajia ja nimeän osana analyysiäni downshif-taajille eri repertuaareissa rakentuvia positioita.

Havaintoni suomalaisessa mediakeskustelussa esiintyvistä downshif-taajiin kohdistuvista syytöksistä ja Sandbergin (2015) tulkitsema diskurssi downshif-taamisesta uhkana kollektiiviselle hyvinvoinnille, jota kutsun konsumeristiseksi diskurssiksi, sekä tutkimustu-

lokset downshiftoajien konsumeristiseen diskurssiin liittyvien normatiivisten subjektiviteettien hylkäämisestä (Moisander & Pesonen, 2002; Sandlin & Waltherin, 2009) herättivät kiinnostukseni downshiftoamisen kielelliseen legitimointiin. Mieleeni nousi pohdintaa, millaiset tavat konstruoida ja legitimoida antinormatiivista toimintaa ovat kulttuurisesti mahdollisia, joka muotoutui kolmeksi tutkimuskysymykseksi.

Foucault'n teoriaa moraalista identiteetistä ja minätekniikoista soveltaneet tutkimukset (Moisander & Pesonen, 2002; Salmela; 2014; Sandlin & Walther; 2009) ovat todenneet downshiftoajien hylkäävän konsumerismin määrittämät normatiiviset subjektiviteetit. Ongelmana näissä tutkimuksissa on ”metodologia-hyppy”. Konstruktionistisesta lähtökohdastaan huolimatta mainituissa tutkimuksissa on luettu downshiftoajien puhetta realistisesti paikannettaessa minätekniikoita, joilla normatiivista subjektiviteettia vastustetaan: downshiftoajien kielenkäytön kulttuuriset mahdollisuudet ja seuraukset on sivuutettu.

Cherrierin (2009a) yhtenä aineistona oli downshiftoajien puhetta, joskin haastatteluja, kuten minullakin. Cherrierin (2009a) kiinnostus kohdistui kulutusvastaisten identiteettien rakentamiseen vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa. Cherrier (2009a) painottaa diskurssien valtaa luoda kulutusvastaisia identiteettejä. Minä puolestani haluan, analysoimalla nimenomaan itsensä downshiftoajiksi asemoivien ihmisten puhetta ja ymmärtämällä heidät diskurssin käyttäjinä, painottaa heidän aktiivista rooliaan oman äänensä esiin tuomisessa. Lisäksi en halua etukäteen rajata downshiftoamisen rakentuvan ainoastaan suhteessa kuluttamiseen vaan olla avoin myös muille mahdollisille teemoille, joita blogeissa tulee esiin. Suhteessa downshiftoajan identiteettitarinaa vaiheittaisesti kartoittaneisiin tutkimuksiin näen paikantamani tulkintarepertuaarit downshiftoajien resursseina, joilla tuon tarinan kertominen on mahdollista.

4 AINEISTO

Tässä luvussa perustelen blogien valintaa tutkielmani aineistoksi, kuvaan miten ja millaisen aineiston keräsin sekä pohdin aineistoon liittyviä tutkimuseettisiä kysymyksiä (4.1). Luvussa 4.2 kerron, millaiset analyysin askeleet johtivat seuraavassa luvussa esittelemiini tutkimustuloksiin.

4.1 Perustelu, kerääminen, kuvaus ja eettisyys

Vastatakseni tutkimuskysymyksiini tarvitsin aineistokseni downshiftaajien puhetta: arkista vuorovaikutusta, jossa he rakentavat downshiftaamisen konstruktiota. Nyt kerron ensin, millä perusteella valitsin juuri blogit aineistoksi. Sitten esittelen, aineistonkeruukriteerini avaten myös sitä, miten niihin päädyin. Tämän jälkeen luotaan, miten keräsin aineistoni käytännössä, minkä jälkeen kuvaan aineistoni. Lopuksi pohdin vielä aineiston määrän riittävyyttä ja tutkimuseettiikkaa sekä kerron blogien käytöstä aiemmissä tutkimuksissa.

Aineistovaihtoehtoina pohdin aineiston keräämistä lehtiartikkeleista, haastatteluilla tai blogeista. Lehtiartikkelit suljin pois huomattuani, että niissä downshiftaajien omaa ääntä on verraten vähän. Blogiaineiston valintaa tutkimukseeni haastattelujen sijaan puolsi aineiston luonnollisuus (Potter & Wetherell, 1987, s. 162), internetin tyypillisuus vuorovaikutuskanavana downshiftaajien keskuudessa (Cherrier & Murray, 2002; Huneke, 2005) ja käytännön resursseihin liittyvät syyt (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006).

Potter ja Wetherell (1987, s. 162) (ks. myös Juhila & Suoninen, 1999, s. 236-237) suosittelevat diskurssianalyysin aineistoksi luonnollista eli ilman tutkijan vaikutusta syntynyttä aineistoa, mitä blogit ovat. Potterin ja Wetherellin (1987, s. 162) mukaan luonnollinen aineisto antaa tutkijalle mahdollisuuden tavoittaa mahdollisimman laaja vaihtelevien selontekojen joukko verrattuna haastatteluun. Myös Juhila ja Suoninen (1999, s. 236–237) näkevät, että luonnollisen aineiston avulla voidaan päästä käsiksi tapahtumiin rikkaammalla tavalla kuin tutkijan itse tuottaman aineiston kautta.

Cherrier (2002) huomauttaa, virtuaalisen kommunikaation, kuten internetin ja chattien, olevan tärkeä ja tyypillinen vuorovaikutusfoorumi vapaaehtoisille yksinkertaistajille. Tämä on seurausta liikkeen pirstoutuneesta luonteesta, jolloin virtuaalisen vuorovaikutuksen kautta haetaan merkitystä yksinkertaiselle elämälle (ks. myös Huneke, 2005). Internetin tyypillisuus downshiftaajien vuorovaikutusympäristönä puoltaa blogien valintaa aineistoksi. Vaihtoehtoisia valmiita internet-aineistoja olisivat olleet internet-keskustelut downshiftaamisesta, mutta blogien kohdalla aineiston kerääminen itse itsensä downshiftaajiksi identifioivilta kirjoittajilta oli selkeämpää. Olisin voinut myös tutkia downshiftaamiseen keskittyneitä internet-sivuja, mutta silloin tutkimukseni fokus olisi kääntynyt liikkeen piirissä tuotettuun ”viralliseen” puheeseen.

Blogit ovat hyvä valinta aineistoksi myös käytännön syistä. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (2006) näkevät, että aloittelevan tutkijan on kannattavampaa opetella analysoimaan ja tulkitsemaan pätevästi valmista aineistoa kuin käyttää resursseja oman aineiston hankintaan. Myös Eskola ja Suoranta (2005, s. 118) ohjaavat harkitsemaan tulosiko toimeen jo olemassa olevalla materiaalilla. Lisäksi blogiaineiston kerääminen on ilmaista. Nämä resurssien käyttöön liittyvät seikat puolsivat valmiin blogiaineiston valintaa.

Vakuututtuani blogien sopivuudesta tutkielmani aineistoksi oli aika siirtyä aineiston keräämiseen. Esimerkiksi Mason (1996, s. 83) painottaa oikein tehdyn tutkittavien yksiköiden valinnan ja otannan tärkeyttä laadullisessa tutkimuksessa. Downshiftaamista käsitteleviä blogeja löytyi paljon sekä www.blogilista.fi -verkkosivustolta että Hidasta elämää -verkkosivustoon linkitettyinä. Hidasta elämää -sivusto on saanut alkunsa samannimisestä Facebook-ryhmästä, joka perustettiin vuonna 2007. Sivusto on Suomen ensimmäinen ja suurin downshiftaamiseen keskittyvä verkkosivusto. Ryhmä on kasvattanut suosiotaan nopeasti. Maaliskuussa 2014 huomasin sivuston tykkääjiä Facebookissa olevan noin 24 000, kun nyt maaliskuussa 2016 tykkääjiä oli jo yli 113 000. Sivustolla todetaan siellä vierailevan tällä hetkellä keskimäärin 150 000 eri lukijaa viikossa. (Niemi & Wikström, 2016.)

Lähdin blogien valinnassa siitä, että kirjoittajat itse identifioivat itsensä downshiftaajiksi. Myös Alexander ja Ussher (2012), Brown ja Kasser (2005) ja Huneke (2005) ke-

räsivät aineistonsa itse itsensä vapaaehtoisiksi yksinkertaistajiksi identifioivilta ihmisiltä. Itse itsensä downshifatajaksi identifioimisella tarkoitan sitä, että blogissa selvästi todetaan sen käsittelevän omaa downshifataamista/kohtuullistamista/hidastamista/yksinkertaistamista/leppoistamista, mikä näkyi usein jo blogin nimissä. Aineistonkeruuta ohjaavaksi kriteeriksi muodostui se, että downshifataamisen kokemuksen tai siihen pyrkimisen sanoittamisen tuli olla blogin keskeinen teema ja pääsisältö. Useissa löytämissäni blogeissa downshifataamista vain sivuttiin. Lisäksi löysin monia blogeja, joissa oli paljon käytännön tekemisiä ja ohjeita liittyen yksinkertaisempaan elämäntapaan, kuten uuden kodin remontoimista tai reseptejä. Tällaiset blogit suljin aineistoni ulkopuolelle.

Pohdin sitä, ottaisinko analysoitavaksi blogeja juuri tietynä aikana, esimerkiksi vuodelta 2011. Tutustuttuani blogeihin huomasin pian, että blogien alut ovat keskeisiä downshifataamiskonstruktion luomisessa. Ensimmäisissä päivityksissä bloggaajat asemoivat itsensä, esittelevät blogin aiheen lukijoille, perustelevat sitä ja myös ”markkinoivat” blogiaan lukijakunnalle. Tämän takia päädyin ottamaan aineistooni jokaisesta valitsemastani blogista alun päivitykset. Lisäksi blogien alkujen tarinallisuus viehätti ja kiinnosti minua. Blogien aluissa ollaan jonkin uuden vasta hahmottumassa olevan äärellä ja lähdetään sanoittamaan sitä. Aineistoni luonne olisi sallinut myös narratiivisen tarkastelun.

Päädyttyäni keräämään blogien alkujen päivitykset aineistooni mietin seuraavaksi sitä, minkä verran tekstiä ottaisinkin aineistooni blogia kohden. Blogipäivitykset olivat hyvin heterogeenisiä. Kirjoittajien päivitysten julkaisemistahti ja päivitysten pituudet olivat vaihtelevia. Olisin voinut ottaa kaikilta kirjoittajilta esimerkiksi päivitykset puolen vuoden ajalta. Tietyn kiinteän ajanjakson valitseminen laskien blogien ilmestymisen alusta ja sen soveltaminen koko aineiston keruuseen ei tuntunut toimivalta, koska siten joistain blogeista olisi tullut mukaan vain pintaraapaisu.

Miten sitten valitsin blogikirjoitusten määrän blogia kohden? Joistain uudemmissa blogeista, joista päivityksiä ei ollut paljoa, otin aineistooni kaikki aineistonkeruupäivään mennessä (6.11.2012) ilmestyneet päivitykset. Paljon päivityksiä sisältäneistä blogeista rajasin aineistooni intuitiivisesti eheän ja riittävän kokonaisuuden. Tällä tarkoitan sitä, että keräsin päivityksiä niin pitkään, kun downshifataamistarina pääsi vauhtiin ja kerto-

mistyyli alkoi toistaa itseään. Eheydellä tarkoitan sitä, että esimerkiksi muutaman bloggaajan kohdalla lopetin päivitysten keräämisen vuoden vaihteeseen, jolloin kirjoittaja veti yhteen vuoden tapahtumia.

Olisin voinut myös valita aineistooni yksittäisiä downshiftoamista käsitteleviä blogipäivityksiä useammalta eri kirjoittajalta. Tällöin tietyn päivityksen aineistooni valintakriteerinä olisi ollut yksittäisen päivityksen keskittyminen downshiftoamisen sanoittamiseen. Päädyin kuitenkin blogien alkuihin edellä esitetystä syistä ja aineistovalintani kriteerit ovat kiteytetysti seuraavat:

1. *Blogin keskeisenä sisältönä on downshiftoamisen tai siihen pyrkimisen sanoittaminen. Tämä sisältö on ilmaistu blogissa ja lisäksi sitä lukiessa minulle tuli tutkijana olo, että downshiftoaminen on pääsisältö.*
2. *Blogeista valitsin alkujen päivitykset. Yksittäisen blogin kohdalla päivitysten määrä on rajattu intuitiivisesti eheään ja riittävään kokonaisuuteen pohjaten kertomistyylin toistuvuuteen.*

Aloitin aineiston keruun Hidasta elämää -internetsivustolta. Sivustolle oli linkitetty kolmeitoista blogia, joista valitsin aineistooni kaksi. Koin Hidasta elämää -sivuston hyväksi paikaksi aloittaa aineistonkeruuni, koska sivut on rakennettu tutkimani ilmiön ympärille ja kaikki sinne linkitetyt blogit liittyvät downshiftoamiseen. Samoin Sandberg (2015) keräsi aineistonsa osin tältä sivustolta ja Salmela (2014) keräsi kaikki tutkielmansa aineistona toimivat blogit mainitulta sivustolta. Tässä vaiheessa aineistonkeruukriteerit eivät olleet vielä niin selkeänä mielessäni, joten koin Hidasta elämää -sivuston toimivaksi ja varmaksi lähtöpaikaksi aineistonkeruulleni. Mahdollisiin blogeihin tutustuessani ymmärrykseni downshiftoamista käsittelevistä blogeista kasvoi ja muodostin edellä mainitsemani aineistonkeruukriteerit.

Lisää blogeja etsin www.blogilista.fi -sivustolta, jolta hain sopivia blogeja ”downshif- taaminen” (yhteensä 16 osumaa) ja ”hidastaminen” (yhteensä 37 osumaa) -hakusa- noilla.⁸ Silmäilin kaikkia blogeja ja valitsin edellä esiteltyjen kriteerien mukaan aineis- tooni niistä viisi. Lumipallo-otannan kautta jo löytämiini blogeihin linkitettyinä löysin vielä kaksi blogia lisää.

Survey-tutkimusten mukaan downshif- taajille ei ole piirtynyt selkeää demografista pro- fiilia, jonka perusteella olisin voinut rajata bloggaajia. Blogeissa ei myöskään aina suo- raan tuoda omia sosiodemografisia tietoja esiin. Sen sijaan aiempien internetistä kerä- tyillä aineistoilla tehtyjen tutkimusten kohdalla niukka enemmistö (Alexander & Ussher, 2012) ja jopa 70 % vastaajista (Huneke, 2005) on ollut naisia. Myös itse huo- masin, että selvästi suurin osa downshif- taamisesta bloggaavista oli naisia. Koin tärke- äksi ottaa myös miesten kirjoittamia blogeja mukaan aineiston monipuolistamiseksi, koska esimerkiksi Grigsby (2004) on havainnut naisten ja miesten vapaaehtoisen yksin- kertaistamisen konstruoinnin poikkeavan selvästi toisistaan.

Downshif- taaminen voidaan nähdä jatkumona (esim. Elgin & Mitchell, 1977; Etzioni, 1998), jonka toisessa ääripäässä on omavaraistaloudessa eläminen ja toisessa orastava ajatus vapaaehtoisesta joidenkin elämänalueiden yksinkertaistamisesta. Esimerkiksi Moisander ja Pesonen (2002) keskittyivät konstruktionistisessa tutkimuksessaan ekoyh- teisöissä eläjiin, joiden voidaan nähdä edustavan pisimmälle vietyä yksinkertaistamista. Olisin voinut rajata aineiston keruuta vain johonkin ryhmään, mutta näin sopivampana tämän tutkielman intresseihin koota aineistoni itse itsensä downshif- taajiksi identifioi- vilta. Lisäksi kirjallisuudessa esitetyt ryhmittelyt (Elgin & Mitchell, 1977; Etzioni, 1998) eivät pohjaudu empiriaan.

Aineistossani on blogeja yhteensä yhdeksän. Ajallisesti ne ovat vuosilta 2006-2012. Vuosilta 2006-2007 aineistossani on yksi blogi ja vuodelta 2009 myös yksi. Vuodelta 2011 aineistossani on kolme ja vuodelta 2012 neljä blogia. Kirjoittajista kaksi on mie- hiä, loput ovat naisia. Kun aineisto oli kerätty, siirsin blogikirjoitukset Word-ohjelmaan

⁸ Osumilla tarkoitan eri blogien, en yksittäisten kirjoitusten määrää.

ja printtasin tekstit. Yhteensä analysoitavaa aineistoa oli 254 sivua. Mukana oli jonkin verran kuvia. Tekstin pistekoko oli 12 ja riviväli 1. Kopioidessani blogeja Word-ohjelmaan poistin ylimääräiset tyhjät rivit tekstin sisältä.

Kaikkia aineistoni blogeja kirjoitetaan minä-muodossa. Blogeja päivitettiin vaihtelevasti. Kirjoittajien päivystistiheys oli keskenään erilaista. Lisäksi yksittäisen kirjoittajan päivystystahti vaihteli. Päivitysten pituudet myös vaihtelivat aina muutamasta lauseesta monen sivun mittaisiin päivityksiin. Osassa päivityksistä oli liitteenä myös kuvia. En ottanut kuvia analyysini kohteeksi. Suhtauduin niihin enemmän tekstiin orientoivina ja sitä ilmentävinä elementteinä.

Lyhin aikaväli, jolta keräsin tietyn blogin kaikki päivitykset, oli neljä kuukautta (39 sivua) ja pisin aikaväli oli vuosi (20 sivua). Ajallisesti aineistoni lyhimmästä blogista kertyi Word-ohjelmaan siirrettynä noin kaksinkertainen määrä tekstiä kuin ajallisesti pisimmästä. Tämä kuvastaa blogiaineiston vaihtelevuutta. Näen aineistoni vaihtelevuuden sen ominaisuutena ja tutkimustani rikastuttavana asiana. Blogien heterogeenisyydestä johtuen tarkat numeeriset kriteerit (esimerkiksi puoli vuotta jokaisen blogin alusta) olisivat olleet epäsopivia ja tuottaneet nähdäkseni epätasalaatuisemman aineiston kuin mitä nyt keräsin.

Aineistonkeruussa luotin paljon omaan esiymmärrykseeni ilmiöstä, joka oli muodostunut aiempaan tutkimuskirjallisuuden tutustumisen, mediakeskustelun seuraamisen ja erään downshifatajan kirjoittaman kirjan lukemisen perusteella (Davis, 2010) sekä intuitioni selkeiden numeeristen kriteerien osoittautuessa epäsopiviksi. Tulen analyysiluvussa osoittamaan aineistoni kattavuuden ja riittävyyden suhteessa tutkimustehtävääni. Tarkka analyysiprosessin ja tulosten raportointi toimivat tutkielmassa todentamassa aineistoni sopivuutta tutkimuskysymyksiini nähden.

Tutkimukseni aikana huomasin, että uusia downshifataamista käsitteleviä blogeja ilmestyy jatkuvasti lisää. Downshifataamisen konstruoinnin määrä blogeissa on siis kasvussa. Löysin myös aineistoa etsiessäni useita muualla maailmalla kirjoitettuja blogeja, joita silmäilin. Nämä olisivat mahdollistaneet myös vertailevan tutkimuksen.

Keräsin aineistoni harkinnanvaraisesti, mikä on Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan laadulliselle tutkimukselle tyypillistä. Valitsin aineistoni itse asettamiini kriteereiden perusteella. Kriteerit muodostuivat ja tarkentuivat aineistoa kerätessäni. Käytin aineiston keruuseen ja rajaamiseen paljon ajatusta ja aikaa, ja olen edellä kuvannut aineistokeruuprosessini mahdollisimman yksityiskohtaisesti.

Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (mt.) toteavat, että laadullisen tutkimuksen aineiston rajaaminen pohjaa teoreettiseen edustavuuteen. Tutkittava tapaus on esimerkki jostain yleisemmästä. Oman tutkimukseni kohdalla jokaisen bloggaajan kirjoitukset ovat esimerkkejä erityisesti suomalaisissa dowshiftoamista käsittelevissä blogeissa tapahtuvasta dowshiftoamisen kielellisesti rakentamisesta ja yleisemmin downshiftoajien puheessa tapahtuvasta ilmiön konstruoinnista.

Diskurssianalyysia on mahdollista tehdä hyvin pienistäkin aineistoista (Potter & Wetherell, 1987, s. 161). Potter ja Wetherell (mts. 161) toteavatkin, että otoskokoa koskien ei ole olemassa suoraa ohjetta, vaan se määrittyy suhteessa tutkimuskysymyksiin (ks. myös Juhila & Suoninen, 1999, s. 241). Wood ja Kroger (2000, s. 80) huomauttavat diskurssianalyysien aineistojen olevan tyypillisemmin liian suurina kuin pieninä. Lisäksi Wood ja Kroger (mts. 80) näkevät karkeajakoiseen analyysiin, kuten ymmärrän juuri oman tutkimusintressini koskien downshiftoamiselle rakennettavia merkityksiä, joita paikannan tulkintarepertuaarien muodossa, tarvittavan enemmän aineistoa kuin hienojakoisempaan, esimerkiksi retoriseen analyysiin. Olin varautunut keräämään lisää aineistoa, mikäli tarve olisi vaatinut. Löytämäni tulkintarepertuaarit toistuivat keräämässäni aineistossa niin selkeästi, kuten tulososiossa tulen osoittamaan, että en katsonut tarvitsevani enempää aineistoa.

Kuula (2011, s. 187–189) ja Eskola ja Suoranta (2005, s. 54) edustavat eri näkemyksiä sen suhteen, tulisiko bloggaajilta pyytää lupa heidän kirjoitustensa tutkimiseen. Kuula (2011, s. 187–189) puhuu blogeista organisoimattomina ja julkisesti saatavilla olevina verkkojulkaisuina, joissa bloggaajat tekevät tietoisesti ja motivoituneesti yksityisyydestään julkista, minkä vuoksi blogien tutkiminen ei edellytä lupaa sivuston haltijalta. Tekijänoikeuden kannalta blogeihin tulisi viitata normaalein viitetiedoin. Tarkkojen viitetietojen kirjaamiseen vaikuttaa kuitenkin aineiston analyysitapa. Tutkimustulokset eivät välttämättä ole tutkittaville mieluisia. (Mts. 187–189.)

Kuula (mts. 188–189) katsoo riippuvan tapauksesta, milloin blogikirjoittajien henkilötietoja on tarpeellista tuoda esiin. Henkilötietolain peruseriaate, jonka mukaan tutkimusaineistoon sisällytetään kaikki tunnistetiedot ainoastaan, jos tutkimusta ei muuten voida toteuttaa, on oiva ohje. Nimettömyyden puolesta puhuu myös se, että bloggaajilla on mahdollisuus poistaa ja muuttaa blogiaan koska vain. Tutkimusjulkaisut ovat avoimia ja pysyvästi säilytettäviä. (Mts. 189.)

Eskola ja Suoranta (2005, s. 54) näkevät, että tutkimusaikeista tulisi aina kertoa verkossa keskusteleville, koska tutkimustarkoitus tuo oman lisänsä suhteellisen vapaamuotoiseen vuorovaikutukseen. Jos tutkimusintressi herää jälkikäteen, tulee keskustelijoille varata mahdollisuus päättää haluavatko he osallistua tutkimukseen. Eskola ja Suoranta eivät mainitse erikseen blogeja, mutta edellisestä voisi päätellä, että heidän mielestään myös käytettäessä blogeja tutkimusaineistona tulisi bloggaajille tarjota mahdollisuus kieltäytyä omien tekstiensä tutkimuskäytöstä.

Kuulan (2011, s. 187–189) ja Eskolan ja Suorannan (2005, s. 54) näkemykset eroavat yllä esitetysti sen suhteen, tuleeko bloggaajilta pyytää lupaa heidän kirjoitustensa tutkimuskäyttöön. Mietittyäni asiaa yhdyn tuoreemmin asiaa pohtineeseen Kuulaan (2011, s. 187–189) enkä pyytänyt erillistä tutkimuslupaa blogikirjoittajilta. Ensinnäkin blogit on tehty julkisiksi tietoisesti ja toiseksi motivoidusti. Julkista materiaalia saa käyttää tutkimuskäyttöön ilman erillislupaa. Julkisuus motivoi kirjoittajia kertomaan oman elämänmuutostarinsa juuri blogimuodossa. Muutenhan he olisivat voineet kirjoittaa siitä esimerkiksi henkilökohtaiseen päiväkirjaansa. Kuitenkin Kuulaa (mts. 189) mukailen en ole liittänyt bloggaajien henkilötietoja tutkimukseeni, koska heillä on mahdollisuus poistaa bloginsa tai muuttaa sitä halutessaan.

Kansainvälisissä downshiftoamista käsittelevissä tutkimuksissa blogiaineistoja ei ole tähän mennessä käytetty. Muutamassa konstruktivistisessä tutkimuksessa on kuitenkin osa aineistosta kerätty downshiftoamiseen liittyviltä internet-sivustoilta (Cherrier, 2009b; Sandberg, 2015; Sandlin & Walther, 2009). Sen sijaan kahdessa downshiftoamista käsittelevässä pro gradu -tutkielmassa, jotka poikkeavat tutkimusasetelmiltaan kuitenkin selvästi omastani, on aiemmin hyödynnetty downshiftoajien blogikirjoituksia aineistona. Jussila (2012) analysoi yhteiskuntapolitiikan tutkielmassaan kohtuullistajien blogikirjoituksia sisällönanalyttisesti fokuksenaan kohtuullistamisen näkyminen arjen

ratkaisuissa. Salmela (2014) lähestyi kohtuullistamista sosiologian tutkielmassaan elämäntyylin viitekehyksestä ja käytti menetelmänä Foucault'n minäteknikoihin pohjaavaa teoriasidonnaista sisällönanalyysia.

Yllä kuvasin ensin, miksi valitsin juuri blogit aineistoksi ja nostin esiin aineiston luonnollisuuden, virtuaalisen vuorovaikutuksen tyypillisyyden downshifitajien parissa ja käytännön resursseihin liittyvät seikat aineistovalintani perusteluina. Sen jälkeen kerroin aineistonkeruukriteereistäni ja kuvasin aineistoni. Lopulta toin vielä esiin otantani olevan harkinnanvarainen, pohdin aineiston määrän riittävyttä ja tutkimusetiikkaa sekä kerroin blogien käytöstä aiemmissä tutkimuksissa.

4.2 Analyysin askeleet

Kun aineisto oli kerätty, oli analyysin aika. Tässä luvussa kerron, millaisia askeleita otin analyysissäni kohti tutkimustuloksiani hahmottamiani tulkintarepertuaareja. Etenin analyysissäni aineistolähtöisesti, mikä on tyypillistä sekä laadulliselle tutkimukselle (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka, 2006) että erityisesti diskurssianalyysille (Suoninen, 1993, s. 49). Diskurssianalyysissä aineiston rooli on erityisen korkea, koska se nähdään osana tutkimuskohdetta eli sosiaalista todellisuutta, ei ainoastaan siitä kertovana kuvauksena (Potter & Wetherell, 1987, s. 173; Suoninen, 1993, s. 49). En nähnyt aineistoni blogitekstejä väylänä downshifitamisen ytimeen, vaan kiinnostukseni kohdistui siihen, miten downshifitaminen saa merkityksensä blogeissa, jotka ovat osa sosiaalista todellisuutta, arkista vuorovaikutusta.

Ensin minulla oli edessä vain pino paperia. Ensimmäisen diskurssianalyysin tekijänä olin ymmälläni, miten sitä analysoisin. Hämmennystäni lisäsi diskurssianalyysista kertovaan menetelmäkirjallisuuteen tutustuminen, jossa toistui näkemys, että ei ole mitään tiettyä tapaa tehdä diskurssianalyysia (esim. Jokinen ym., 1993a, s. 13; Nikander, 2008; Potter & Wetherell, 1987, s. 175). Diskursiivisten tarkastelutapojen kirjo oli mittava ja opin, että useampaakin suuntausta voi yhdistää samassa tutkimuksessa. Selkeitä ohjeita ei ollut. Sen sijaan esimerkiksi Nikander (2008) toteaa, että jokainen diskurssianalyysin tekijä konstruoi itse itselleen sopivat analyysivälineet, jolloin Potterin ja Wetherellin (1987, s. 175) ilmaisua käyttäen ”käsityötaito” ja hiljainen tieto korostuvat.

Jokisen ym. (1993a, s. 13) mukaan diskurssianalyttisten tulkintojen perusteltavuus todennetaan ”seurustelemalla” tiiviisti aineiston kanssa ja raportoimalla näin syntyneet havainnot. Tämä tarkoittaa käytännössä olennaisten aineistokohtien useita kymmeniä keskittyneitä lukukertoja (ks. myös Potter & Wetherell, 1987, s. 168). Jokisen ym. (1993a, s.13) mukaan diskurssianalyttikon tärkein metodinen valmius onkin antaa aineiston herättää ajatuksia ja kiinnittää huomiota esimerkiksi aineiston ristiriitoihin.

Kaikki tekstikohdat, jotka edes etäisesti liittyvät tutkimuskysymykseen, tulee ottaa analyysin kohteeksi (Potter & Wetherell, 1987, s. 167; Wood & Kroger, 2000, s. 88). Tulkitsin koko keräämäni aineiston käsittelevän downshiftaamista, koska kirjoittajat itse asemoivat bloginsa näin, ja otin kaikki blogikirjoitukset analyysini kohteeksi.

Analyysiani voi kuvata viisivaiheisena:

1. vaihe: *luokitteleva analyysi*
2. vaihe: *tutkimuskysymyksen tarkentuminen*
3. vaihe: *tulkintarepertuaarien osien paikantaminen*
4. vaihe: *tulkintarepertuaarien muodostaminen*
5. vaihe: *downshiftaajan positioitumisen ja downshiftaamisen legitimaation tarkastelu repertuaareittain*

Vaiheet eivät todellisuudessa olleet näin mekaanisen portaattaiset, vaan aineiston kanssa työskentely oli liikkumista edes takaisin portaalta toiselle eri tekstiotteita uudelleen ja uudelleen lukien yhdessä ja erikseen. Erittelemällä analyysiäni vaiheittain konkreettisesti analyysini etenemistäni tutkimusraporttini lukijalle. Kerron nyt eri vaiheista.

Jo aineistoa kerätessäni olin lukenut sitä silmäillen läpi. Mielessäni oli hyvin alustavia oletusrepertuaareja. Aloitin varsinaisen analysoinnin esittämällä aineistolleni mitä -kysymyksiä, jota kutsun luokittelevaksi analyysiksi. Tavoitteenani oli tutustua aineistooni: *mistä siinä puhutaan?* Luin aineistoa useampaan kertaan läpi. Teemoittelin aineistoa suurpiirteisesti esimerkiksi seuraavien teemojen alle: työ ja työuupumus, kuluttaminen, ihmissuhteet, asuminen ja downshiftaamisen määrittelyä. Muodostin teemat aineistolähtöisesti, joka Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan tarkoittaa tekstejä yhdistävien asioiden etsimistä. Saaranen-Kauppinen ja Puusniekka (mt.) kertovat toisen

vaihtoehdon teemoitella olevan teorialähtöinen eli jotain viitekehystä tai teoriaa seuraava. En halunnut sitoutua analyysissäni teoriaan, vaan kuunnella omaa aineistoani mahdollisimman herkällä korvalla.

Analyysini toisessa vaiheessa luin aineistoani siitä näkökulmasta, *miten* siinä puhutaan. Lähtiessäni tutustumaan aineistoon olin kiinnostunut laajasti downshiftaamisesta kielessä konstruoituvana kategoriana. Vasta aineistoon tutustuminen mahdollistaa diskurssianalyttisessä tutkimuksessa tutkimuskysymyksen tarkentamisen. Aineisto voi tarjota jotain yllättävää ja ohjata tutkijaa muuttamaan tutkimuskysymystään sen mukaan. Juhila (1999, s. 213) kertoo diskurssianalyysin olevan ensisijaisesti tutkijan tulkintaresurssi, joka suuntaa huomion kielen todellisuutta rakentavaan luonteeseen. Kiinnitin siis huomioni kieleen mielessäni erilaiset mahdolliset diskurssianalyttiset tulkintaresurssit, kuten esimerkiksi faktuaalistamisstrategiat ja narratiivit. Nikander (2008) painottaa, että aineistoa luetaan diskurssianalyttisessä tutkimuksessa useassa eri vaiheessa (ks. myös Wood & Kroger, 2000, s. 98–99). Ensin tutkijan tulee havainnoida tekstin sisältämää vaihtelua ja silmiinpistäviä kohtia.

Pohdin erilaisia metodisia työkaluja, joilla aineistoa saisi jäsennettyä ja hahmotettua, ja kokeilin niitä aineistooni. Käytännössä siis pyörittelin aineistoa eri tavoin mielessä ja paperilla tutustuen siihen, maistellen sitä, hahmottaen sitä ja kuunnellen sitä. Luin myös blogeja pohtien, minkälaista vaikutelmaa ne luovat ja mietin, miten tuohon vaikutelmaan päästään. Lopulta hahmotin olevani kiinnostunut downshiftaamisen saamista merkityksistä (Jokinen & Juhila, 1999, s. 55, s. 66–73) eli tulkintarepertuaareista blogeissa. Ensimmäinen tutkimuskysymykseni vakiintui muotoon: *Millaisia tulkintarepertuaareja bloggaajat käyttävät konstruoidessaan downshiftaamista?*

Analyysini kolmannessa vaiheessa seurasin Nikanderin (2008) neuvoa ja keräsin samantyyppistä puhetta omiin tiedostoihinsa, koska näin aineistoa oli helpompi työstää eteenpäin. Potter ja Wetherell (1987, s. 167) painottavat, että koodausvaiheen kategorioiden tulee liittyä kiinteästi tutkimuskysymykseen, ja koodauksen tulee sisältää myös rajatapaukset. Näin riittävänä koodata aineistostani kolme blogia analyysini tässä vaiheessa, koska tavoitteenani oli koodien pohjalta muodostaa oletusrepertuaareja, joiden ilmenemistä kartoittaisin analyysini myöhemmässä vaiheessa koko aineistossa. Wood ja

Kroger (2000, s. 98) toteavatkin, että on tärkeää työskennellä suhteellisen lyhyiden ja siten hallittavissa olevien tekstiosien parissa.

Nimesin tiedostot, joihin keräsin keskenään samankaltaista puhetta seuraavasti: voimaantuminen, suorittaminen/tehokkuus/vaativuus, etsiminen/pyrkiminen, realismi, asiantuntijuus, moralismi, riittävyys/perusasioiden äärelle, erilaisuus/poikkeavan ratkaisu, pakko, tuunaus-narratiivit ja ihannoiva luonto- ja taidekuvaus. Nimet kuvasivat tekstiotteiden sisältöä. Kävin aineistoa läpi ja loin aina uuden tiedoston uudelle koodille. Aina nimetessäni uuden koodin palasin aineistossani taaksepäin etsimään lisää siihen sopivaa puhetta. Aluksi nimesin koodeja runsaasti miettimättä tarkemmin niiden mahdollista rinnakkaisuutta tai päällekkäisyyttä. Joidenkin koodien alla oli yli kymmenenkin sivua tekstiotteita ja joidenkin koodien alla vain muutamia otteita. Luin tekstikokoelmia uudestaan ja uudestaan pyrkien hahmottamaan niiden pohjalta tulkintarepertuaareja.

Potterin ja Wetherellin (1987, s. 168) mukaan tutkijan tulee analysoidessaan ensin etsiä aineistosta toistuvia kaavoja kiinnittämällä yhtäältä huomiota tekstin vaihtelevuuteen eli eroihin selontekojen muodossa tai sisällössä ja toisaalta säännönmukaisuuksiin eli selonteoissa jaettuihin piirteisiin. Analysoidessani saman koodin alle liittämiäni tekstejä yhdessä minulle alkoi muodostua käsitys oletusrepertuaareista. Wood ja Kroger (2000, s. 98) ohjeistavat, että diskurssianalyysissä voi edetä juuri oletusdiskurssien, tässä tutkielmassa oletusrepertuaarien, kautta. Tällöin tutkija lähtee etsimään todisteita oletusrepertuaarilleen aineistosta ja jos repertuaari saa vahvistusta, voi nimetä sen. Tämä perustuu oletusrepertuaariin kuuluvien aineistokohtien sisällön, rakenteen, funktion ja mahdollisten seurausten tarkkaan tulkintaan. (Mts. 98.) Myös Potter ja Wetherell (1987, s. 168) ohjaavat vaihtelevuuteen ja yhdenmukaisuuteen keskittyvän analyysivaiheen jälkeen kiinnittämään huomiota puheen funktioihin ja seurauksiin.

Liitin myös joitakin koodeja yhteen, kun hahmotin niissä lopulta konstruoitavan downshiftaamista samalla tavoin. Esimerkiksi tein tulkinnan, että koodeihin voimaantuminen, etsiminen/pyrkiminen, riittävyys/perusasioiden äärelle ja ihannoiva luonto- ja taidekuvaus kuuluva puhe ilmensi samaa tulkintarepertuaaria, jonka nimesin ekspressiiviseksi individualismiksi. Lisäksi havaitsin, että jotkin koodit sisälsivät puhetta eri repertuaareista. Esimerkiksi ”tuunaus-narratiivit” koodaus sisälsi sekä ekspressiivisen individualismin että realistiseen repertuaariin kuuluvaa puhetta. Jokaisen koodin kohdalla

kysyin aineistolta: millaisena ilmiönä downshiftaaminen juuri tässä kohtaa konstruoi-
tuu? Kysyin itseltäni toistuvasti, miksi luin tiettyä aineistokohtaa juuri sillä tavalla kuin
luin (mts. 168). Koodit toimivat vihjeinä lopullisen arvoituksen ratkaisemisessa eli tul-
kintarepertuaarien nimeämisessä. Vihjeitä eli tyyliltään ja kieliopiltaan yhtenäisiä ilmai-
suja ja metaforia seuraamalla minulle hahmottui kuva viidestä yhtenäisestä ja toistu-
vasta tavasta rakentaa downshiftaamisen konstruktiota omassa aineistossani.

Analyysini neljännessä vaiheessa minulla oli mielessä viisi oletusrepertuaaria, joiden si-
sällöt ja nimet tosin vielä tarkentuivat lukiessani blogikirjoituksia uudelleen. Lopulta
koodasin väreillä Word -ohjelmaan oletusrepertuaarit samalla pohtien niiden määrittä-
misen rajoja. Paikantaessani tulkintarepertuaareja mielessäni olivat seuraavat Suonisen
(1993, s. 50–51), joka puhuu merkityssystemien identifioinnista luovana harkintana,
ohjeet:

1. ”Merkityssystemit eivät esiinny aineistossa selkeinä kokonaisuuksina, vaan pieninä
paloina, joiden tunnistaminen merkityssystemien osiksi on analyysin kuluessa tar-
kentuva ja usein myös muuntuva prosessi.” *Tätä ilmentää hyvin yllä esittämäni
ekpressiivisen individualismin repertuaarin muodostaminen aiempien koodien ”pa-
loista”.*
2. ”Merkityssystemien identifioinnilla ei tarkoiteta erillisten aiheiden erottamista toi-
sistaan, sillä kiinnostavimmat merkityssystemit ovat (yleensä) sellaisia kielenkäy-
tön alueita, joilla voidaan tehdä ymmärrettäväksi erilaisia alueita tai teemoja.” *Pai-
kannettuani aineistoni tulkintarepertuaarit havaitsin, että analyysini ensimmäisen
vaiheen aikana hahmottamastani samastakin teemasta, puhutaan eri repertuaa-
reilla. Esimerkiksi työstä puhuttiin yhtäältä realistisen repertuaarin mukaisesti ja
toisaalta suorittamisrepertuaaria käyttäen.*
3. ”Merkityssystemien identifiointi ei saisi perustua pelkästään tutkijan päässä oleviin
konstruktioihin, vaan hänen tulikinnoissaan tukeutua sellaisiin eroihin ja yhtä-
läisyyksiin, joihin itse kielen käyttäjäkin/toimijakin suuntautuu.” *Tulkintarepertuaa-
rien pohjaaminen bloggaajien käyttämiin eroihin ja yhtäläisyyksiin tulee todenne-
tuksi seuraavassa luvussa, jossa esittelen tutkimustulokseni.*

4. ”Sanojen käytöllä ja muilla symbolisilla teoilla on kirjaimellisten merkitysten lisäksi usein myös muita analysoinnin kannalta olennaisia, mutta vaikeasti havaittavia merkityksiä.” *Näen bloggaajien käyttämien tulkintarepertuaarien funktiona olevan oman downshiftaamisen legitimoinnin.*

Koodattuani aineistoni oletusrepertuaarien mukaan nimesin tulkintarepertuaarit lopulta: ekspressiiviseksi individualismiksi, suorittamiseksi, yhteiskuntakriittisyydeksi, realismiksi ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaariksi. Analyysini viidennessä ja viimeisessä vaiheessa tarkastelin vielä nimeämiäni repertuaarien sisäistä dynamiikkaa vastatakseni tutkimuskysymyksiini koskien downshiftaajan positioitumista ja downshiftaamisen legitimaatiota. Pohdin repertuaari kerrallaan, millaista todellisuutta mikäkin repertuaari luo, ja millaiseksi downshiftaajan positio ja downshiftaamisen oikeutus tässä todellisuudessa rakentuu.

Olen tässä luvussa raportoinut tulkintarepertuaarien tunnistamiseen ja rajaamiseen liittyvät päättelypolut mahdollisimman yksityiskohtaisesti, minkä esimerkiksi Suoninen (1993, s. 54) näkee tärkeänä. Esittelin, millaiset viisi askelta analyysissäni otin kohti tutkimustuloksiani nimeämiäni tulkintarepertuaareja. Ensin teemoittelin aineistoani tutustuakseni siihen. Toiseksi siirryin lukemaan aineistoani mielessäni, miten siinä puhutaan ja tarkensin tutkimuskysymykseni. Tutkimusintressini rajauduttua minun oli mahdollista kolmannessa vaiheessa kerätä tekstikokoelmia tarkemman analyysin kohteeksi, jotka johtivat tulkintarepertuaarien paikantamiseen analyysini neljännessä vaiheessa. Viimeisenä tarkastelin vielä repertuaarien sisäistä dynamiikka koskien downshiftaajan positioitumista ja downshiftaamisen legitimaatiota.

5 TUTKIMUSTULOKSET

Tässä luvussa esittelen omissa alaluvuissaan aineistosta tulkitsemani viisi sisäisesti yhtenäistä puhetapaa, joilla bloggaajat *diskurssin käyttäjinä* aktiivisesti rakentavat downshiftaamisen konstruktioita. Nämä viisi paikantamaani *tulkintarepertuaaria* ovat:

1. Ekspressiivinen individualismin repertuaari (5.1)
2. Suorittamisrepertuaari (5.2)
3. Yhteiskuntakriittinen repertuaari (5.3)
4. Realistinen repertuaari (5.4)
5. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari (5.5)

Downshiftaamisen merkitys, downshiftaajalle rakentuva *subjektipositio* ja downshiftaamisen *legitimaatio* vaihtelevat repertuaareittain. Eri positioista downshiftaajat asemoituvat lisäksi suhteessa ympäröivään yhteiskunnalliseen todellisuuteen. Olen jäsentänyt alaluvut siten, että jokaisen repertuaarin kohdalla kerron ensin, millaiseksi downshiftaaminen repertuaarissa rakentuu, downshiftaajan positioista, downshiftaamisen legitimaatiosta ja ympäröivän yhteiskunnan saamasta merkityksestä. Tämän jälkeen todennan esittämäni runsailla aineisto-otteilla (esim. Potter & Wetherell, 1987, s. 173), jotka olen jäsentänyt sen pohjalta, miten repertuaari aineistossani aktivoituu. Alalukujen lopussa tiivistän havaintoni ja tuon esiin, miten repertuaarin käyttö vaihtelee eri blogeissa.

Kun tulkitsemani viisi repertuaaria ovat tulleet tutuiksi, todennan tulkintaani esittelemällä aineistokohtia, joissa repertuaari vaihtuu alaluvussa ”Repertuaarin vaihtoja” (5.6). Tällaisten aineistokohtien tarkastelu tuo esiin eri repertuaarien konstruoimien todellisuuksien kontrastin ja ilmentää tulkitsemieni repertuaarien erilaisuutta. Lopulta esitän tiivistetysti keskeiset tutkimustulokseni alaluvussa 5.7.

Käytän seuraavia merkintöjä sen selventämiseksi, onko aineistoesimerkissä kyse kokonaisesta blogipäivityksestä vai vain sen osasta:

(...) omalla rivillä ennen tekstiä: päivityksessä sitaattia ennen kappale/kappaleita

(...) omalla rivillä tekstin jälkeen: päivityksessä sitaatin jälkeen kappale/kappaleita

(...) samalla rivillä sitaattia ennen tai jälkeen: kappale alkanut ennen sitaattia tai jatkuu sen jälkeen

Olen anonymisoinut aineistoni siten, että viittaan naisten kirjoittamiin blogeihin pseudonyymeillä N1–N7 ja miesten kirjoittamiin blogeihin pseudonyymeillä M1–M2. Esittelen tekstinäytteitä tasaisesti kaikilta kirjoittajilta.

5.1 Ekspressiivisen individualismin repertuaari

Lukiessani aineistoani diskurssianalyttisten silmälasien läpi havaitsin pian, että aineistossa tuotetaan downshiftaamista kielellisesti kahdella vastakkaisella tavalla. Yhtäältä aineistossa käytettiin puhetapaa, jossa toimija saa olla juuri sellainen kuin on ja toisaalta puhetapaa, jossa toimijuus määräytyy ulkoapäin tulevista ”pitäisi” -malleista.

Nimesin puhetavan, jossa toimijalla on lupa olla aito itsensä *ekspressiivisen individualismin repertuaariksi*. Bellah, Madsen, Sullivan, Swidler ja Tipton ottivat ekspressiivisen individualismin käsitteen käyttöön kirjassaan ”Habits of the Heart” (1985). Vesala (2002, s. 64) tiivistää tämän individualistisen suuntauksen sisältöä artikkelissaan todeten sen korostavan ”yksilön kokemuksen rikkautta ja uskoa yksilön todelliseen, syvimpään olemukseen”. Vesala (mts. 64) kertoo ilmaisullisessa individualismissa olevan kaksi puolta. Yhtäältä painottuu yksilön itseilmaisuuksi, kuten omista tunteista puhuminen, toisaalta aidon minän etsiminen ja löytäminen. Yksilön todellista minää etsitään sosiaalisten normien ja rooliodotusten alta. Ihminen on olemassa itsen toteutumista varten, ilmaistakseen itseään luovasti ja johtaakseen muita kohti itsen toteutumista (Bellah ym., 1985, 333–334).

Aineistossani downshiftaaminen konstruoituu ekspressiivisen individualismin repertuaarissa aidon itsen ilmaisuna, etsimisenä ja löytämisenä sekä autenttisuutena. Vesalan (2002, s. 64) esiin tuomat ilmaisullisen individualismin molemmat puolet, sekä aidon itsen ilmaisu että itsen etsiminen ja löytäminen, näkyvät aineistossani. Näiden ilmaisullisen individualismin puolien lisäksi repertuaari aktivoituu aineistossani tuottamaan arvokkaana kaikkea autenttista.

Repertuaarissa downshifataajalle rakentuu positio, jossa on lupa olla juuri sellainen kuin on ja myös velvollisuus tulla ydinminäkseen. Downshifataajalle rakentuu *itsen ilmaisijan* positio, jossa valinnat perustuvat siihen, mikä tuntuu itsestä oikealta. Tästä positiosta ei voi arvioida muiden ihmisten itsen toteutumista, vaan jokaisen itsen ilmaisu saa omanlaisensa muodon. Vesalan (mts. 64) mukaan ilmaisulliseen individualismiin kuuluva aito minä viittaa omat etunsa, tarpeensa ja halunsa tuntevaan sisäiseen auktoriteettiin. Myös omassa aineistossani omia tunteita kuuntelemalla tuotetaan sisäistä auktoriteettia. Itsen ilmaisijan positiossa eletään hetkessä, jolloin aistinsa voi suunnata havainnoimaan tarkasti ydinminää tai ympäristön aitoja asioita. Autenttisen minän etsimisen ohella repertuaari aktivoituu kuvaamaan kaikkea aitoa ihannoiden ja yksityiskohtaisesti.

Ilmaisullinen itse on vastaansanomaton eettinen positio, joka *legitimoi* downshifataamista voimakkaasti. Ekspressiivistä individualismia voidaan käyttää tehokkaasti kritiikin torjumiseen ja vastuusta vapautumiseen lausahduksilla, kuten ”se tuntui luonnolliselta” tai ”se tuntui hyvältä ajatukselta silloin”. Tuottaessaan downshifataamista aidon itsen ilmaisemisena ja autenttisuutena repertuaari samalla ottaa kantaa muuhun yhteiskunnalliseen todellisuuteen konstruoiden sitä epäaitona paikkana, jossa ydinminä ei voi realisoitua.

Tiivistettyäni yllä downshifataamisen saamaa sisältöä, downshifataajan positiota ja downshifataamisen legitimaatiota ekspressiivisen individualismin repertuaarissa sekä repertuaarissa rakentuvaa suhdetta muuhun yhteiskuntaan lähden nyt aineistoesimerkkien kautta todentamaan esittämäni. Aineistoesimerkissä 1 esiintyvät repertuaaria kuvaavat metaforat ”sydämen äänen kuuntelu” ja ”elämä kantaa”.

Aineistoesimerkki 1:

...

... *Sillä hetkellä minulle tapahtui jotain minulle ennenkuulumatonta: Sain yhteyden sydämeeni (voi taivas, nyt tämä kuulostaa jo joltain halvalta harlekiininovellilta!). Odotin vastausta jostain ulkopuolelta –uskomaton työtarjous olisi ollut sellainen. Mutta ei, se ei ollut ääniä tai tapahtumia ulkopuolelta käsin, vaan minun sisältäni. Se sanoi, että minun täytyy uskaltaa hypätä, kohdata pelkoni ja potkaista ne nurkkaan sekä luottaa siihen, että elämä kantaa.*

N2

Aineistoesimerkissä 1 bloggaaja kertoo, miten on saanut yhteyden sydämeensä ja kuullessaan sisäisen äänen, joka kertoo elämän kantavan. Selonteossa näyttäytyvät ekspressiivisen individualismin repertuaarin tiivistävät metaforat ”sydämen ääni” ja ”elämä kantaa”. Esimerkki ilmentää todellisen itsen priorisointia, joka saa esimerkissä merkityksen ”yhteytenä sydämeen” ja ”ääninä sisältä”. Seuraamalla sisäistä ääntä ”elämä kantaa”.

Ekspressiivisen individualismin repertuaaria käytetään aineistossa downshiftaamisen rakentamiseen viittaamalla suoraan todelliseen itseen, mitä kuvaavat aineistoesimerkit 2–5.

Aineistoesimerkki 2:

... Tarkoitukseni on hiljentää tahtia ja alkaa kuuntelemaan omaa itseä nykyistä enemmän.

...
N1

Aineistoesimerkki 2 on ote yhden blogin ensimmäisen päivityksen alusta, jossa bloggaaja kertoo alkavansa kuuntelemaan itseään enemmän.

Aineistoesimerkki 3:

*...
... toivon muuttuvani enemmän ja enemmän itsekseni. ...*

M2

Aineistoesimerkin 3 toive muuttumisesta enemmän itseksi ilmentää ekspressiivisen individualismin repertuaarin mukaista itsen priorisointia.

Aineistoesimerkki 4:

...

Jokainen jonka ympärillä on niin paljon hälyä, ettei kuule omaa sisäistä ääntään, tarvitsee yksinäisyyttä. Jokainen meistä tarvitsee yksinoloa, sellaista ihan oikeaa, että uskaltaa lähteä vaikka viikoksi autiolle saarelle itsensä kanssa. Kun kuulen vastikään eronneen ihmisen aloittaneen uuden parisuhteen, en voi olla pohtimatta, kuinka erinomainen aika hänelle olisi ollut olla hetki yksin ja tutustua itseensä.

...

N2

Aineistoesimerkissä 4 bloggaaja näkee yksin olemisen ja itseen tutustumisen mahdollistavan repertuaarissa kaikkein arvokkaimpana näyttäytyvän sisäisen äänen kuuntelun.

Aineistoesimerkki 5:

...

Nyt pohtiessani elämää ja etsiessäni sen merkitystä minulle on tullut outo tuntemus, kuin joku koittaisi puskea minusta ulos. Joku, jota en vielä tunne, mutta joka samalla on tutumpi kuin kukaan. Joku, jota olen kaivannut pitkään.

Se on ottanut minulta ohjat, nostanut mieleeni kaikki ne asiat joita rakastin ennen kuin tuli liian kiire kasvaa vakavasti otettavaksi aikuiseksi. Se on vienyt minut takaisin laulutunneille ja pakottanut opiskelemaan näyttelijäntyötä. Se pistää minut kirjoittamaan blogiani ja suunnittelemaan kirjan kirjoittamista - minä vain seuraan vierestä tietämättä mihin se minut vie.

Entisestä irti päästäminen, tyhjän päälle heittäytyminen ja oman sydämeni kuuntelu ovat avanneet taas luovuuteni lukot. Nyt se tunnustus tulee: Minusta tuntuu, että saatan-kin haluta vaihtaa alaa, tehdä työkseni niitä asioita, joista lapsena haaveilin ja tavoitella unelmia, jotka tukahdutin vuosiksi.

...

N2

Aineistoesimerkissä 5 bloggaaja kuvaa, jonkin pyrkivän hänen sisältään esiin. Tämä jokin näyttäytyy sekä vieraana että tutuna ja on saanut bloggaajan tekemään rakastamiaan asioita, kuten ottamaan laulutunteja. ”Minä vain seuraan vierestä tietämättä mihin se minut vie” -lausahdus kuvaa itsen ilmaisijan positiota, jossa mikä tahansa mikä sisimmässä tuntuu oikealta, on mahdollista. Tämä tunne oikeasta pohjaa ydinminän kuuloste-luun ja näin ollen se vaihtelee ja elää. Itsen kuuntelu saattaa selonteossa johtaa suuriin muutoksiin, kuten alanvaihtoon.

Aineistoesimerkki 6:

...

En ajattele tekeväni lopun elämää kestäviä valintoja, vaan koen nyt kokeilevani elämäntyylää, josta olen pitkään haaveillut. On täysin mahdollista, että haluan myöhemmin mukavuudenhaluisena palata takaisin nykyiseen elämäntapaani, se on ok.

N1

Aineistoesimerkissä 6 bloggaaja kertoo kokeilevansa downshiftaamisen elämäntyylää ja näkee mahdollisena tulevaisuudessa haluavansa palata nykyiseen elämäntapaansa. Selonteko tuo hyvin esiin sitä, miten repertuaarissa on mahdollista orientoitua jatkuvasti

uudestaan tuntemusten pohjalta. Toimijan tunne downshiftaamisen sopivuudesta on tärkeintä. Mikäli downshiftaaminen alkaakin tuntua epämukavalta, on toimijalla täysi oikeus palata vanhaan elämäntapaan ja mahdollisesti taas tuntemustensa pohjalta suuntautua jälleen jollain uudella tavalla.

Uudelleen orientoituminen tunteen pohjalta näkyy myös aineistoesimerkissä 7:

Aineistoesimerkki 7:

...

Yksinkertainen elämä tuo mukanaan myös aitoja valinnan mahdollisuuksia, rajattoman mahdollisuuden syventää ja laventaa omaa tapaansa elää. Ja jos joku valinta ei tunnukaan hyvältä, vaan alkaa viedä enemmän energiaa kuin antaa, onhan aina mahdollista palata vanhoihin tapoihin. Elämäntapana se on jokaiselle yksilöllinen prosessi joka vie mukanaan kun siihen uskaltaa antautua. Suosittelen!

N6

Aineistoesimerkissä 7 bloggaaja toteaa downshiftaamisen olevan ”jokaiselle yksilöllinen prosessi, joka vie mukanaan kun siihen uskaltaa antautua”. Tämä ilmaisu todentaa repertuaariin kuuluvaa suhtautumista muihin: jokaisen itsen ilmaisu saa omannäköisen muodon.

Aineistoesimerkki 8:

...

Laajassa kulmassa sitä katselee maailmaa niin, että tulee laaja näkymä. Jokainen kirjoitus on edelleen pieni havainto. Ajan mittaan toivon, että blogini muodostaisi laajan näkökulman hyvinvoivaan elämään kokonaisuudessaan – nimenomaan omaan elämäni. En usko, että ohjeita muille voi edes antaa. Tai ehkä ohjeeni on, että jokainen voi koota omaa laajaa kulmaansa.

...

N3

Aineistoesimerkki 8 kuvaa downshiftaamisen rakentuvan ekspressiivisen individualismin repertuaarissa yksilöllisesti, aitoa itseä seuraten.

Aineistoesimerkki 9:

...

... Nyt on vain uskottava itseensä ja omiin valintoihin, uskoa siihen että ne kantavat. Olen yrittänyt pitää mielessä, että elämänratkaisut eivät ole oikeita tai väärää, ne ovat vaan erilaisia.

...

N1

Aineistoesimerkki 9 tuo esiin repertuaarissa tuotetun sallivan todellisuuden. Ei ole olemassa oikeita tai väärää elämänratkaisuja; ainoastaan erilaisia. Toisen toimijan elämänratkaisua ei kukaan muu voi arvioida oikeaksi tai vääräksi, vaan jokaisen todellista itseä ilmaisevia elämänratkaisuja voi arvioida vain itse toimija.

Aineistoesimerkki 10:

...

Lähden siis tälle matkalle sillä mielellä, että tutkiskelen ajatuksiani ja suunnitelmiani elämän(tavan)muutoksen tiimoilta blogin avulla. Kirjoittelun tahti ei varmaan ole päivittäinen, mutta toivottavasti viikoittainen. Saa nähdä mihin tämä polku johtaa...

N6

Aineistoesimerkin 10 lopussa kirjoittaja toteaa ”saa nähdä mihin tämä polku johtaa”.

Lausahdus tuo esiin ilmaisullisen itsen jatkuvasti kehittyvän ja muuntuvan luonteen. Aineistoani lukiessani minulle tuli toistuvasti vaikutelma, että bloggaajat eivät vielä tiedä, mitä he ovat tekemässä tai mitä heille tapahtuu. Hahmotettuani ekspressiivisen individualismin repertuaarin merkityssisällön oivalsin, että tämä suuntaa hakeva vaikutelma liittyy orientoitumiseen ydinminästä lähtien, jolloin tunne oikeasta voi suunnata polkua aina uudestaan ja uudestaan. Repertuaarissa downshiftaaminen näyttäytyy ydinitseen auki kerimisenä, jonka tuleva reitti on nykyisessä hetkessä aina tuntematon. Ainoastaan läsnä olevalla hetkellä voi olla varma siitä, miltä tuntuu ja tietää miten tunne realisoituu. Tuleva polku näyttäytyy ennalta määrittämättömänä ja askeleita otetaan sen mukaan, mikä tuntuu oikealta.

Aineistoesimerkki 11:

Pitkänäperjantaina toteutin unilupa-päiväni (jollaisen vietin menestyksellä myös joululoman ensimmäisenä päivänä). Annoin itselleni luvan nukkua niin paljon kuin halusin, ilman herätyskelloa, ja myös mennä halutessani päiväunille mihin aikaan päivästä tahansa. Lisäksi kielsin itseäni suunnittelemasta mitään ja ajattelemasta mitään töihin liittyvää. Unta kertyi 11 tuntia.

...

N5

Aineistoesimerkissä 11 bloggaaja kertoo unilupa-päivästään, jolloin hän antoi itselleen luvun nukkua niin paljon kuin halusi. Selonteko tuo esiin sen, miten repertuaarissa on mahdollista olla juuri sellainen kuin on ja tehdä juuri niitä asioita, mitä haluaa. Ulkoiset velvoitteet eivät määritä toimijan tekemisiä repertuaarissa.

Yllä olen kuvannut, miten ekspressiivisen individualismin repertuaarissa tuodaan esiin todellista itseä, muiden oikeutta olla autenttisia sekä ilmaisullisen itsen nojaamista hetkessä elämiseen ja nykyisyydessä aistittuihin tunteisiin. Esimerkeissä näkyy Vesalan (2002, s. 64) esiin nostama ilmaisulliseen individualismiin sisältyvä sisäinen auktoriteetti, joka pohjaa todellisen minän kokemukseen. Yllä kuvaamani lisäksi ekspressiivisen individualismin repertuaari aktivoituu tuottamaan merkityksellisenä kaikkea autenttista. Seuraavissa esimerkeissä 12–17 näkyy repertuaarille tyypillinen hetkessä eläminen, mikä mahdollistaa ympärillä olevien autenttisten asioiden havainnoinnin. Hetkessä eläminen puolestaan mahdollistuu repertuaarissa, koska itsen ilmaisijan positiossa ei ole ulkoisia velvoitteita, vaan siinä voi ”vaan olla”.

Repertuaarissa erottuvat toistuvat yksityiskohtaiset, ihannoivat ja värikkäät kuvaukset luonnosta.

Aineistoesimerkki 12:

...
Lintutornilla oli ihana käydä hengittävässä järven tuoksuja, oi että miten sitä hajua voidaan rakastaa! Ihastelimme rannalla makoilevia lemmiä, tuulessa huojuvia puita ja puussa vipeltävää oravaa. Mielessäni huokailin syvään ja imin luonnon voimaa.

...
 N1

Aineistoesimerkki 12 ilmentää repertuaarille ominaista autenttisten asioiden yksityiskohtaista ja ihannoivaa kuvausta. Repertuaari nostaa esiin aitoja asioita myönteisinä ja usein kuvailee niitä monisanaisesti luoden vaikutelmaa hetkessä elämisestä ja sen mahdollistamasta tarkasta havainnoinnista.

Aineistoesimerkki 13:

...
... Jonakin iltana, ihan pian, olen oppinut ihaillemaan uskomatonta taivasta, ukkoskuuroa tai kaupungin siluettiin maalattua taidokasta sateenkaarta.

N3

Aineistoesimerkki 13 kuvastaa repertuaarille tyypillistä autenttisten asioiden ihailevaa kommentointia nykyhetkeen pysähtyneestä tilasta, joka aineistoesimerkissä on mahdollista ”ihan pian”. Tällöin esimerkin mukaan bloggaaja on oppinut muun muassa ”ihailemaan uskomatonta taivasta”. Selonteossa bloggaaja ei vielä ole täysin ulkoisista velvoitteista vapaa, mutta on matkalla kohti ekspressiivisen individualismin repertuaarin mukaista todellisuutta.

Aineistoesimerkki 14:

...

Jos minulla on joka päivä hetkiä, joissa osaan iloita hyvästä kuumasta kahvista, tyttäreni tanssista tai ilmaa raikastuttavasta sadekuurosta, niin voin hyvin. Kokonainen hyvinvointi ei synny huolella valituista omaan elämään sopivista palasista, sillä tällaista palapeliä ei välttämättä elämän aikana ehdi syntyä. Kokonainen hyvinvointi syntyy hetki kerrallaan, joka hetki.

N3

Aineistoesimerkissä 14 listataan ensin aitoja asioita, jotka ovat olemassa sellaisenaan ja jotka hetkessä elämällä on mahdollista havaita arvokkaina. Tällaisena aitona asiana selonteossa näyttäytyy muun muassa kuuma kahvi. Otteessa kirjoittaja toteaa, että ”kokonainen hyvinvointi syntyy hetki kerrallaan, joka hetki”. Viimeinen lausahdus valottaa sitä, että repertuaarissa kaikki hetket ovat yhtä arvokkaita. Hetkessä elämällä ympäröivän todellisuuden aitouden voi havaita ja aistia.

Aineistoesimerkki 15:

Lomailua mökillä, yksinkertaista elämää parhaimmillaan. Uintiretkiä, lukemista rannalla, haaveilua riippumatossa, kevyttä ja yksinkertaista kesäruokaa. Uusia perunoita, erilaisia salaatteja, itsesavustettua kalaa, kasviskeittoja. Kasvimaalta yrttejä, retiisejä, mansikoita. Huikaiseva auringon valo, grillituli, salaperäinen kesäyön hämy. Oma perhe. Aikaa itselle ja toisten kohtaamiselle.

N6

Aineistoesimerkki 15 ilmentää jälleen repertuaarille tyypillistä aitojen asioiden esiin nostamista aina uintiretkistä grillituleen. Selonteko kuvaa itsen ilmaisijan positiota, jossa saa vain olla aitojen asioiden ympäröimänä. Auringon valo on ”huikaisevaa” ja kesäyön hämy ”salaperäistä”. Nämä määreet konstruoivat itsen ilmaisijasta vahvasti hetkessä elävää aistijaa.

Aineistoesimerkki 16:

Hitauden toteuttaminen ja sen valitseminen nopeuden sijaan näkyy pienissä asioissa – niin kuin vaikka appelsiineissa. Ostin tänään niitä kaksi. Otin ne esiin, kun olin syönyt, halkaisin ne ja puristin niistä mehut. Juoksin mehun vielä siivilän läpi (en pidä hedelmähästä!) ja – tadaa! – minulla oli tuorettakin tuoreempaa tuoremehua. Maistui hyvältä!

...

N5

Aineistoesimerkissä 16 aitona asiana esiin nostetaan tuore appelsiinimehu. Ilmaisemalla tuoremehun olevan ”tuorettakin tuoreempaan” bloggaaja luo vastaansanomaton kuvaa mehun aitoudesta ja tuottaa itsestään herkkäaistista hetkessä eläjää.

Aineistoesimerkki 17:

...

... Ihailen hänen tapaansa iloita siitä, mitä on ja osaa. Asioita käsitellään niin kuin ne on, ilman vähän turhiakin arvolatauksia ja merkityksiä. Kaiketi noita merkityssisältöjä voidaan kutsua elämäkokemuksiksin, mutta välillä voisi olla terveellistä luopua niistä ja kohdata asiat aivan paljaaltaan, sellaisina kuin ne ovat. ...

...

N7

Aineistoesimerkissä 17 bloggaaja kertoo omasta lapsestaan, joka näyttäytyy repertuaarin ihanteen mukaisena aitona itsenään kohdaten myös ulkomaailmaa juuri sellaisena kuin se on. Lapsi käsittelee asioita ”ilman vähän turhiakin arvolatauksia ja merkityksiä”. Arvolataukset ja merkitykset viittaavat tässä yhteiskuntaan ehdollistumiseen eli siihen, miten asioihin tulisi suhtautua. Lapsi on selonteossa tällaisesta määrittymisestä vapaa.

Yllä olen kuvannut aineistoesimerkkien kautta, miten ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu aidon itsen ilmaisuna, etsimisenä ja löytämisenä sekä autenttisuutena. Repertuaarissa downshiftaajalle rakentuu itsen ilmaisijan positio, jossa on oikeus ja velvollisuus toteuttaa itseään pohjaten kokemukselliseen sisäiseen auktoriteettiin. Itsen ilmaisijan positioista ei voi arvioida muiden itsen toteutumista, vaan jokainen ilmaisee aitoa itseään omalla tavallaan. Todellinen itse legitimoii downshiftaamista vahvasti. Itsen ilmaisijan positioista katsottuna ympäröivä yhteiskunnallinen todellisuus näyttäytyy epäaitona.

Repertuaaria käytetään aineistossani viittaamalla ydinitseen eri tavoin sekä kuvailemalla aidon itsen toteutumisesta seuraavaa todellisuutta joka tiivistyy hetkessä elämiseen, omien tuntemusten kuunteluun ja tämän kaiken sallimiseen myös muille. Repertuaari priorisoi paitsi aidon itsen myös kaiken muun autenttisen. Itsen ulkopuolisen aitouden havainnointi mahdollistuu velvollisuuksista vapaassa tilassa elämällä hetkessä. Aitona asiana repertuaari nostaa toistuvasti esiin luontoa, mutta autenttisuutta on repertuaarissa mahdollista tuoda esiin monenlaisilla asioilla aina mökkilomailusta appelsiineihin.

Ekspressiivisen individualismin repertuaaria käytetään kaikissa aineistoni blogeissa. Yhdessä blogissa repertuaari on hallitsevin suhteessa muihin käytössä oleviin repertuaareihin. Kuudessa blogissa repertuaari on selvästi näkyvämpi kuin kolmessa muussa. Huomionarvoista on, että aineistoni ainoissa kahdessa miesten kirjoittamassa blogissa repertuaari esiintyy hyvin niukasti.

5.2 Suorittamisrepertuaari

Suorittamisrepertuaari näyttäytyy ekspressiivisen individualismin vastarepertuaarina, jossa toimijuus ei ole itsellä ja jossa seurataan elämän ”pitäisi” -malleja. Nimesin repertuaarin ”suorittamisrepertuaariksi”, koska suorittaminen kuvaa mielestäni hyvin selkeästä positiota, jossa toimitaan muiden kuin itsen määrittämänä. Downshiftaaminen konstruoituu repertuaarissa erottumisena tällaisesta ulkopuolelta määrittymisestä. Downshiftaajalle rakentuu repertuaarissa näin suorittamisesta erottujan positio. Tässä positiossa downshiftaajan ominaisuutena näyttäytyy kyky havaita normeista määrittymisen. Downshiftaajan oikeutena ja velvollisuutena on irtisanoutua suorittamisesta. Havaintojeni mukaan downshiftaajat käyttävät suorittamisrepertuaaria kuvaamaan huomamattaan myös downshiftaamista, mikä kertoo repertuaarin kulttuurisesta vahvuudesta.

Downshiftaamisen legitimaatio nojaa repertuaarissa suorittajan position delegitimoimiseen eli oikeutuksen murtamiseen. Ympäröivässä yhteiskunnassa seurataan repertuaarista katsottuna ulkoapäin määrittyviä ”pitäisi” -malleja. Repertuaaria käytetään kuvaamaan sitä positiota, josta downshiftaamalla pyritään pois. Koska downshiftaamisen kontekstina näyttäytyy konsumeristinen yhteiskunta, kuvailee suorittamisrepertuaari aineistossani työelämään ja kuluttamiseen liittyvää normatiivisuutta. Bloggaajat käyttävät

huomaamattaan repertuaaria myös downshiftaamisen kuvaamiseen. Tällöin suorittamisrepertuaari esittelee ulkoapäin määrittymisen ”jäämistä päälle” downshiftatessa.

Todennan yllä kertomaani esittelemällä seuraavaksi suorittamisrepertuaaria ilmentäviä aineisto-otteita, joissa kuvataan suorittajan positiota liittyen työelämään ja kuluttamiseen, josta downshiftaamalla pyritään pois aineistoesimerkeissä 18–23. Tämän jälkeen tuon esiin aineisto-otteiden 24–29 avulla, miten downshiftaajat käyttävät suorittamisrepertuaaria downshiftaamisesta puhumiseen.

Aineistoesimerkki 18:

...

Perhe, ystävät, työkaverit ja muut sekalaiset tutut ovat minun kaltaisesti tottuneet käymään töissä, ostamaan tavaraa, maksamaan lainaa ja elämään mukavasti. Omat ajatukset ovat kuitenkin olleet jo pitkään jossain muualla, eikä mieleeni aiemmin tullut edes hiiskahtaa omista ajatuksista muille, niin kovasti reaktioita pelkäsin. Monet kertovat perheidyllistä omakotitaloineen, vakituisine työpaikkoineen ja autoineen. Tämä sosiaalinen paine saa minut kyseenalaistamaan ajatukseni tasaisin väliajoin. Virran mukana olisi niin helppo kulkea.

...

N1

Aineistoesimerkissä 18 bloggaaja toteaa ”Perhe, ystävät, työkaverit ja muut sekalaiset tutut ovat minun kaltaisesti tottuneet käymään töissä, ostamaan tavaraa, maksamaan lainaa ja elämään mukavasti”. Listaamalla useita toimijoita, kuten perheen ja sekalaiset tututkin, toimimaan konsumeristisen ihanteen mukaisesti esimerkissä luodaan vaikutelma siitä, että kaikki toimivat näin ja konsumeristinen toimijuus on normi. Tähän normiin kuuluu selonteon mukaan esimerkiksi töissä käyminen ja tavarain ostaminen. Edelleen esimerkissä ”monet kertovat perheidyllistä omakotitaloineen, vakituisine työpaikkoineen ja autoineen”, mikä kertoo tämän konsumeristisen ihanteen sisällöstä. Bloggaaja kokee itseensä kohdistuvan ”sosiaalista painetta”, koska hänen ratkaisunsa ovat olleet erilaisia. Sosiaalinen paine ja pelko kertoa omista elämänratkaisuistaan kertovat konsumeristisen ideaalin vahvuudesta. ”Virran mukana” kulkeminen kertoo konsumeristisen toimijuuden olevan normi, joka tempaa otteeseensa virran lailla ja jonka imun vastustaminen on vaikeaa.

Aineistoesimerkki 19:

Halusin olla kova bisnesnainen ja kasvattaa firmastani jotain suurta; ajattelin sen olevan minulle ainoa oikea ja hyväksyttävä tapa elää. Ajauduin tilanteesta toiseen. Siinä järjettömässä kiireessä ja päämäärättömässä juoksussa tulla joksikin, jollaiseksi kuvittelin ulkopuolisen maailman haluavan minusta tulevan, en ehtinyt kysymään itseltäni ”missä mennään?” ...

...

N2

Aineisto-ote 19 kuvaa suorittamisrepertuaarin sisältöä, jossa ”kovana bisnesnaisena” oleminen näyttäytyy ”ainoana oikeana ja hyväksyttävänä tapana elää”. Suorittamisrepertuaarissa toimijuus ei ole itsellä, vaan aineisto-otteessa ”ajaudutaan tilanteesta toiseen”. Pyrkimys ”tulla joksikin, jollaiseksi kuvittelin ulkopuolisen maailman haluavan minusta tulevan” kertoo selväsanaisesti itsen ulkopuolelta määrittymisestä.

Aineistoesimerkki 20:

Tämänpäiväinen perhejuhla sai ajatukseni harhailemaan. Olen elänyt viime viikot kohutuullisen tyytyväisenä omaan elämään. Tänäpäin olin kuitenkin poikkeuksellisessa seurassa: jokaisella juhlijalla oli joko lapsia, aviopuoliso, vakityö tai jo kartutettua omaisuutta tms. Tässä seurassa koin itseni ulkopuoliseksi, minulla ei ole mitään em asioista.

En törmännyt tänään ensimmäistä kertaa erilaisiin odotuksiin ja ajattelutapoihin, jotka määrittelevät millaista ihmisen elämän pitäisi olla. Kovin kangistuneet ajatusmallit tulevat kiertoteitse esiin ajoittain. Minua kannustetaan hankkimaan uusi työpaikka mahdollisimman pian, ennen kuin uusi kunnon lama iskee. Samoin minun kuulemma kannattaisi lisäopiskella nyt jos koskaan, sillä lastensaannin jälkeen se on todella vaikeaa. ...

...

N1

Aineisto-ote 20 kuvailee jälleen asioita, joita ”pitäisi” olla tai tehdä. Selonteossa tällaisia ovat lapset, aviopuoliso, vakituinen työ, kartutettu omaisuus, uralla eteneminen ja lisäopiskelu.

Aineistoesimerkki 21:

Päivävoide, vitamiinoitu päivävoide, yövoide, silmänympäryvoide, kasvonaamio kuivalle iholle, perusvoide, rasvainen perusvoide, kuorintavoide, puhdistusmaito, kasvo-vesi, kynsinauhavoide, jalkavoide, jalkojen kuorintavoide, kosteuttavat tehotipat, vartalo-voide, käsivoide....

Kurkistitte juuri Serenitaksen kylppäriin! Tämä muuttuu nyt! ...

N6

Aineisto-ote 21 kuvaa kauneudenhoitotuotteiden läkähdyttävän suurta määrää, jota bloggaaja nyt downshiftatessaan aikoo yksinkertaistaa. Kauneudenhoitotuotteiden listan lopussa kolme pistettä viittaavat siihen, että tässäkin ei ole vielä kaikki. Listaamalla useita ei-välttämättömiä tuotteita luodaan vaikutelmaa tarpeiden synnyttämisestä itsen ulkopuolelta.

Aineistoesimerkki 22:

...
 ... *Lomani oli alkanut, eikä minulla ollut normaaliin tapaani varattuna kesälle kahta ulkomaanmatkaa, mökkireissuja ja lounastreffejä eleganteissa ravintoloissa.* ...

...
 N2

Aineistoesimerkki 22 kuvaa suorittamisrepertuaarin sisältönä ulkomaanmatkat, mökkireissut ja lounaat eleganteissa ravintoloissa. Tällaiset sisällöt ovat selonteon mukaan olleet normaaleja aiemmille kesälomille, jotka nyt downshiftatessa puuttuvat.

Aineistoesimerkki 23:

...
 ... *Jostain normatiivinen ennakkokäsitys kuitenkin aina jaksaa nostaa päätään – näin tämän kuuluisi mennä.* ...

...
 N3

Aineistoesimerkki 23 ilmentää suorittamisrepertuaarin sisältöä: itsen ulkopuolisten ”pitäisi” -mallien seuraamista.

Yllä aineistoesimerkeissä 18–23 olen kuvannut konsumerismin määrittämiä suorittamisrepertuaarin sisältöjä. Suorittamisrepertuaarissa toimijuus ei ole itsellä, vaan repertuaarissa seurataan konsumeristisia ihanteita liittyen työhön ja kuluttamiseen. Aineistossani suorittamisrepertuaaria käytetään kuvaamaan positiota, josta downshiftaamalla pyritään pois.

Merkille pantavaa on, että aineistoni perusteella tämä ulkoa määrittäminen ”jää päälle” myös downshiftatessa. Aineistoesimerkkien 24–29 kautta tuon esiin, miten bloggaajat käyttävät suorittamisrepertuaaria myös downshiftaamisen kuvaamiseen. Näissä esimerkeissä downshiftaaminen konstruoituu suorittamisena, johon liittyen *pitää* tehdä tiettyjä

asioita. Se, mitä nämä vaaditut asiat ovat, vaihtelee aineisto-otteittain. Suorittamisrepertuaarissa keskeistä ei ole niinkään, *mitä* pitää tehdä vaan, että oleminen ja tekeminen seuraavat jotain ulkoista oletettua normia. Tällöin downshiftaaminen näyttäytyy oikeana tai vääränä, onnistuneena tai epäonnistuneena, sen pohjalta onko se oletetun normin mukaista.

Aineistoesimerkki 24:

Hidastamisteema ui elämäni hieman vastahakoisesti kuutisen vuotta sitten. Olin väsynyt, keho ja mieli oireilivat ja lähes ainoa asia, mikä tuntui ongelmattomalta, oli joo-gaaminen.

Aluksi luulin, että nyt minun täytyy kävellä hitaammin, syödä hitaammin ja jaksaa hengitellä paikoillaan tuntitolkulla. Se tarkoittaisi, että olen läsnä. Tätä yritin ja yrittämistä se tuntuikin. Ja jos jotain yrittämällä yrittää, ei se ole palauttavaa toimintaa. Lisäksi syylistin itseäni siitä, etten oikein osaa hidastaa.

Hidastaminen tarkoittikin minulle ihan ensin sitä, etten kuunnellut itseäni ja luonnollista nopeaa tempoani. En osannut kunnioittaa sitä, että olen pikalukija, tunnin työkokous tuntuu pitkältä ja kun jokin ajatus tulee, haluan kirjoittaa siitä heti. Vapaa-ajalla lepäsin pakolla, vaikka asioiden tekeminen olisi ollut rentouttavampaa.

...

N3

Aineisto-otteessa 24 bloggaaja kertoo, miten suhtautui downshiftaamiseen aluksi asiana, joka tulee suorittaa eli ”pitää tehdä tietyllä tavalla”. Hän luuli, että hänen täytyy esimerkiksi kävellä hitaammin ja syyllisti itseään siitä, että ei osaa hidastaa. Downshiftaamisen suorittaminen kontrastoituu esimerkissä havaintoon siitä, että bloggaaja ei kuunnellut itseään ja luonnollista nopeaa tempoaan ekspressiivisen individualismin repertuaarin mukaisesti.

Aineistoesimerkki 25:

Huh.

Olen väsynyt. Olen väsynyt ja hermostunut. Väsynyt, hermostunut ja malttamaton. Puoli vuotta on kulunut. Piti hidastaa, rauhoittua, selkiyttää elämää. Piti.

Olen ajatellut pääni puhki, tutkinut maailmaa hengästymiseen asti. Olen vaahdonnut töiden ristipaineessa, luovinin vaatimusten ja vapauden meressä. Moneen viikkoon minulla ei ole ollut yhden ainutta vapaapäivää, sillä uuden elämän himo silmissäni kiiluen olen täyttänyt kalenterini töillä ja opiskeluilla. Olen tutkinut, kokenut ja hakenut.

Ylös, alas.

Paljon tapahtumia. Silti tuntuu, ettei mitään tapahdu. Ja kuitenkin tapahtuu, ja mitä tapahtuu on, että minä muutun, mutta maailma ympärilläni ei muutu tahdissani. Ja minä

olen siitä aivan irrallani, kuin juureni olisi kiskottu irti. En pysty kiinnittymään mihinkään! En vieläkään, vaikka puoli vuotta on mennyt. Vaikka piti uudistua ja löytää, hidastaa.

...

N2

Aineistoesimerkissä 25 bloggaaja reflektoi downshiftaamiskokemustaan konstruoiden sen suorittamisrepertuaarista käsin. Hän toteaa, että ”piti hidastaa, rauhoittaa, selkiyttää elämää”, mihin hän on intensiivisesti pyrkinyt ”tutkimalla, kokemalla ja hakemalla”. Kirjoittaja kokee epäonnistuneensa downshiftaamisessa, koska ”ei pysty kiinnittymään mihinkään”, koska ”maailma ympärillä ei muutu hänen tahdissaan”. Bloggaaja kaipaa suorittamisrepertuaarille tyypillisesti viiteryhmää itsen ulkopuolelta. Hänen toiveensa näyttytyt siten, että downshiftaamisesta tulisi normi, jota hän sitten ilmentäisi.

Aineistoesimerkki 26:

Talviloma on loppumassa. Niin vain kävi, että en oikein onnistunut menneen viikon lepoistamisessa. Olisi ollut hyvä lenkkeillä oikein kunnolla. Tein maalauksia taidekoululle. Kiva sinänsä, mutta paljon uhrasin niille aikaa ja tämän netin ääressäkin tuli istuttua.

M2

Aineistoesimerkissä 26 bloggaaja toteaa että ”ei oikein onnistunut menneen viikon lepoistamisessa”. Suorittamisrepertuaarin mukaan on olemassa jokin oikea tapa downshiftata ja mikäli näin ei toimi epäonnistuu. Tähän mieltämäänsä oikeaan tapaan bloggaaja liittää ”lenkkeilyn oikein kunnolla”. ”Maalaaminen” ja ”netin ääressä istuminen” eivät näyttäyty selonteossa oikeina downshiftaamistapoina.

Aineistoesimerkki 27:

Joka päivä pitäisi nähdä jokin kaunis esine, taulu, ilmiö tai kuulla hyvää musiikkia, tuntea laadukas kangas tai elävä puun pinta. Toisin sanoen päivittäin pitäisi pystyä hiljentymään estetiikan edessä ja nauttia siitä. Mahdollisuuksien puutteesta kukaan ei voi nykyään kärsiä, kyse on enemmän viitseliäisyydestä. Niinpä olen ottanut uudeksi ohjenuorakseni nähdä, kuulla tai tuntea jotakin kaunista joka päivä.

...

M1

Aineisto-ote 27 tuo jälleen esiin sitä, mitä downshiftaajan pitää tehdä edustaen suorittamisrepertuaaria. Tässä esimerkissä vaateet liittyvät estetiikkaan.

Aineistoesimerkki 28:

... Päiväkirjan kirjoittaminen tuntuu liian työläältä, pitäisihän sitä nimensä mukaisesti-kin jaksaa kirjoittaa joka ikinen päivä. Blogimaailmassa sääntöjä tuntuu olevan monin-kertainen määrä: tarkkaan pitäisi miettiä rajattu sisältöalue, tekstien pituus, julkaisu-väli, visuaalinen ilme jne. ...

...

N7

Aineisto-otteessa 28 suorittamisrepertuaarin vaatimukset liittyvät blogin kirjoittamiseen, jota ”pitäisi jaksaa kirjoittaa joka ikinen päivä” ja johon liittyy liuta muitakin teknisiä vaateita.

Aineistoesimerkki 29:

...

... Nyt tarkoituksena on vaihtaa pari vuotta kestänyt puhe toiminnaksi ja alkaa todella vapaaehtoisesti rakentamaan vaatimattomampaa elämää.

N1

Aineistoesimerkissä 29 bloggaaja toteaa, että nyt on tarkoituksena alkaa ”todella vapaaehtoisesti rakentamaan vaatimattomampaa elämää”. Esimerkki viittaa suorittamisrepertuaarin olemassaoloon. Kun on mahdollista todeta downshiftaamisen olevan ”todella vapaaehtoista”, on olemassa vastakkainen todellisuuden rakentamisen tapa, jossa se ei ole ”todella vapaaehtoista” vaan normatiivista.

Yllä olen kuvannut aineisto-otteiden avulla aineistossani esiintyvää suorittamisrepertuaaria. Suorittamisrepertuaari näyttäytyy vastarepertuaarina ekspressiiviselle individualismille. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa seurataan aitoa itse ja suorittamisrepertuaarissa itsen ulkopuolisia normeja. Downshiftaaminen konstruoituu suorittamisrepertuaarissa suorittamisesta erottumisena. Repertuaarissa toimijuus ei ole itsellä, vaan määrittyy ulkopuolisista ”pitää” -malleista. Suorittamisesta erottujan -positiassa on mahdollista tunnistaa konsumeristiset normit sekä oikeus ja velvollisuus hylätä ne.

Downshiftaaminen pohjaa ulkoapäin määrittyvän toimijuuden delegitimoimiseen ja ympäröivä konsumeristinen todellisuus näyttäytyy normatiivisena. Suorittamisrepertuaaria käytetään aineistossani ensinnä kuvaamaan positiota, josta downshiftaamalla pyritään pois. Toiseksi bloggaajat käyttävät suorittamisrepertuaaria huomaamattaan myös

downshiftaamisen kuvaamiseen, mikä kuvaa suorittamisrepertuaarin kulttuurista vahvuutta. Downshiftaamisestakin, jolla lähtökohtaisesti pyritään suorittamisesta pois, tulee osin suorittamista. Näin pyrkimys rakentaa suorittamisesta erottujan positiota ei aina onnistu aineistoni perusteella.

Keskeistä repertuaarissa ei ole, *mitä* pitää tehdä, vaan sellaisen todellisuuden konstruointi, jossa arvokkainta on normeihin mukautuminen. Suorittamisrepertuaarin kuvattaessa downshiftaamista edeltävää aikaa teemoina näyttäytyy konsumeristisen kontekstin määrittämänä työelämä ja kuluttaminen. Repertuaarin kuvattaessa downshiftaamista saa suorittaminen vaihtelevia sisältöjä, joista esimerkkeinä on hitaampi kävely, rauhoittumisen pakko ja estetiikasta nauttiminen.

Suorittamisrepertuaaria käyttävät kaikki paitsi yksi aineistoni bloggaajista. Neljässä blogissa suorittamisrepertuaari esiintyy tasaisesti suhteessa muihin repertuaareihin, kolmessa niukasti ja yhdessä hyvin vähän. Yhdessä blogissa suorittamisrepertuaari näyttäytyy hallitsevana ekspressiivisen individualismin ja realistisen repertuaarin kanssa suhteessa muihin repertuaareihin. Kaikissa blogeissa, joissa suorittamisrepertuaari on käytössä, ilmenee se sekä sen position kuvaamisena, josta pyritään downshiftaamalla pois, että downshiftaamisen kuvaamisena.

5.3 Yhteiskuntakriittinen repertuaari

Yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu ympäröivän yhteiskunnan arvosteluna pohjaten moraaliin. Downshiftaaja asettuu repertuaarissa tiedostajan positioon, josta hän nostaa esiin ja arvioi kriittisesti yhteiskunnallisia epäkohtia. Tiedostajan positiossa downshiftaajalla on kyky havaita yhteiskunnallisia ongelmia sekä oikeus ja velvollisuus puuttua niihin. Downshiftaamista legitimoidaan moraalilla, jolloin ympäröivä konsumeristinen yhteiskunta näyttäytyy moraalittomana.

Kritiikki kohdistuu repertuaarissa konsumeristiseen yhteiskuntaan yleisesti ja myös spesifimmin tiettyihin konsumerismiin liitettäviin ongelmiin. Tällaisia haasteita nostetaan esiin erityisesti liittyen työelämään, kuluttamiseen, mainontaan, mediaan ja luonnonvarojen hyväksikäyttöön. Esittelen aineisto-otteita erilaisista repertuaarissa esiin nostetuista kritiikin kohteista. Keskeistä repertuaarissa eivät kuitenkaan ole tietyt teemat,

vaan itsen tuottaminen tiedostavana ja moraalisenä. Eri teemojen kautta tuon esiin repertuaarin aktivoitumisen sisällöllistä vaihtelevuutta aineistossani.

Aineistoesimerkki 30:

...

... Blogissani tutkin maailmaa, jossa ihmiset ikään katsomatta, mutta koko ajan yhä nuorempana, huomaavat ajautuvansa pois päin todellisista unelmistaan, tekevänsä väärä asioita.

Sarastus valottaa minusta mielenkiintoista yksityiselämän ja työelämän paradoksia: Samalla kun yhteiskunta tarjoaa meille yhä enemmän vapauksia ja oikeuksia, ihmisten kyky hallita omaa elämäänsä näyttää heikkenevän kiihtyvään tahtiin – yksilön elämänhallinta on pullataikinan lailla paisuva ongelma, joka haastaa yhteiskuntamme menestystä. Blogini onkin puheenvuoro myös yksilön voimavarojen ja hyvinvoinnin merkityksestä koko yhteiskunnan menestykselle.

Sarastus penkoo eksyneen ajattelua ja selviytymisstrategioita: tekee havaintoja siitä miten ja miksi ihmiset ajautuvat väärälle uralle. Haluan haastaa sinut astumaan oman elämäsi uomasta hetkeksi sivuun ja tarkastelemaan unelmiasi ja tarpeitasi rehellisesti – aivan kuten minä teen.

N2

Aineistoesimerkissä 30 tuodaan esiin yksilöiden elämänhallinnan ongelmat, jotka liitetään myös yhteiskunnan toimivuuteen. Yhteiskunnan tarjoamat lisääntyvät vapaudet ja oikeudet ovat esimerkin mukaan lisääntyneet, mutta yksilöiden elämänhallinta heikentynyt. Bloggaaja näyttäytyy tämän ongelman tiedostavana toimijana, joka haluaa omalla downshiftaamisesta kertovalla blogillaan puuttua esiin nostamaansa yhteiskunnalliseen epäkohtaan. Lausahdus ”ajautumisesta pois päin todellisista unelmista” viittaa suorittamisrepertuaariin ja ekspressiivisen individualismin -repertuaariin. ”Ajautuminen” merkitsee tässä toimijuuden määrittymistä itsen ulkopuolelta suorittamisrepertuaarin mukaisesti ja ”todelliset unelmat” viittaavat tässä ekspressiivisen individualismin kaltaiseen todellisen itsen seuraamiseen. Yhteiskuntakriittistä repertuaaria käyttämällä bloggaaja nimeää tällaisen ajautumisen yhteiskunnalliseksi ongelmaksi.

Aineistoesimerkki 31:

...

... Ajatukseni Laajassa kulmassa on kirjoittaa hyvinvointioivalluksia sekä kyseenalaiseen elämän ”pitäisi” -malleja.

...

N3

Aineisto-otteessa 31 kirjoittaja kuvailee bloginsa tavoitteita yhteiskuntakriittistä repertuaaria käyttäen. Tiedostajan -positiosta on mahdollista kirjoittaa ”hyvinvointioivalluksista sekä kyseenalaistaa elämän ’pitäisi’-malleja”. ”Pitäisi” -mallit viittaavat suorittamisrepertuaariin, mutta selonteon kriittinen ote näihin malleihin tuottaa kirjoittajalle tiedostajan toimija-aseman.

Aineistoesimerkki 32:

...

... Silloin mietin, että miksi tosiaan pitäisi eristäytyä kahdeksaksi tunniksi erilleen perheestä ja ystäväistä, sulkeutua työpanssarin sisään, omaan työrooliinsa ja tulla sieltä ulos vasta kun kaikki velvollisuudet on hoidettu. Miksi ei raja-aitaa työn ja vapaa-ajan välillä voisi madaltaa siellä missä ja aina kun mahdollista – vaikkapa näin?

...

N5

Aineisto-otteessa 32 kirjoittaja kyseenalaistaa työelämään liittämiään rooleja ja tuo esiin työn ja vapaa-ajan välisen raja-aidan madaltamisen ratkaisuna erillisiin rooleihin. Lainaus on ote blogipäivityksestä, jossa tällaisena ratkaisuna kirjoittaja esittää italialaista ”casa e puteca” -ilmiötä, jossa työpaja ja koti sijaitsevat samassa korttelissa.

Aineistoesimerkki 33:

Työelämä on hiljalleen imenyt minut kuiviin, vaikken ole ehtinyt työskennellä sosiaali- ja terveysalalla edes pitkään. Olen jo pidemmän aikaa miettinyt onko vika minussa vai vallitsevassa työkultuurissa, ehkä vikaa on tasapainoisesti molemmissa.

Koen paikoitellen aika kovaakin syyllisyyttä siitä, etten jaksa työssäni hyvin. Pysähdyn välillä miettimään, jaksavatko työkaverini oikeasti hyvin vai esittävätkö minun kaltaisesti. Ehkä työpaikan jaksamisen tasosta viestii omaa kieltään jo pelkät sairauspoissaolot, sillä sairauslomat ne aina välillä tuppaavat kasaantumaan. Itse olen vielä niin keltanokka, että teen työni vaikka sairaana.

Työelämä vaatii nykyään meiltä aivan liikaa. On toisaalta hyvä palkkataso ja ”vain” 40 viikkotuntia, mutta samoin on itsestään selvää, että työlle täytyy omistautua täysin olakseen hyvä työntekijä, ylitöitä on aina tarvittaessa jaksettava tehdä ja on alistuttava koville tehokkuusvaatimuksille. Monissa työpaikoissa yksi ihminen paiskii kahden tai kolmen hengen työt.

Minusta tuntuu nykyään älyttömältä, että meidät kaikki kasvatetaan opiskelemaan ja tekemään töitä niin kuin se olisi elämämme päämäärä. Itse aikoinaan havahduin asiasta ja koin tulleeeni huijatuksi. Olen opiskellut, nostanut opintolainaa ja tehnyt töitä siinä uskossa, että niin pitää tehdä ollakseen hyvä ihminen ja pärjätäkseen maailmalla.

Nykyään ajattelen, että ihmiskunta tekee jatkuvasti yhä käsittämättömyyksiä asioita ymmärtämättä kuinka se lopulta tuhoaa itsensä. Meillä on tapana käydä ulkopuolisella töissä, ostaa valmiina tarvitsemamme asiat, meillä on tekniikkaa joka lähtöön, kymmenet eri vaatekerrat, ruokaa roskikseen asti heitettäväksi, älyttömästi turhaa tavaraa ja vempaimia. Meillä maapallon lottovoittajilla siis on. Emme näe edes sitä kuinka riistämme toiminnallamme muiden ihmisten elämän toisella puolella palloa. Suurin osa omistamistamme tavaroista on täysin merkityksettömiä selviämistemme kannalta. Niihin tapoihin ja tavaroihin on kuitenkin totuttu, eikä mitään osata kyseenalaistaa.

Miksei voisi tyytyä vähempään materiaan? Miksi meidän pitäisi tehdä toistaan turhempia ja ympäristöä kuluttavia töitä? On puhelinmyyntiä, pikaruokalojen työtä, kaikenlaista kauppaamista, turhuuksien valmistusta ja välitystä ja miljoonaa muuta työtä. Toki yhteiskunnassamme on paljon tarpeellista työtä, josta aika harva olisi valmis luopumaan. Uskon kuitenkin, että ne tärkeimmät palvelut voitaisiin ylläpitää melko pienin menoin ja väkimäärin.

Oletko ikinä pysähtynyt ostoskeskuksen keskelle ja miettinyt mikä osa ympärilläsi näkyvästä on oikeasti välttämätöntä ihmiselle elääkseen?

N1

Aineisto-otteessa 33 tulee esiin useita yhteiskuntakriittisen repertuaarin teemoja: työelämä, ekologisuus ja kuluttaminen. ”Maapallon lottovoittajat” -metafora kuvaa downshiftaamisen legitimoitua yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa moraalilla. Maapallon lottovoittajiin kuulumisen on erittäin epätodennäköistä ja etuoikeutettua, joten tästä seuraa moraalinen vastuu pohtia esimerkiksi kuluttamisensa seurauksia ympäristölle.

Aineistoesimerkki 34:

On ollut mielenkiintoista näyttää tuleva asuntomme ystävillemme ja kuulla heidän mielipiteensä touhustamme. Poikkeuksetta sanoma on ollut, että "oletteko tulleet hulleiksi!". Osa sanoo sen kierrellen ja kaarrellen, yksi ystävä rohkeni hihkaista suoraan päin kasvoja. Arvostan ystäväni rehellisyyttä ja huolenkantoa, mutta osittain se on on täysin turha. Yksi heistä mm. harmitteli, kun joudumme nyt myymään astiastomme ja ostamaan uuden. Olin vähän ihmeissäni ja jouduin pyytämään häneltä tarkennusta. "Kun teillä on näin moderni keittiö. Ei nuo teidän nykyiset astiat sovi tänne." Nyt pitää ihan rehellisesti todeta, ettei tullut mieleenikään vaihtaa astiastoa keittiön mukaan. Ehkä joku kuitenkin tekee niinkin?

...

N4

Aineisto-otteessa 34 bloggaaja kertoo ystävänsä oletuksesta, jonka mukaan uuden keittiön myötä tulee vaihtaa astiasto. Yhteiskuntakriittisen repertuaarin tiedostajan positivistista kirjoittajaa kyseenalaistaa tämän kuluttamiseen liittyvän oletuksen.

Aineistoesimerkki 35:

Yksinkertaistamista tämäkin: huomaan tulleetni valikoivaksi sen suhteen, millaiselle markkinointiviestinnälle tai mainonnalle annan aikaani. Ensin lopetin kaikki kirjakerhojäsenyyteni, koska totesin ostavani kirjani mieluummin kirjakaupasta, ilman lähetyskuluja, ilman kuukaudentuotteen peruuttamisen tai palauttamisen vaivaa ja ilman heräteostoja (tai ainakin melkein).

Meillä postilaatikossa ei ole (vielä?) ei mainoksia –tarraa, mutta kun katsomme postin läpi, kaikki painotuotteet, jotka eivät kiinnosta, seulotaan suoraan ja nopeasti paperinkeräyslaatikkoon. Näin niistä pääsee myös näppärästi eroon, ja saapuneen postin pinnosta voi erotella ne kaupunki- yms. lehdet ja ”kaupalliset tiedotteet” joita juuri sillä hetkellä tarvitsee tai jotka kiinnostavat.

...

N6

Aineistoesimerkissä 35 kriittisyys kohdistuu markkinointiviestintään ja mainontaan. Selonteossa bloggaaja kertoo erottelevansa postin joukosta tarvittavat ja kiinnostavat julkaisut, koska tiedostajan positioista tarkasteltuna kaikki mainosposti ei sellaista ole.

Aineistoesimerkki 36:

Itsen etsimisestä on tullut muotia. Naistenlehdet takovat rahaa muutos-tarinoilla ja elämänhallintaopeilla, kertovat mitä ihmeellisimmistä nälkäkärsimysmeditaatioista. Väit-tääkö media, että ollakseen mielenkiintoinen ja sosiaalisesti hyväksyttävä on tehtävä täyskäännös tai muuten vaan hurahdettava johonkin normaalin järjenjuoksun vastai-seen toimintaan? Ja onko itsen etsiminen vain naisten juttu, eivätkö miehet pohdi elä-määnsä?

...

N2

Aineistoesimerkissä 36 kirjoittaja kritisoi elämänmuutos-teeman käsittelyä mediassa.

Aineistoesimerkki 37:

...

Aivan tyytyväisenä ajattelen, että kerrankin vanha reppu kelpaa, tussit toimivat ja tero-tin on tallessa. Vaatevarastoja on täydennetty pikkuhiljaa ja vähemmälläkin pärjää. Mietinkin, että onko koulunaloitusshoppailu osittain yksi kaupan luomista kulutustar-peista, jolle ei ihan jokaisessa perheessä löydy todellista tarvevastinetta. ...

N7

Aineistoesimerkissä 37 bloggaaja kyseenalaistaa luotuja kulutustarpeita koulunaloitta-miseen liittyvien hankintojen kautta.

Aineistoesimerkki 38:

...

Maaseutu on tosiaan aika tehokkaasti alasajettu. Palvelut karsitaan pois niiden huonon tuottavuuden vuoksi ja ihmiset seuraavat perässä. Osa väestöstä ei yksinkertaisesti pärjää ilman tiettyjä palveluita, esimerkkinä vaikkapa naapurissa asuva autoton mummu. Ilman autoa ja minkäänlaisia lähipalveluita maalla asuminen on vaikeaa. Tässä tietysti muun lähiverkoston merkitys kasvaa tai sitten mummolla pitäisi olla varaa maksaa myös säännöllisestä kauppapalvelusta. Ambulanssiakin mummo saa odottaa kokonaisen tunnin ajan, kuten jokunen viikko sitten todistettiin.

...

N1

Aineistoesimerkkissä 38 kritisoidaan maaseudun alasajoa.

Yllä esittelin yhteiskuntakriittisen repertuaarin esiintymistä aineistossani esimerkkien kautta. Yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu ympäröivän yhteiskunnan moraalisena arvosteluna. Downshiftaaja asettuu tiedostajan positioon, jossa hänellä kyky tunnistaa yhteiskunnallisia ongelmia sekä oikeus ja velvollisuus puuttua niihin. Downshiftaaminen legitimoituu moraalilla ja ympäröivä konsumeristinen todellisuus näyttäytyy repertuaarissa moraalittomana. Repertuaaria käytetään downshiftaamisen konstruointiin nostamalla esiin ongelmia eri teemoihin, kuten työelämään ja kuluttamiseen, liittyen.

Yhteiskuntakriittinen repertuaari esiintyy kaikissa aineistoni blogeissa. Kahdessa blogissa sitä käytetään runsaasti verrattuna muihin repertuaareihin, kahdessa tasaisesti verrattuna muihin repertuaareihin, kolmessa niukasti ja kahdessa blogissa hyvin niukasti. Yhdessä blogissa yhteiskuntakriittinen repertuaari näyttyy hallitsevana ekspressiivisen individualismin kanssa suhteessa muihin käytössä oleviin repertuaareihin. Yhdessä blogissa taas yhteiskuntakriittinen repertuaari on hallitsevassa asemassa yhdessä realistisen repertuaarin ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarin kanssa. Huomionarvoisesti vähiten repertuaaria käytetään miesten kirjoittamissa blogeissa.

5.4 Realistinen repertuaari

Realistisessa repertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu arkielämän realiteettioletuksiin pohjaavana järkivalintana. Realistinen repertuaari on monessa mielessä ekspressiivisen individualismin vastarepertuaari. Kun ekspressiivinen individualismi tuottaa downshiftaamista hyvin ihanteellisena aidon itsen ilmaisuna ja autenttisuutena, on realistisessa repertuaarissa mahdollista myöntää downshiftaamiseen liittyvät vaikeudet pohjaten arkisiin havaintoihin. Downshiftaajalle rakentuu harkitsijan positio, jossa hän on kykenevä tunnistamaan ja tunnustamaan tosiasioita. Harkitsijan positiossa on velvollisuus tunnustaa realiteetit ja toimia niiden pohjalta. Repertuaarissa downshiftaamisen legitimaatio pohjaa järkeen vetoamiseen. Samalla repertuaari ottaa kantaa ympäröivään yhteiskunnalliseen todellisuuteen konstruimalla sen epärationaalisenä.

Repertuaaria käytetään downshiftaamisen rakentamiseen tuomalla esiin downshiftaamiseen liittyviä hyviä ja huonoja puolia sekä myös aiemman elämän hyviä ja huonoja puolia. Repertuaari aktivoituu myös ikään kuin downshiftaamistarinan ”kertojanaänä” kuvaten arjen realiteettien kautta tapahtumia ja vieden näin tarinaa eteenpäin. Repertuaarissa tullaan sanoneeksi ”tämä on vaikeaa, mutta valitsen tämän silti” ja ”en ole haitteliija tai naiivi” tai ”en kuvittele elämäntapani olevan ongelmista ja huolista vapaa”.

Aineistoesimerkki 39:

Viimeisen parin viikon aikana olen kirjoittanut kymmeniä blogin aloituksia. Olen tuijottanut tietokonettani lasittuneella katseella lukemattomia tunteja päätyen lopulta aina Facebookiin käyttämään ystäväni elämää. Joka aamu olen herännyt ajatellen, että tänään on se päivä jolloin pistän vihdoin tuulemaan; laitan asiat järjestykseen ja sitten kaikki on valmiina uuden elämän aloittamiseksi.

Olin aikeissa kirjoittaa siitä kuinka viikko sitten Suomessa käydessäni koin taas yhden läpimurron: kuinka mennessäni siivoamaan tyhjää asuntoani luovutuskuntoon en enää tuntenut sitä kodikseni, vaan minulla oli koti-ikävää Ruotsiin. Kuinka oudolta minusta tuntui ikävöidä jotain, enhän ole pitkiin aikoihin tuntenut moista tunnetta. Kuinka totesin, että koti todella on siellä missä sydän on, ja sain varmuuden siitä, että olen todella tehnyt oikein ratkaisun hypätessäni taas tuntemattomaan.

Ja sitten se taas alkoi. Armoton vitutus (toim. huom: anteeksi kamala kielenkäyttö, mutta eihän tälle tunteelle yksinkertaisesti ole olemassa parempaa sanaa!): olen taas aikeissa kirjoittaa tätä epäuskottavaa diipadaapahöhöpöpmussunmussun-tekstiä, ällöä kuvausta siitä miten elämä kantaa ja asiat järjestyvät ja pitää vain olla maltillinen ja uskaltaa luottaa ja mennä eteenpäin pienin askelin ja elämä on ihanaa. Ja ketut, ei se niin mene, syvältä tämä on! Ahdistavaa tämä on!

N2

Aineisto-otteessa 39 tosiasiat tunnustava realistinen repertuaari kontrastoituu ekspressiivisen individualismin repertuaarin kanssa. Otteen ensimmäisessä kappaleessa bloggaaja kuvaa useita yrityksiään aloittaa blogin kirjoittaminen, jotka ovat päätyneet Facebookin käyttöön. Asiat kuvataan repertuaarille tyypillisesti niin kuin ne ovat. Otteen toisessa kappaleessa bloggaaja kertoo, miten oli aikonut kirjoittaa ihannoivan päivityksen ekspressiivisen individualismin hengessä. Kolmannen kappaleen alussa kirjoittaja kyseenalaistaa ekspressiivisen individualismin tuottaman todellisuuden realistisesta repertuaarista käsin.

Aineistoesimerkeissä 40–42 ilmenee repertuaarille tyypillinen vaihtoehtokustannusten esille tuominen.

Aineistoesimerkki 40:

...

En ole myöskään erityinen listojen laatija, mutta maallemuuttoon ja downshiftaamiseen liittyen listaa oli oivaltavaa tehdä. Rustasin ajatuksiani ylös hetkellä, jolloin todella mietin haluanko todella muuttaa elämäni suuntaa. Seuraavassa plussia ja miinuksia.

Maallemuutossa/downshiftaamisessa:

+ rauha, luonto, vapaus, aika, elintavat, terveys, vahva halu kokea
- yksinäisyys, alkeellisuus, stressi rahasta, sosiaalinen paine

Nykyelämässä:

+ mukavuus, raha, esteettisyys, voi kokea olevansa osa yhteiskuntaa, järkiratkaisu
- loppuunpalaminen työssä, jaksamattomuus, masennus, pintaliito, paineet, kaipuu maalle, elintavat

Listasta heränneenä kysyin myös itseltäni seuraavat kysymykset: Mitä downshiftaamisella on tarjottavana: terveys, oikeat arvot, elämä. Entä mitä nykyisellä elämällä on tarjottavana: stressi, materialismi, elämän ohi valuminen. Yllättäen näin selvemmin mitä elämältäni haluan.

N1

Aineisto-otteessa 40 bloggaaja listaa nykyelämänsä ja downshiftaamisen hyviä ja huonoja puolia. Näitä vertailemalla hän varmistuu halustaan downshiftata. Selonteko valottaa sitä, miten repertuaarissa downshiftaaminen on harkintaan ja realiteettien tunnustamiseen pohjaava järkivalinta.

Aineistoesimerkki 41:

Laskeskelin mikä on todellinen tuntipalkkani, kun ottaa huomioon työssä käyntiin liittyvät extrakulut, jotka on siis maksettava käteenjäävästä palkasta, ja toisaalta kaiken sen ajan joka virallisen työajan lisäksi viikossa menee päivittäisiin työmatkoihin, työhön liittyviin iltamenoihin ja matkoihin, työhön valmistautumiseen ja työstä palautumiseen. Ajassa mitattuna tajusin, että istun joka viikko yhden ylimääräisen työpäivän eli 7.5 h autossa matkalla töihin tai töistä pois!

N6

Aineistoesimerkissä 41 bloggaaja pohtii todellista tuntipalkkaansa realistiselle repertuaarille tyypillisesti faktojen kautta.

Aineistoesimerkki 42:

... Todellisuudessa en saisi niitä perunoita kasvamaan alkuunkaan ja mies kyllästyisi kalastamiseen ensimmäisen kerran jälkeen - ja emmehän me osaa edes perata kaloja.

Todellisuus tulisi siis olemaan kuta kuinkin sellainen, että kävisimme molemmat töissä - alkuun ihan normaalisti. Mikäli vaikuttaisi siltä, että rahaa jää hyvin säästöön, voisimme "tippua" nelipäiväiselle viikolle. Mieheni työpaikassa tämä onnistuisi melko helposti, minun työpaikassani se vaatisi vähän enemmän neuvottelua eikä välttämättä kävisi lainkaan. Joutuisin ehkä vaihtamaan jopa alaa kokonaan (mikä ei ole hassumpi idea, tulihan tätä työtä jo kymmenen vuotta tehtyäkin).

Nelipäiväistä viikkoa tehdessämme jaksaisimme ehkä kokeilla omavairaisuustaitojamme hieman paremmin. Tulisi kalastettua ja viljeltyä, ihan huvinkin vuoksi. Jossain vaiheessa vaihtaisimme ehkä kolmipäiväiseen viikkoon - tai vaihtoehtoisesti pitäisimme pari ylimääräistä kuukautta lomaa kesällä. Ei hullumpi ajatus sekään. Ja vaikka töiden vähentäminen ei onnistuisikaan, ainakin asuisimme ekologisemmin, olisi vähemmän siivottavaa ja enemmän yhteistä ja omaakin aikaa. Sen vuoksihan tästä kaikesta oikeastaan haaveillaankin.

N4

Aineisto-ote 42 ilmentää realistisen repertuaarin tosiasioihin pohjaavaa todellisuuden kuvausta liittyen omavairaisuustaitoihin ja nelipäiväiseen työviikkoon.

Aineistoesimerkki 43:

...

Äitiys opetti myös paljon hidastamistapoja. Jos ei jaksaa, niin tehdään vain ihan pakollinen. Ihan pakollinen on ruoka ja lepo – ei ulkoilu, ei ystävien tapaaminen eikä siivous. Lapsille ei tarvitse rakentaa täydellisiä päiviä. Hekin oppivat riittävään jo pienestä.

Lisäksi olen sanonut jäähyväiset hienosäädölle. Tämä tarkoittaa sitä, että viimeinen si-
laus jää tekemättä. Keskinertainen on hyvä. Se saattaa harmittaa, ettei parempaa nyt
tule, mutta harmitukseen tottuu.

...

N3

Aineistoesimerkissä 43 realistista repertuaaria käytetään kuvaamaan äitiyttä.

Aineistoesimerkki 44:

...

... Ikäni puolesta olen todennäköisesti neljänkymppin kriisissä, ammatillisesti olen jäl-
leen kerran murrosvaiheessa, parisuhdetta on takana lähes parikymmentä vuotta, mur-
rosikäiset lapset vaatimuksineen ja kritiikkeineen pistävät mieltämään arvoja, kulutus-
tottumukset aiheuttavat epämääräistä ahdistusta. ...

...

N7

Aineistoesimerkissä 44 bloggaaja kuvaa elämäntilannettaan realistista repertuaaria käyt-
tään.

Aineistoesimerkki 45:

Ryhdyin yrittäjäksi, tietotyöläisenä kun muutenkin olen hääriillyt. Se osittain selittää,
miksi blogimerkinnät ovat viime ajoilta harvahkoja, jos eivät olemattomia. Minulla on
siis ollut enemmän tai vähemmän kiire. Kuinka masentavaa.
Totuus on kuitenkin toinen. Minulla on ollut tekemistä, ei suoranainen kiire. Olen itse
asiassa ehtinyt toteuttaa positiiviselta tuntuvaa elämäntapaa ja kiireettömyyttä kaikkien
tehtävien keskelläkin. Ja nauttinut siitä huomattavasti.

...

M1

Aineistoesimerkissä 45 kerrotaan yrittäjäksi ryhtymisestä ja sen aiheuttamasta kiireestä
sekä siitä, miten tehtävien keskelläkin on ollut mahdollista nauttia uudesta elämänta-
vasta. Esimerkissä myönnetään näin tosiasiat.

Aineistoesimerkki 46:

Vaimolleni ja minulle on tarjoutunut mahdollisuus vuokrata yksiö Strasbourgissa Rans-
kassa ensi kesänä. Asunnon suomalainen päävuokralainen tulee kotimaahan kesäksi.
Tässäpä meille hyvä tilaisuus saada edullinen majoitus. Olemme ajatelleet mennä sinne
kahdeksi kuukaudeksi. Näin voisin mukavasti hyödyntää pitkää opettajan kesälomaani
ja maalatakin viihtyisässä ympäristössä.

Meidän olisi tietenkin päätettävä, millä me sinne menemme ja miten me siellä liikumme. Autoa meillä ei ole.

...

M2

Aineistoesimerkissä 46 realistista repertuaaria käytetään kuvaamaan tulevan kesän matkustussuunnitelmia.

Yllä esittelemäni aineistoesimerkit ilmentävät realistisen repertuaarin tapaa tuottaa downshiftaamista rationaalisenä valintana. Harkitsijan positioon asettuva downshiftaaja tunnistaa ja tunnustaa tosiasiat sekä on velvoitettu toimimaan niiden pohjalta. Downshiftaamisen legitimaatio nojaa järkeen ja ympäröivä yhteiskunnallinen todellisuus näyttää irrationaalisenä. Repertuaari nostaa esiin faktoja sekä asioiden vaihtoehtoiskustannuksia. Repertuaaria käytetään myös downshiftaamistarinan ”kertojanäänä”.

Realistinen repertuaari on käytössä kaikissa aineistoni blogeissa. Kolmessa blogissa repertuaaria käytetään runsaasti suhteessa muihin repertuaareihin ja näistä kahdessa realistinen puhetapa näyttää kaikista käytössä olevista repertuaareista hallitsevimpana. Viidessä blogissa realistista repertuaaria käytetään tasaisesti suhteessa muihin repertuaareihin ja yhdessä blogissa niukasti.

5.5 Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari

Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu asiantuntijatiedon kautta. Downshiftaaja asettuu asiantuntijuuteen nojaaan positioon, jossa hän kykenee ja on velvollinen tuomaan esiin vaihtelevaa asiantuntijatietoa. Downshiftaamista legitimoidaan ja ympäröivään todellisuuteen suhtaudutaan ekspertitiedon auktoriteetin kautta.

Repertuaaria käytetään aineistossani esimerkiksi pyrittäessä määrittelemään downshiftaamista mahdollisimman tyhjentävästi. Asiantuntijatietoa vasten myös reflektoidaan omia ajatuksia ja toimintaa. Asiantuntijuudella myös vahvistetaan muita aineistossani käytössä olevia repertuaareja. Lisäksi aineistossa asetutaan itse asiantuntijan asemaan käyttämällä sofistikoitunutta kieltä arvioitaessa esimerkiksi taidetta.

Tulokulma asiantuntijatietoon siis aineistossani vaihtelee: pyritään määrittelemään downshiftaamista, sillä vahvistetaan muita repertuaareja, reflektoidaan omaan toimintaa ja asetetaan itse asiantuntijaksi käyttäen sofistikoitunutta kieltä. Esille nostetut asiantuntijat ovat myös vaihtelevia: on tutkijoita ja tiedemiehiä, kokemuseräisiä asiantuntijoita, kuten muut downshiftaajat, ja kirjailijoita. Tällainen monipuolinen asiantuntijatiedon esille nostaminen konstruoi tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa todellisuutta, jossa korkein arvo on eksperttiedolla.

Aineistoesimerkki 47:

Blogissa [Esinetarinoita] on esitetty hyvä oivallus. Kirjoittajan mukaan termi "slow life" voitaisiin suomentaa hitauttamiseksi. Leppoistaminen tarkoittaisi yksilön elämänhallintaa ja hitauttaminen merkitsisi asioiden hoitamista riittävästi aikaa uhraten siten, että lopputulosten laadusta pidetään huolta. Tämä on minusta ansiokasta käsitelmääritelyä.

Aihepiiriin liittyy vielä yksi näkökulma. Leppoistaminen ja hitauttaminen edistävät kestäväää kehitystä, vaikka sitä ei tavoiteltaisikaan. Tarvitsisimmeko tähän oman termin? Sellaisen, joka tarkoittaisi elämän yksinkertaistamista ja rauhoittamista nimenomaan ympäristöllisistä syistä.

...

M2

Aineistoesimerkissä 47 bloggaaja käyttää tiede ja -asiantuntijuusrepertuaaria puhuesaan ”slow life” -termistä ja sen merkityksistä. Selonteossa näkyy, miten käsitteen määrittely on repertuaarissa tärkeää tieteelle tyypilliseen tapaan.

Aineistoesimerkki 48:

Se, millä termeillä asioista puhutaan, luo asioille voimakkaasti sisältöä. Kun tätä yksinkertaisen elämäntavan eri puolia tutkailee netissä, vastaan tulevat sivut ovat hyvin suurelta osin englanninkielisiä, ja siellä monille asioille on jo vakiintuneet käsitteet. Mutta kaikille niille ei ole vielä vakiintuneita suomalaisia vastineita, vaikka mielelläni sellaista käyttäisinkin.

Kurkataanpa wikipediaan, jossa on [hyvä kooste asian eri puolista.]

Voluntary simplicity tai simple living on siis sitä että ihmiset vapaaehtoisesti vähentävät kuluttamista eri syistä. Suomeksi voisi ehkä puhua ”yksinkertaisesta elämästä” tai vähän kankeammin ”vapaahoisesta yksinkertaisuudesta”. ...

...

N6

Aineisto-otteessa 48 nostetaan esiin termien merkitys. Asiantuntijatiedon lähteenä viitataan Wikipediaan.

Aineistoesimerkki 49:

Osana postmodernin arvomaailman ympärillä käytävää keskustelua on korostunut myös ei-materiaalisuus. Ajatuksen siirtymästä kohti jälkimaterialistisia arvoja esitti amerikkalainen professori Ronald Inglehart jo 20 vuotta sitten. Hänen mukaansa eurooppalaisten hyvinvointivaltioiden vauraudessa varttuneet uudet sukupolvet asettavat esimerkiksi sananvapauden ja työelämässä vaikuttamisen taloudellisen hyvinvoinnin edelle. Kiinnostavana yksityiskohtana voidaan pitää sitä, että kaikista maailman maista [Suomessa] oli suurin postmaterialististen arvojen kannatus 1980-luvun lopulla ennen lamaan. Vaikka materialistiset arvot saivat lisääntyvää kannatusta laman myötä seuranneen taloudellisen epävarmuuden aikana, arvomuutos on kuitenkin edennyt niin, että jokaisen uuden ikäluokan arvomaailma on aina hieman vähemmän materialistinen kuin edellisen.

Taloudelliset olot vaikuttavat materialististen arvojen arvostamiseen – käänteisessä suhteessa: eli mitä huonompi taloudellinen tilanne, sitä enemmän materialistisia arvoja kannatetaan. Inglehartin ajatus materialististen arvojen korvautumisella postmaterialistisilla tuo mieleen myös Maslowin tarvehierarkian, jossa itsensä toteuttamisen tarpeet tulevat vuoroon vasta kun yksilön selviytymisen ja liittymisen tarpeiden kautta on saavutettu riittävä turvallisuuden taso.

Postmaterialismi eli jälkimaterialismi korostaa ajatusta siitä, että ei-materiaalisilla vallinnoilla on vaikutusta hyvinvointiin ja onnellisuuteen. Postmaterialistit ovat kiinnostuneet oman elämän hallinnasta ja henkilökohtaisesta elämänlaadusta. [Teija Mikkola] kirjoittaa vuonna 2003 tehdyssä väitöskirjassaan myös sitä, että koulutettu ja hyvässä taloudessa oleva nuorehko kaupunkilainen keskiluokka on tämän arvomuutoksen airueena. Osana arvomuutosta on nähtävissä myös yksilöllisyyden, individuaalisuuden korostuksen voimistuminen ja lisääntyvä huomion kiinnittäminen itseemme.

Amerikassa lienee [huikkeimpien arvioiden mukaan] yli 50 miljoonaa ihmistä, jotka yrittävät hidastaa elämäntahtia, lisätä työn tekemisen mielekkyyttä, vähentää kuluttamista sekä panostaa enemmän ihmissuhteisiinsa. Pohjoismaissakin heitä lienee jo vajaa kolmasosa ihmisistä. Tämä oma yksilöllinen elämäntapavalintani ilmentääkin siis vain aikansa trendejä....

N6

Aineistoesimerkki 49 on kokonainen blogipäivitys, joka on otsikoitu ”Sosiologia onkin määritellyt elämäntapana kauan sitten”. Viittaamalla Inglehartiin ja postmaterialismiin, Maslowin tarvehierarkiaan, Mikkolan väitöskirjaan ja tutkimuksiin amerikkalaisten hidastajien määrästä selonteossa tuotetaan todellisuutta, jossa tiede- ja asiantuntijatieto on ensisijaista.

Aineistoesimerkki 50:

...

Tänään avasin erään taiteen yleisteoksen sattumanvaraisesti ja osuin yhteen renessanssin lempihahmoon, Leonardo da Vinciin. Sfumato ynnä muut Leonardon ajatteluun liittyvät aspektit ovat hitaan elämän kannalta erinomaista luettavaa ja omaksuttavaa, mutta niistä myöhemmin. Kuvataiteilijana da Vinci ei sen sijaan ole kuulunut ykkösosikkieni listalle. Mutta nyt edessäni oli hänen varhaiskauden teoksensa Luolamadonna (n. 1483, nykyisin Louvressa, Pariisissa ja toinen, hyvin samanlainen versio National Galleryssa Lontoossa).

Teos on täynnä rauhaa ja mielestäni da Vincille ominaista hahmojen nöyryyttä ja itse-tietoista, valittua kainoutta. Surrealistis-henkinen luola on upottava ja paikantaa työhön uskonnollisen tunteen. Tämä kelpaa esteettiseksi nautinnoksi tälle päivälle.

...

M1

Aineisto-otteessa 50 bloggaaja käyttää tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria esittelemällä asiantuntevasti Leonardo da Vinciä. Selonteossa bloggaaja tuottaa itsestään sofistikoitunutta asiantuntijaa esimerkiksi arvioimalla da Vincin teosta.

Aineistoesimerkki 51:

Ruotsalainen lääkäri [Stefan Einhorn] tarkastelee kirjassaan ["Aidosti kiltti"] oikeaa ja väärää kiltteyttä. Tässäkin on ajattelemista, jos pyrkii etsimään sopivaa rytmiä ja tasa-painoa elämäänsä. Ei kannata kiltteyttään ottaa omiin voimiinsa nähden liikaa kuormaa kannettavakseen.

Teos on sujuvasti kirjoitettu, mutta ei minusta kokonaisuutena kovin "painava" kirja. Aina joitakin kiinnostavia näkökohtia kuitenkin tapaa löytyä. Yksi tällainen mainitussa oppaassa liittyy menestyksen käsitteen määrittelymiseen.

...

M2

Aineistoesimerkissä 51 kirjoittaja asettuu asiantuntijuuteen nojaajan positioon nostamalla esiin erään lääkärin kirjoittaman kirjan ja arvioimalla itse pätevästi kirjan ”painavuutta”.

Aineistoesimerkki 52:

*Otsikon kysymykseen vastatakseni ja samalla blogini näkökulmaa selvittääkseni, lisäsin reunapalkkiin lempisitaattini, Mahatma Gandhin ”There is more to life than increasing its speed” (eli vapaasti käännettynä *elämässä on muutakin kuin sen vauhdin nopeuttaminen*). Nämä sanat sanovat minusta kaiken olennaisen oikeastaan kaikesta, enkä halua viedä huomiota pois niistä analysoimalla niitä sen pidemmälle.*

...

N5

Aineisto-otteessa 52 Mahatma Gandhi näyttäytyy auktoriteettina, jonka sitaatilla vahvistetaan ekspressiivisen individualismin repertuaaria.

Aineistoesimerkki 53:

*Ostin torstaina kouluvuoden loppumisen kunniaksi Martin Lindstromin teoksen *Brand-washed*, jonka teemana on mainonta ja sen hyväkseen käyttämät keinot ja temput.*

...

N5

Aineisto-otteessa 53 mainontaa käsittelevä teos edustaa asiantuntemusta, jolla yhteiskuntakriittistä repertuaaria vahvistetaan. Otteessa kritiikki kohdistuu mainontaan.

Yllä olen esitellyt aineistoesimerkkien kautta, miten tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu asiantuntijatiedon kautta. Asiantuntijuuteen nojajan positiossa on kyky ja velvollisuus nostaa esiin vaihtelevaa eksperttietoa. Asiantuntijatiedon auktoriteetti legitimoii downshiftaamista ja määrittää suhtautumista ympäröivään todellisuuteen. Repertuaarissa konstruoidaan todellisuutta, jossa asiantuntijatieto on ensisijaista.

Asiantuntijuutta lähestytään repertuaarissa eri kulmista: downshiftaamista pyritään määrittelemään, asiantuntijuudella vahvistetaan muita repertuaareja, peilataan omaa toimintaa ja asetetaan itse suoraan asiantuntijaksi esimerkiksi arvioimalla sofistikoituneesti taidetta. Repertuaarin esiin nostamat asiantuntijat ovat myös vaihtelevia tutkijoista kokemusperäisiin asiantuntijoihin.

Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria käytetään kaikissa paitsi yhdessä aineistoni blogeista. Repertuaarin käyttö vaihtelee blogien välillä selvästi. Kahdessa blogissa, jotka

ovat ainoat aineistoni miesten kirjoittamat blogit, repertuaari on selvästi hallitsevin suhteessa muihin repertuaareihin. Nämä miesten kirjoittamat blogit poikkeavat repertuaarin käytössä myös muista blogeista siten, että niissä repertuaaria käytetään tyypillisesti asettuen itse asiantuntijan asemaan käyttämällä sofistikoitunutta kieltä esimerkiksi taidetta arvioidessa. Yhdessä naisen kirjoittamassa blogissa repertuaaria käytetään myös runsaasti. Tässä blogissa repertuaaria käytetään erityisesti downshiftaamisen määrittelypyrkimyksissä. Lopuissa viidessä blogissa tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria käytetään hyvin niukasti ja pääasiassa vahvistamaan muita repertuaareja.

5.6 Repertuaarin vaihtoja

Nyt kun olen esitellyt tulkitsemiani viisi repertuaaria eli ekspressiivisen individualismin, suorittamisrepertuaarin, yhteiskuntakriittisen repertuaarin, realistisen repertuaarin ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarin, nostan aineistostani esiin vielä muutaman kohdan, joissa repertuaari vaihtuu. Tällaisten kohtien avulla voin todentaa tulkitsemiani repertuaareja edelleen. Kohdat ilmentävät eri repertuaarien tuottamien todellisuuksien kontrastia.

Aineistoesimerkki 54:

Äidiksi syntyminen reilut 3,5 vuotta sitten ei vain mullistanut elämäni, vaan kriisiytti koko tapani olla. Jatkuvan valvomisen lisäksi minua väsytti jokin muukin. Tajusin eläväni jossakin roolissa, tällä kertaa äidin roolissa. Raskaiden ensimmäisten vuosien jälkeen ymmärsin, etten voi enää roolittaa elämäni. En itseni, enkä perheeni takia. Tämä samainen viesti on vain vahvistunut, kun palasin kahden äitiysloman jälkeen töihin.

Jos tekijänä olenkin minä vain, enkä suorita elämää minkään roolin kautta, tulee elämästäni omannäköistä. Jokainen asia alkaa tuntua tärkeältä, sillä voin toteuttaa lähes kaikessa itseäni ja sisintäni. Tämän koen vain, jos uskallan tulla pois rooleista ja olla se mikä olen. Perheessäni en enää kannan vaimon enkä äidin roolia, työssäni ei minulla ole työroolia.

...

N3

Aineisto-otteessa 54 olen tummentanut kohdat, joissa bloggaaja käyttää suorittamisrepertuaaria ja alleviivannut kohdat, joissa hän käyttää ekspressiivisen individualismin repertuaaria. Otteessa puhutaan äitiydestä. Suorittamisrepertuaaria käyttäen selonteossa kuvataan rooleja. Toimijuus ei ole suorittamisrepertuaarissa itsellä, vaan ”rooleissa elä-

mällä” seurataan elämän ”pitäisi” -malleja. Suorittamisrepertuaari kontrastoituu ekspressiivisen individualismin repertuaarin kanssa, joka aktivoituu otteessa puhuttaessa ”itsen ja sisimmän toteuttamisesta”. Ekspressiivisen individualismin repertuaarin mukaisesti konstruoidaan todellisuutta, jossa korkein arvo on todellisella itsellä.

Aineistoesimerkki 55:

Kirjoitin edellisessä [artikkelissani] temperamentista ja viittasin [Keltikangas-Järvisen] aihetta käsittelevään [teokseen]. Hän tarkastelee jonkin verran myös ihmisen [identiteettiä] ja toteaa, ettei vahvan sellaisen muodostuminen ole itseäänselvyys. Identiteetti ei ole välttämättä oma vaan omaksuttu ympäristöstä. Kun ihmisellä on vahva identiteetti, hän toteuttaa itseään ja elää sopuointuisasti. Ihminen voi siis ajautua kannattelemaan sellaista identiteettiä, mikä ei vastaa hänen temperamenttiään. Ongelmiahan tällaisesta seuraa.

Tuo on kannustavaa tietoa minulle. Minusta tuntuu vahvasti siltä, että vaikka elämänsäni on ollut haastavia vaiheita, olen päässyt lähemmäksi minulle luontaisesti sopivan identiteetin mukaista elämänmuotoa. Saan rohkeutta jatkaa tällä tiellä. Kerrostaloasumisen ja autottomuuden huolettomuus antavat tilaa minulle tärkeälle kuvataiteen tekemiselle. toivon muuttuvani enemmän ja enemmän itsekseni.

M2

Aineistoesimerkissä 55 olen tummentanut kohdat, joissa kirjoittaja käyttää tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria ja alleviivannut kohdat, joissa hän käyttää ekspressiivisen individualismin repertuaaria. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari aktivoituu selonteossa referoimalla psykologi Keltikangas-Järvisen kirjoituksia identiteetistä ja temperamentista. Tätä asiantuntijatieta reflektoidaan otteessa suhteessa omaan itsen. Lausahdus ”luontaisesti sopivasta identiteetin mukaisesta elämänmuodosta” heijastelee ekspressiivistä individualismia, kuten myös toive ”muuttua enemmän ja enemmän itseksi”.

Aineistoesimerkki 56:

Jos kollektiivisesti päätettäisiin madaltaa elintasoa niin että se nousisi vähempiosaisille, osallistuisin talkoisiin mielelläni. Ekologisuuden nimissä voisin myös luopua monesta – en tosin lentämisestä (kahden kulttuurin välissä eläminen olisi vaikeaa ilman) enkä tietokoneesta (vaikkakin esim. uusien tietokonemallien suunnittelun ja ole-massaolevien tarkoituksellisen vanhentamisen voisi mielestäni lopettaa).

N5

Aineistoesimerkissä 56 olen tummentanut kohdat, joissa yhteiskuntakriittinen repertuaari aktivoituu ja alleviivannut kohdat, joissa on käytössä realistinen repertuaari. Otteessa konstruoidaan yhteiskuntakriittiseen repertuaariin kuuluvaa tiedostajan positiota

puhumalla ”vähempiosaisista” ja ”ekologisuudesta” sekä tuomalla esiin tietokonemallien tarkoituksellisen vanhentamisen turhuus. Realistinen repertuaari aktivoituu kirjoittajan todetessa tosiasioihin nojaten, että ei ole valmis luopumaan lentämisestä eikä tietokoneesta.

Yllä esittelin kolme aineisto-otetta, joissa aktivoituu kaksi eri repertuaaria. Näiden kontrastikohtien avulla toin esiin eri repertuaarien konstruoimien todellisuuksien erilaisuutta.

5.7 Tiivistys tutkimustuloksista

Tässä luvussa olen esitellyt viisi aineistossani käytössä olevaa erilaista puhetapaa, joilla downshiftaamista konstruoidaan. Nimesin tulkintarepertuaarit ekspressiiviseksi individualismiksi, suorittamisrepertuaariksi, yhteiskuntakriittiseksi repertuaariksi, realistiseksi repertuaariksi ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaariksi. Esittelin repertuaarien sisältöjä ja käyttöä, minkä jälkeen vielä todensin tulkintaani esittelemällä omassa luvussaan aineisto-otteita, joissa repertuaaria vaihdetaan. Esitän nyt tiivistetysti, millaisena downshiftaaminen eri repertuaareissa konstruoituu, millaiseen positioon downshiftaaja eri repertuaareissa asettuu, mihin legitimaatio eri repertuaareissa pohjaa ja millaisena ympäröivä todellisuus eri repertuaareista näyttäytyy. Pohdin myös lyhyesti repertuaarien suhteita toisiinsa ja esitän tiivistyksen repertuaarien käytön vaihtelusta aineistossani.

Downshiftaaminen saa vaihtelevia merkityksiä aineistoni eri repertuaareissa. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshiftaaminen konstruoituu aidon itsen ilmaisuksi, etsimisenä ja löytämisenä sekä autenttisuutena. Suorittamisrepertuaarissa downshiftaaminen rakentuu erottumisena ulkopuolelta määrittymisestä ja yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa ympäröivän yhteiskunnan arvosteluna pohjaten moraaliin. Realistisessa repertuaarissa taas downshiftaaminen konstruoituu arkielämän realiteettioletuksiin pohjaavana järkivalintana ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa asiantuntijatiedon kautta.

Downshiftaajan positiot vaihtelevat repertuaarista toiseen. Eri positioissa downshiftaajan oikeudet, velvollisuudet ja ominaisuudet poikkeavat toisistaan. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshiftaaja asettuu itsen ilmaisijan positioon, jossa on lupa olla juuri sellainen kuin on ja myös velvollisuus tulla aidoksi itsekseen. Itsen ilmaisijan positiossa valinnat perustuvat siihen, mikä tuntuu itsestä oikealta. Tästä positioista ei voi arvioida muiden ihmisten itsen toteutumista, vaan jokaisen itsen ilmaisu saa omanlaisensa muodon. Suorittamisrepertuaarissa downshiftaajalle taas rakentuu suorittamisesta erottujan positio, jossa downshiftaajan ominaisuutena näyttytyy kyky havaita normeista määrittäminen. Suorittamisesta erottujan positiossa downshiftaajan oikeutena ja velvollisuutena on irtisanoutua suorittamisesta.

Yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa downshiftaaja asettuu tiedostajan positioon, jossa hän nostaa esiin ja arvioi kriittisesti yhteiskunnallisia epäkohtia. Tiedostajan positiossa downshiftaajalla on kyky havaita yhteiskunnallisia ongelmia sekä oikeus ja velvollisuus puuttua niihin. Realistisessa repertuaarissa downshiftaaja asettuu harkitsijan positioon, jossa hän on kykenevä tunnistamaan ja tunnustamaan tosiasioita. Harkitsijan positiossa on velvollisuus tunnustaa realiteetit ja toimia niiden pohjalta. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa downshiftaajalle rakentuu asiantuntijuuteen nojaajan positio, jossa hän kykenee ja on velvollinen tuomaan esiin vaihtelevaa asiantuntijatietoa.

Downshiftaamisen legitimaatio perustuu eri asioihin eri repertuaareissa. Samalla tämä downshiftaamisen oikeuttamisen perusta määrittää repertuaarissa rakentuvaa suhdetta ympäröivään konsumeristiseen yhteiskuntaan. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshiftaamisen legitimaatio nojaa ydinitseen, jolle kaikkien ulkoisten velvoitteiden tulee olla alisteisia. Ympäröivä yhteiskunnallinen todellisuus konstruoidaan epäaitona. Suorittamisrepertuaatissa ympäröivä konsumeristinen todellisuus näyttyytensä ulkopuolelta tulevien ”pitäisi” -mallien seuraamisena. Downshiftaamisen legitimaatio pohjaa tällaisen suorittamisposition, jossa ei ole omaa toimijuutta, delegitimoimiseen eli oikeutuksen murtamiseen.

Yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa downshiftaamista legitimoidaan moraalilla ja ympäröivä konsumeristinen yhteiskunta näyttyytensä moraalittomana. Realistisessa repertuaarissa downshiftaamisen legitimaatio pohjaa järkeen vetoamiseen. Samalla repertuaari

ottaa kantaa ympäröivään yhteiskunnalliseen todellisuuteen konstruoimalla sen epärationaalisenä. Tiede- ja asiantuntijarepertuaarissa downshiftaamista legitimoidaan ja ympäröivään todellisuuteen suhtaudutaan ekspertitiedon auktoriteetin kautta.

Repertuaarien suhteesta toisiinsa voi tehdä havaintoja. Ekspressiivinen individualismi ja suorittamisrepertuaari näyttäytyvät toistensa vastarepertuaareina konstruoimalla päinvastaisia todellisuuksia. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa toimija seuraa aitoa itseä, kun taas suorittamisrepertuaarissa seurataan itsen ulkopuolisia ”pitäisi” -malleja. Myös realistisen repertuaarin voi nähdä olevan vastakkainen ekspressiiviselle individualismille. Realistinen repertuaari konstruoii todellisuutta pohjaten tosiasioihin, kun taas ekspressiivinen individualismi pohjaa tunteisiin. Yhteiskuntakriittisestä repertuaarista käsin on mahdollista kritisoida suorittajan positiota ylläpitäviä rakenteita. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria käytetään aineistossa sekä vahvistamaan muita repertuaareja, että itsenäisesti tuottamaan asiantuntijatietoa merkityksellisimpänä todellisuuden määrittäjänä.

Tarkasteltaessa repertuaarien käyttöä aineistossa voi tehdä useita havaintoja. Repertuaarien käyttö vaihtelee eri blogeissa. Ekspressiivisen individualismin repertuaari on käytössä kaikissa blogeissa, joista kuudessa sitä käytetään runsaasti. Kaksi miesblogistia käyttävät repertuaaria niukasti. Suorittamisrepertuaaria käyttävät kaikki paitsi yksi aineistoni bloggaajista. Neljässä blogissa suorittamisrepertuaari esiintyy tasaisesti, kolmessa niukasti ja yhdessä hyvin vähän. Kaikissa blogeissa, joissa suorittamisrepertuaari näyttäytyy, ilmenee se sekä sen position kuvaamisena, josta pyritään downshiftaamalla pois, että downshiftaamisen kuvaamisena. Yhteiskuntakriittinen repertuaari esiintyy kaikissa blogeissa, joskin vaihtelevassa määrin. Huomionarvoisesti vähiten repertuaaria käytetään miesten kirjoittamissa blogeissa. Realistinen repertuaari on käytössä kaikissa blogeissa määrältään vaihdellen. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari on käytössä kaikissa paitsi yhdessä aineistoni blogissa ja sen käytön määrä vaihtelee blogien välillä selvästi.

Mikään repertuaari ei nouse selvästi hallitsevaan asemaan, vaan eri blogeissa eri repertuaarit ovat hallitsevia. Ekspressiivinen individualismi, yhteiskuntakriittinen repertuaari ja realismi ovat käytössä kaikissa blogeissa. Ekspressiivinen individualismi nousee hallitsevaan asemaan suhteessa muihin repertuaareihin yhdessä blogissa. Kahdessa blogissa realistinen repertuaari on hallitsevimmassa roolissa ja kahdessa blogissa taas

tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari on määräävässä asemassa. Neljässä blogissa ei yksikään repertuaari nouse ylitse muiden. Yhdessä blogissa näistä käytetään tasaisesti kaikkia muita paitsi tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria. Yhdessä taas käytetään tasaisesti ekspressiivistä individualismia, suorittamisrepertuaaria ja realismia. Yhdessä hallitsevasti käytetään ekspressiivistä individualismia ja yhteiskuntakriittistä repertuaaria ja yhdessä yhteiskuntakriittistä, realistista ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria.

Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarin käytön määrässä esiintyy aineistossani suurinta vaihtelua. Repertuaari on hallitsevassa asemassa kahdessa blogissa. Näiden lisäksi repertuaaria käytetään runsaasti suhteessa muihin repertuaareihin yhdessä blogissa ja kaikissa muissa hyvin niukasti tai ei lainkaan. Huomionarvoista repertuaarin käytön kannalta on aineistoni kahden miehen kirjoittaman blogin keskinäinen samankaltaisuus ja selvä eroavuus naisten kirjoittamista blogeista. Molemmat miesbloggaajat käyttävät hallitsevasti tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria ja muita repertuaareja vain vähän.

Yhteenvetona voi todeta, että downshiftaaminen on aineistoni valossa monimerkityksinen kielellinen ilmiö, jonka tuottamiseen käytetään viittä toisistaan selvästi poikkeavaa tulkintarepertuaaria.

6 DISKUSSIO

Suhteessa downshiftaamisen näkyvyyteen mediassa ja ilmiön yleisyyteen kansainvälisten tutkimusten perusteella on downshiftaamisesta tehty vain vähän empiiristä tutkimusta. Tällä tutkielmalla lähdin tuomaan lisää tietoa downshiftaamisesta sosiaalisesti konstruoituneena ilmiönä ja hain vastausta kolmeen tutkimuskysymykseen:

1. *Millaisia tulkintarepertuaareja bloggaajat käyttävät konstruoidessaan downshiftaamista?*
2. *Millainen positio eri tulkintarepertuaareissa downshiftaajalle rakentuu?*
3. *Mihin downshiftaamisen legitimaatio eri repertuaareissa nojaa?*

Vastauksena ensimmäiseen tutkimuskysymykseen hahmotin aineistostani viisi tulkintarepertuaaria, jotka nimesin ekspressiiviseksi individualismiksi, suorittamisrepertuaariksi, yhteiskuntakriittiseksi repertuaariksi, realistiseksi repertuaariksi ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaariksi. Vastauksena toiseen tutkimuskysymykseen havaitsin downshiftaajalle rakentuvan ekspressiivisen individualismin repertuaarissa itsen ilmaisijan position, suorittamisrepertuaarissa suorittamisesta erottujan position, yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa tiedostajan position, realistisessa repertuaarissa harkitsijan position ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarissa asiantuntijuuteen nojaajan position. Vastauksena kolmanteen tutkimuskysymykseeni havaitsin downshiftaamisen legitimaation nojaavan ekspressiivisen individualismin repertuaarissa todelliseen itseän, suorittamisrepertuaarissa suorittamisposition delegitimoimiseen, yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa moraalisiin ja tiede- ja asiantuntijarepertuaarissa ekspertitiedon auktoriteettiin.

Kerrattuani yllä lyhyesti keskeisimmät tutkimustulokseni suhteutan niitä seuraavaksi aiempiin tutkimustuloksiin. Tämän jälkeen pohdin tulosten käytettävyyttä ja merkittävyyttä, minkä jälkeen tuon esiin jatkotutkimusehdotuksia. Lopuksi pohdin tutkielmani vahvuuksia ja heikkouksia sekä omaa tutkijan positiotani.

Downshiftaajien toimijuuden rakentumista kielessä ei ole aikaisemmin tarkasteltu diskursiivisen psykologian keinoin. Sen sijaan useissa konstruktionistisissa tutkimuksissa on taustalla foucaultlainen valtakäsitys (Cherrier, 2009a; Moisander & Pesonen, 2002;

Sandlin & Walther; 2009). Foucaultlaisen ymmärryksen mukaan yhteiskunnalliset valtasuhteet, jotka ilmenevät diskursseissa, positioivat downshiftaajia tietyllä tavoin. Oma diskurssiivisen psykologian mukainen lähestymistapani downshiftaajien aktiivisuudesta sosiaalisen todellisuuden rakentajina poikkeaa näkökulmaltaan suhteessa foucaultlaisuuteen. Downshiftaajan identiteetin rakentumista on aiemmin tarkasteltu konstruktionistisesti vaiheittaisena prosessina (Cherrier & Murray, 2002; Cherrier & Murray, 2007; Cherrier, 2009b). Näen paikantamani tulkintarepertuaarit downshiftaajien resursseina, joilla identiteetin konstruointitarinan kertominen on mahdollista.

Cherrierin ja Murrayn (2007) mukaan downshiftaajien identiteetin konstruointi on jatkuvaa kamppailua toimijuuden ja rakenteen välillä. Oman aineistoni valossa downshiftaajat rakentavat omaa toimijuuttaan aktiivisesti käyttämällä viittä eri tulkintarepertuaaria. Näistä suorittamisrepertuaari ilmentää itsen määrittymistä ulkoapäin seuraten ”pitäisi-malleja” ja konsumeristisen rakenteen määrittämää toimijuutta. Bloggaajat pyrkivät erottumaan suorittajan positiosta. Havaintojeni mukaan bloggaajat käyttävät kuitenkin suorittamisrepertuaaria konstruoimaan myös downshiftaamista. Näin myös tämän tutkielman perusteella, kuten Cherrierin ja Murraynkin (mt.) mukaan, downshiftaaminen näyttäytyy kamppailuna toimijuuden ja rakenteen kesken: itsen ulkopuolelta määrittymisen elää edelleen downshifattessa. Sekä Moisanerin ja Pesosen (2002) että Sandlinin ja Waltherin (2009) mukaan vapaaehtoiset yksinkertaistajat hylkäävät painokkaasti annetut normatiiviset subjektiviteetit. Omassa aineistossani normatiivista subjektiviteettia sanoitetaan suorittamisrepertuaarilla.

Cherrier (2009a) havaitsi vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa rakentuvan kahdenlaisia kulutusvastaisia identiteettejä: sankari- ja projisoituja identiteettejä. Sankari-identiteetti liittyy ympäröivästä yhteiskunnasta poikkeaviin arvoihin ja tähtää ulkoiseen muutokseen poliittisen kuluttamisen keinoin. Sankari-identiteetin rakentumisen konteksti on kontrolloimaton maailma, missä korostuvat ekologiset asiat ja sosiaalinen epätasa-arvo. Omassa aineistossani näkyvässä yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa rakentuvalla tiedostajan positiolla on yhtäläisyyksiä sankari-identiteetin kanssa: molempien ytimessä ovat ympäröivälle yhteiskunnalle vaihtoehtoiset arvot. Cherrierin (2009a) paikantama projisoitu identiteetti syntyy kulutusaddiktion ja anonyymiyden aiheuttamasta

emotionaalista yksinäisyydestä. Projisoitu identiteetti johtaa kuluttamiseen itsen ilmaisuna. Omassa aineistossani ekspressiivisen individualismin repertuaari priorisoi samalla tavoin itsen ilmaisun.

Moisanderin ja Pesosen (2002) opiskelija-aineistolla paikantamassa institutionalisoituneessa ironisoivassa ekosentrisessä henkiseettisessä vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa, jossa vihreää konsumerismia rakennetaan, downshiftaaminen konstruoi erityisesti oman aineistoni ekspressiivisen individualismin mukaisesti. Voi siis todeta, että Moisanderin ja Pesosen (2002) havaitsema institutionalisoitunut tapa puhua vapaaehtoisesta yksinkertaisuudesta on hyvin samankaltainen kuin itse downshiftaajien omassa aineistossani käyttämä ekspressiivisen individualismin repertuaari.

Moisander ja Pesonen (2002) havaitsivat vapaaehtoisen yksinkertaisuuden institutionalisoituneessa diskurssissa myös itsekurin ja kieltämyksen teemoina. Tämä viittaa oman aineistoni realistisen repertuaarin mukaiseen downshiftaamisen rakentamiseen, jossa tuodaan esiin downshiftaamiseen liittyvää vaihtosuhdetta ja hintaa. Moisanderin ja Pesosen (2002) mukaan vapaaehtoisen yksinkertaisuuden institutionalisoituneessa diskurssissa vihreä konsumerismi marginalisoituu tehokkaasti esittämällä se epärealistisena, naiivina ja naurettavana. Näin ollen mahdollisesti myös downshiftaajien käyttäessä tulkitsemaani ekspressiivisen individualismin repertuaaria se koetaan samoin – utopistisena ja hyväuskoisena.

Moisanderin ja Pesosen (2002) paikantamissa foucaultlaisissa minätekniikoissa voi nähdä yhteyksiä oman aineistoni ekspressiivisen individualismin kanssa. Ekoyhteisössä eläjien eettisen substanssin muodostivat henkilökohtainen ja henkinen kasvu sekä tunteiden ja persoonallisuuden reflektointi suhteessa itseen, muihin ja luontoon. Noudatettavaksi eettiseksi säännöstöksi ei noussut esiin yhtä tiettyä ellei ”luonnon lakia” tulkita tällaiseksi. Itsen käytäntöinä näyttäytyivät itsereflektio, itsen kouluttaminen, tietoinen kuluttaminen ja muutto kommuuniin. Teloksena ekoyhteisöissä eläjillä oli itsen, muiden ja luonnon kanssa harmoniassa elävä olento.

Sandlinin ja Waltherin (2009) yhtenä keskeisenä havaintona oli se, että vapaaehtoiset yksinkertaistajat kamppailivat eettisen tuomitsemattomuuden ja aidon tunteen moraalisesta paremmuudesta välillä. Myös Shawn ja Newholmin (2002) mukaan eettisten yk-

sinkertaistajien motiivina oli sisäinen moraalinen pakko. Omassa aineistossani yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa downshiftaajalle rakentuu tiedostajan positio, ja downshiftaamista legitimoidaan moraalilla, mutta oman aineistoni pohjalta Sandlinin ja Waltherin (2009) huomioon ei voi ottaa kantaa. Tätä olisi voinut kysyä tarkemmin, mikäli olisin käyttänyt haastatteluja aineistonkeruumenetelmänä.

Grigsby (2004) havaitsi konstruktionistisessa tutkimuksessaan yksinkertaistajien identiteetin tuottamisen olevan erilaista sukupuolten välillä: miehet ottavat etäisyyttä yksinkertaistamisen avulla identiteettiin maapallon resurssien pääkontrolloijina ja naiset puolestaan tuottavat itseään autonomisina ihmisinä, jotka tekevät omat ratkaisunsa ennemmin kuin ovat alistaisia kulttuurisille odotuksille. Grigsbyn (2004) tuloksia voi tulkita omien tutkimustulosteni valossa siten, että miehet käyttävät paikantamaani yhteiskuntakriittistä repertuaaria ja naiset käyttävät ekspressiivisen individualismin repertuaaria. Myös omassa aineistossani kaksi miespuolista bloggaajaa käyttivät ekspressiivisen individualismin repertuaaria niukasti. Kuitenkin poiketen Grigsbyn (2004) havainnoista omassa aineistossani miehet käyttivät vähiten yhteiskuntakriittistä repertuaaria. Molemmat miesbloggaajat käyttivät sen sijaan hallitsevasti tiede- ja asiantuntijuusrepertuaaria ja muita repertuaareja vain vähän. Grigsbyn (2004) havaintoja mahdollisesti selittää hänen teoreettinen lähtökohtansa, joka oli sosialistinen feminismi. Oma analyysini puolestaan oli aineistolähtöinen.

Yllä peilasin omia tutkimustuloksiani aiempaan konstruktionistiseen tutkimukseen. Entä miten tutkimustulokseni suhteutuvat aiempaan realistiseen tutkimukseen? Jokinen ym. (1993a, s. 9) muistuttavat, että realistinen ja konstruktionistinen tieto ei ole yhteismitallista ja siksi hankalasti yhteen sovitettavaa. Kuitenkin konstruktionistisesti ymmärrettynä kaikki tieto, myös realistisesti orientoitunut tutkimus, rakentuu kielessä. Realistisessa tutkimuksessa rakentunutta kuvaa downshiftaamisesta voi verrata blogistien käyttämiin repertuaareihin.

Jo Greggin (1936) ensimmäisessä vapaaehtoisen yksinkertaisuuden määritelmässä, joka kertoo sen olevan ”sisältä kumpuavaa päämäärän yhtenäisyyttä, vilpittömyyttä ja rehellisyyttä kuin myös ulkoisen sotkun (clutter) ja turhien elämän päätarkoituksen kannalta epäolennaista omistusten välttämistä” (suom. N. L.) on käytössä paikantamani ekspressiivisen individualismin repertuaari samoin kuin ilmiötä popularisoineen Elginin (1981)

määritelmässä vapaaehtoisesta yksinkertaisuudesta ”sisäisenä rikkautena ja ulkoisena yksinkertaisuutena” (suom. N. L.).

Realistisen tutkimuksen lähtökohtana olevaa kaksoishyötyoletusta konstruoidaan artikkeleissa käyttäen tulkitsemaani yhteiskuntakriittistä repertuaaria. Artikkeleissa tutkijoille rakentuu näin tiedostajan positio, ja downshiftaamisen tutkimusta oikeutetaan moraaliin vetoamalla: konsumeristinen yhteiskunta näyttäytyy kestäättömänä. Survey-tutkimuksissa on käytössä realistinen repertuaari kysyttäessä, koetaanko downshiftaaminen kannattavana.

Ekspressiivisen individualismin repertuaarin mukainen merkityksenanto näkyy surveyssa esille tulleissa sisäisissä motiiveissa: halu tasapainoisempaan elämään (Leonard-Barton, 1981; Schor; 1998) suurempi kontrolli ja henkilökohtainen täyttymys (Hamilton & Mail, 2003; Chettri ym., 2009), merkityksellisempi elämä (Schor, 1998), vastaavuus omien arvojen kanssa (Huneke, 2005) sekä henkisempi ja tietoisempi elämä (Alexander ja Ussher, 2012). Myös laadullisissa tutkimuksissa on havaittu ekspressiivisen individualismin merkityksenannon mukaisia motiiveja (Craig-lees & Hill, 2002; Tan, 2000; ref. Hamilton & Mail, 2003). Maslown tarvehierarkian (1943), jonka avulla on pyritty selittämään downshiftaamista, itsensä toteuttamisen tarve priorisoituu myös ekspressiivisen individualismin puhettavassa. Zavestoski (2002) jakoi Maslown tarvehierarkian itsensä toteuttamisen tarpeen kolmeen komponenttiin: itsetuntoon, pystyvyyteen ja autenttisuuteen. Zavestoski (2002) vahvisti empiirisesti näkemyksensä, että vapaaehtoista yksinkertaisuutta motivoi pyrkimys autenttisuuteen, millaisena downshiftaaminen konstruoi- tuu myös oman aineistoni ekspressiivisen individualismin repertuaarissa.

Craig-Lees ja Hill (2002) havaitsivat turvallisuuden ja erilaisen suhtautumisen aineellisiin omistuksiin erottelevan vapaaehtoisia ja ei-vapaaehtoisia yksinkertaistajia. Esimerkiksi autot edustivat vapaaehtoisille yksinkertaistajille funktionaalisuutta, mikä on tulkittavissa oman aineistoni ekspressiivisen individualismin mukaisena merkityksenantonana. Ekspressiivisen individualismin repertuaari priorisoi aidot merkitykset, mitä tulkit- sen funktionaalisuuden olevan. Autot edustivat ei-vapaaehtoisille yksinkertaistajille puolestaan brändiä (ja statusta), mikä on tulkittavissa oman aineistoni suorittamisreper- tuaarin mukaisena merkityksenantonana.

Havaitsemani tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari tuo esiin asiantuntijatiedon keskeisyyden downshiftoimista konstruoitaessa. Tällaista ei ole havaittu aiemmissä kansainvälisissä tutkimuksissa. Myös Niko Salmela (2014, s. 74–75) huomasi asiantuntijoihin viittavan runsaasti omassa pro gradussaan, jonka aineistona oli myös suomalaisten downshiftoimien blogeja.

Nyt olen suhteuttanut omia tutkimustuloksiani aiempaan niin konstruktionistiseen kuin realistiseenkin tutkimukseen: olen asettanut oman puheenvuoroni downshiftoimisesta dialogiin sitä aiemmin tutkineiden kanssa. Seuraavaksi otan mukaan keskusteluun vielä sosiologien Meyerin ja Jeppersonin (2000) äänen ja vedän yhteen sekä aikaisempaa tutkimusta että omia tutkimustuloksiani heidän näkemyksensä modernista toimijuudesta avulla.

Meyer ja Jepperson (2000) näkevät modernia toimijuutta olevan neljäntyyppistä: toimijuus itselle (toimija on omalla asiallaan), toimijuus toiselle toimijalle (jonkun toisen yksilön tai kollektiivin asialla), toimijuus ei-toimijalle (jonkun sellaisen entiteetin asialla, jota ei katsota sosiaalisesti toimijaksi, kuten sikiö, uhanalaiset eläinlajit, luonnonympäristö jne.) sekä toimijuus periaatteelle (tasa-arvon, ihmisyyden, totuuden jne. asialla). Toimija voidaan valtuuttaa useantyyppisten päämiesten kautta. Moderni toimija myös kykenee osallistumaan oman toimijuutensa rakentamiseen: harkitsemaan millä asialla on, tarjoamaan palveluksiaan sekä ottamaan ja vaihtamaan päämiehiä. Omien tulosteni valossa downshiftoimaja näyttääytyy modernina toimijana, joka valtuuttaa toimintaansa useilla legitimeillä päämiehillä.

Aiempi realistinen tutkimus lähtee kaksoishyötyoletuksesta, jonka mukaan downshiftoimaja on itsen ja ympäristön asialla. Oman aineistoni valossa päämiehiä on useampia. Ekspressiivisen individualismin repertuaarissa downshiftoimaja toimii ensisijaisesti itsen asialla. Tämä itsen asialla toimiminen on ilmaisullista ei egoistista, kuten konsumeristiset syytökset, joista esimerkkinä johdannon Apusen näkemykset, väittävät. Ilmaisullisella itsellä valtuuttaminen näkyy myös aiemmissä konstruktionistisissa tutkimuksissa: Cherrierin (2007) downshiftoimajan identiteetin vaihekuvauksessa frommilaisen olemassaolon moodin vahvistumisena, Cherrierin (2009a) projisoidussa identiteetissä, Moisanderin ja Pesosen (2002) institutionalisoituneessa vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurs-

sisä ja Grigsbyn (2004) tuloksissa, joiden mukaan naiset rakentavat identiteettiään autonomisina yksilöinä. Ilmaisullinen itsen asialla toimiminen on havaittu myös downshif-taamisen motiiveja kartoittaneissa tutkimuksissa (esim. Alexander & Ussher), joissa muina legitimeinä päämiehinä on tullut esiin perhe ja ympäristö.

Omassa aineistossani downshif-taaja on suorittajan positiossa toisen toimijan eli konsu-meristisen yhteiskunnan asialla. Aineistossani tällainen positio delegitimoidaan. Realis-tisessa repertuaarissa toimijuus valtuutetaan periaatteella eli rationaalisuudella. Myös surveyden kannattiko downshif-taaminen -kysymyksenasettelu johtaa järkipärisyydellä valtuuttamiseen. Lisäksi yhteiskuntakriittisessä repertuaarissa toimitaan periaatteen eli moraalin asialla, mikä näkyy myös Shawn ja Newholmin (2002) ja Sandlinin ja Walthe-rin (2009) tuloksissa. Meyer ja Jepperson (2000) huomioivat asiantuntijatiedon kasva-van merkityksen modernissa yhteiskunnassa, mikä ilmenee omassa aineistossani tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarin käyttönä.

Jäsennettyäni nyt tutkimustuloksiani ja aiempaa tutkimusta Meyerin ja Jeppersonin (2000) näkemyksen avulla mietin seuraavaksi, millaista käytettävyyttä ja merkitystä tut-kimustuloksillani voisi muuten olla. Näen tutkimustuloksillani käytettävyyttä niin downshif-taajille itselleen, työnantajille, markkinoijille kuin poliitikoillekin. Downshif-taajien kohdalla tutkimustulokseni voivat lisätä itseymmärrystä ja toimijuutta. Esimer-kiksi Burrin (1995, s. 92–93) mukaan downshif-taajien toimijuus liittyy diskurssin käyt-töön ja kykyyn manipuloida sitä omien päämäärien mukaisesti, ja tätä kykyä voi kehit-tää, jolloin yksilön toimijuus voi lisääntyä. Tutkimustulokseni voivat myös lisätä työn-antajien, markkinoijien ja poliitikkojen ymmärrystä downshif-taamisesta. Lisäksi työn-antajilla, markkinoijilla ja poliitikoilla voi kaikilla nähdä olevan intressejä vaikuttaa downshif-taajiin. Tällöin ne puhuvat, joita downshif-taajat itse käyttävät, näyttäytyvät myös puheta-poina, joihin downshif-taajat reagoivat.

Esimerkiksi, kun työnantaja ymmärtää downshif-taamisen saavan sitä harkitsevalle työn-tekijälle paikantamieni repertuaarien mukaisia merkityksiä, voi työnantaja pyrkiä näitä repertuaareja käyttämällä neuvottelemaan työntekijän kanssa ja vaikuttamaan häneen. Tässä on kyse samanlaisesta tulosten sovellettavuudesta kuin, mihin esimerkiksi Cher-rier (2009a) viittasi. Cherrier (2009a), joka havaitsi vapaaehtoisen yksinkertaisuuden diskurssissa rakentuvan kaksi erilaista kulutusvastaista identiteettiä, sankari-identiteetin

liittyen sosiaaliseen muutokseen ja projisoidun identiteetin liittyen itsen ilmaisuun, totesi, että kulutusvastaisuuden lobbaajien tulee huomioida nämä molemmat merkityksenannot halutessaan tehokkaasti vaikuttaa vapaaehtoiisiin yksinkertaistajiin. Näin voi ajatella myös tulkitsemieni repertuaarien kohdalla. Esimerkiksi realistisen repertuaarin mukaiseen rationaalisuuteen vetoamisen rinnalle tarvitaan ehkä esityksiä siitä, miten aitoa itseä voisi nykyisessä työssä tai työnkuvaa muuttamalla ilmaista paremmin, mikäli työnantaja haluaa vaikuttaa downshiftaamista harkitsevaan työntekijään.

Tutkimustulokseni tekee merkittäviksi omalta osaltaan suomalaisten suuri valmius downshiftata (Palmu, 2012; Sipola, 2015; Viitanen, 2010) sekä toisaalta downshiftaamisen yleistymisen yhteiskunnallinen painoarvo vähenevien verotulojen kautta. Lisäksi näen, ajatellen downshiftaamisen yhteiskunnallista merkittävyyttä, tärkeänä myös pohtia downshiftaamalla toimimisen rajoja sekä paikantamieni puhetapojen käytön seurauksia.

Surveyden mukaan downshiftaaminen on erityisesti koulutettujen valinta. Oletettavasti myöskään kaikilla pienituloisilla ei ole mahdollisuutta downshiftata, vaikka surveyden tutkimustulokset downshiftaamisesta eri tuloryhmissä eivät olekaan yksiselitteisiä. Voi tulkita, että toimimista downshiftaamalla mahdollistaa koulutus- ja tulotaso ja pohtia, mitä tämä tarkoittaa suhteessa hahmottamiini repertuaareihin. Ekspressiivisen individualismin mukaan kaikilla on oikeus ja velvollisuus ilmaista itseään. Voikin kysyä, onko tällainen itsen ilmaisu downshiftaamalla ainoastaan tai vähintään erityisesti hyvin koulutettujen ja toimeentulevien etuoikeus? Entä onko suorittajan position hylkääminen sidoksissa koulutukseen ja tuloihin? Kenties kävisi niin, että realistista repertuaaria käyttävä pienituloinen voisi todeta, että downshiftaaminen on niin kallista, että hänellä ei ole siihen varaa. Yhteiskuntakriittiseen repertuaariin liittyy kyky tunnistaa yhteiskunnallisia epäkohtia, jolla voi osin olla yhteys koulutustasoon.

Entä mitä seurauksia ekspressiivisen individualismin mukaisen puhetavan yleistymisellä olisi? Ilmaisullinen itse elää tässä hetkessä ja näin ollen ekspressiivisen individualismin mukaisesti pitkän tähtäimen suunnitelmat ovat toissijaisia. Ensisijaisia ovat erityisesti omat tuntemukset rationaalisuuden ja vastuullisuuden jäädessä sivuun. Itsen jatkuva monitorointi esimerkiksi omaan työhön liittyen voi olla raskasta. Voi myös pohtia sitä,

onko työ yleensä sellainen foorumi, jolla itseä pitäisi voida ilmaista? Mitä tällaisen puhetavan yleistymisen liittyen työelämään tarkoittaisi esimerkiksi suorittavien ammattien arvostuksen kannalta, kun voi olettaa, että esimerkiksi siivoojaksi harva päätyy itseään ilmaistakseen?

Realistinen repertuaari puolestaan uusintaa rationaalisuuteen perustuvaa ajattelua. Yhteiskuntakriittinen repertuaari jättää varjoonsa monet konsumeristiseen yhteiskuntaan liittyvät hyvät saavutukset. Esimerkiksi hyvinvointivaltion rahoitus on riippuvainen verotuloista. Voi myös kysyä, mikä olisi downshiftaajien vaihtoehto toimivalle yhteiskunnalle? Vai onko ennemmin kysy itsen pelastamisesta ja eskapismista ilman vastuullisen yhteiskunnallisen vaihtoehdon esittämistä, jolloin myös downshiftaajia itseään voisi kritisoida moraalisiin perustein, kuten Apunen tekeekin. Tiede- ja asiantuntijuusrepertuaarin käyttäminen taas uusintaa eksperttiedon merkitystä yhteiskunnassamme.

Tutkimustulosteni käytettävyyden ja merkittävyyden miettimisestä siirryn seuraavaksi pohtimaan jatkotutkimusehdotuksia. Jatkotutkimusehdotuksena downshiftaajien käyttämiä tulkintarepertuaareja olisi kiinnostava tutkia erilaisilla aineistoilla, kuten lehtiartikkeleiden avulla. Näkisin myös, että nyt tulkitsemini merkityksiin eli tulkintarepertuaareihin liittyen olisi kiinnostava tarkastella näiden merkitysten tuottamisen tapoja retorisemmalla otteella (Jokinen & Juhila, 1999, s. 66–76). Diskurssianalyttinen tutkimus, joka huomioisi Jokisen ja Juhilan (mts. 56–66) käsittein ”kulttuurisen jatkumon”, siitä miten ja milloin downshiftaaminen on alkanut näkyä suomalaisessa mediassa olisi myös tarpeellinen.

Lisäksi olisi kiinnostavaa kerätä aineisto haastattelemalla downshiftaajia ja tarkastella downshiftaajien repertuaarien kokonaishallintaa suhteessa haastattelijan kielenkäyttöön Suonisen (1993) ideoinnin mukaisesti. Tulkintarepertuaarien käyttöä olisi mielekästä myös vertailla downshiftaamisen eri intensiteettiasteilla esimerkiksi hyödyntäen Etzionin (1998) tai Elginin ja Mitchellin (1977) jaottelua. Paikantamiani tulkintarepertuaareja voisi hyödyntää esimerkiksi teemahaastattelujen pohjana. Tällöin olisi kiinnostava esittää tarkentavia kysymyksiä esimerkiksi liittyen yhteiskuntakriittisen repertuaarin mukaiseen merkityksenantoon. Tästä esimerkkinä voisi olla sen tiedustelu, millaisia yhteiskunnallisia ratkaisuja downshiftaajat esittäisivät havaitsemilleen ongelmille.

Potter ja Wetherell (1987, s. 185) tuovat esiin, että diskurssianalyysin tuloksia voi käyttää resurssina perinteiselle tutkimukselle. Esimerkiksi paikantamieni tulkintarepertuaarien pohjalta tehtyjä teemahaastatteluja voisi analysoida sisällönanalyttisesti. Vaikka olen tässä tutkielmassa lähestynyt downshiftaamista sosiaalisen konstruktionismin viitekehystä, tulisi Suomessa mielestäni tehdä kartoittava survey-tutkimus downshiftaamisen yleisyydestä, demografiasta, tavoista downshiftata, motiiveista ja tyytyväisyydestä elämänmuutokseen monipuolisen ymmärryksen lisäämiseksi tästä vähän tutkitusta mutta yhteiskunnallisesti merkittävästä ilmiöstä.

Jatkotutkimusehdotuksista etenen nyt miettimään tutkielmani vahvuuksia ja heikkouksia. Tutkielmani vahvuutena näen sen perehtyneen asemoimisen aiempaan tutkimuskusteluun ja aiemman tutkimuksen sekä mediaseurannan pohjalta muodostuneen perustellun tutkimusasetelman luomisen. Konstruktionistinen viitekehysesni oli paikallaan, koska osoitin realistisen viitekehysesni riittämättömyyden tuomalla esiin useita rinnakkaisia downshiftaamiseen liittyviä puhetapoja jo johdannossa. Diskurssianalyysiin sisältyvien menetelmällisten keinojen käyttö oli yhtenäistä konstruktionistisen näkökulmani kanssa.

Analyttiset käsitteeni, tulkintarepertuaari, diskurssin käyttäjä, legitimaatio ja subjekti-positio, olivat mielestäni toimivia. Diskursiivisen psykologian mukainen lähestymistapa aineistoon oli myös perusteltu, koska tällaista lähestymistapaa ei downshiftaamisen tutkimiseen ollut aiemmin käytetty. Blogit luonnollisena aineistona edustaen downshiftaajille tyypillistä internet-vuorovaikutusta ja myös käytännön syistä olivat erinomainen valinta aineistoksi tutkimusintresseihini nähden. Aineiston keruukriteerini olivat mielekkäitä. Koen, että analyysini oli perusteellista ja perusteltua.

Diskurssianalyysin validiteettia ei ole mahdollista arvioida samoin kuin realistisesta viitekehystä tehtyjen tutkimusten validiteettia. Validiteetti viittaa Saaranen-Kauppinen ja Puusniekan (2006) mukaan tutkimuksen pätevyyteen. Tällöin on kyse tutkimuksen perusteellisyydestä ja saatujen tulosten ja tulkintojen ”oikeudesta”. Diskurssianalyysin keskittyessä kielen toimintaorientaation ei tulosten oikeutta ole mahdollista mitata; diskurssianalyttisesti on olemassa erilaisia kielessä rakennettuja versioita todellisuudesta.

Potterin ja Wetherellin (1987, s. 169–172) mukaan diskurssianalyysin validiteettia voi lähestyä koherenssin, osallistujien orientaation, uusien ongelmien ja hedelmällisyyden kautta. Mielestäni tutkimustulosluvussa osoitin paikantamieni tulkintarepertuaarien koherenttiuden eli näytin toteen repertuaarien sisäisen logiikan aineistoesimerkkien avulla, vaikka en havainnutkaan ja analysoinut tulkintarepertuaareihin liittyviä poikkeustapauksia, joita Potter ja Wetherell (mts. 170) peräänkuuluttavat. Tutkimustulosten raportointini pohjasi laajasti aineistoesimerkkeihin, jolloin tulkintojeni perustuminen kirjoittajien omaan orientaatioon tuli esiin.

Potterin ja Wetherellin (mts. 171) mukaan uusien ongelmien havaitseminen todentaa kielellisten resurssien käyttöä oletetusti. Tätä validointitekniikkaa en hyödyntänyt analyysissäni. Uusien ongelmien havaitseminen olisi mahdollisesti vienyt analyysiäni vielä eteenpäin, mutta jätän tällaisen ulottuvuuden aiheen seuraaville tutkijoille. Näen analyysini myös hedelmällisenä, koska tulkitsemani repertuaarit tuovat uutta ymmärrystä downshiftaamisen kielellisestä konstruoinnista.

Potter ja Wetherell (mts. 172) painottavat tutkimusraportin merkitystä tutkimusprosessin vahvistajana ja validoijana. Olen pyrkinyt tässä tutkimusraportissa esittämään analyysini ja päätelmäni siten, että lukija voi arvioida tulkintojani, kuten Potter ja Wetherell (mts. 172) ohjeistavat. Potter ja Wetherell (mts. 174) huomauttavat diskurssianalyysin sovellettavuuteen liittyen koko maailman olevan diskurssien kautta välittyntä, jolloin diskurssianalyttinen tieto palvelee kriittisen asenteen kehittymistä. Omalla kohdallani tämä on tarkoittanut erityisesti lisääntyntä kriittisyyttä koskien mediassa käytettävää kieltä liittyen muihinkin teemoihin kuin downshiftaamiseen.

Saturaatiolla eli kylläntymisellä ei Woodin ja Krogerin (2000, s. 81) mukaan tarkoiteta diskurssianalyysin yhteydessä, ettei aineistoa lisäämällä enää löytyisi mitään uutta vaan sitä, että siihenastinen tapausten analysointi on ollut perusteellista. Kyse on siitä, onko tutkijalla riittävä aineisto argumentoidakseen hyvin ja kiinnostavasti sekä näyttääkseen argumenttinsa toteen aineistollaan. Mielestäni aineistoni määrä suhteessa tutkimustuloksina esittämiini repertuaareihin oli riittävä ja pystyin pohjaamaan tulkintani aineistooni vakuuttavasti esitellessäni tutkimustuloksia.

Burr (1995, s. 174) nostaa esiin diskurssianalyysin kritiikin, jonka mukaan nimeämme yleistietoon nojaavat kategoriat diskursseiksi ja pohtii, miten tämä edistää kulttuuristen kategorioiden kyseenalaistamista. Paikantamiani tulkintarepertuaareja voi kritisoida yllä mainitusti. Eikö esimerkiksi realistinen repertuaari vain kuvaa ihmisille tyypillistä järjkeyttä, yhteiskuntakriittinen repertuaari moraaliin vetoamista ja tiede- ja asiantuntijuusrepertuaari asiantuntijuuden yleistä arvostusta? Mitä sitten, että olen nimennyt nämä tulkintarepertuaareiksi?

Mielestäni hahmottamani tulkintarepertuaarit pätevästi tiivistävät bloggaajien kielelliset tavat tuottaa downshiftaamista. Vaikka repertuaareja voi kritisoida yleistietoon nojaamisesta, onnistun aineistooni tukeutuen perustellusti kiteyttämään downshiftaajien kielenkäyttöä. Tulkintarepertuaarit tiivistävät downshiftaajien arkista kielenkäyttöä, jolla he pyrkivät haastamaan konsumeristista diskurssia. Downshiftaaminen tuo näkyväksi konsumeristisen vallankäytön, kuten Sandberg (2015) havaitsi. Tässä tutkielmassa hahmottamani downshiftaajien tulkintarepertuaarit ovat kiteytys kielellisistä resursseista, joilla antinormatiivista toimintaa on kulttuurissamme tässä ajassa ja paikassa mahdollista oikeuttaa. Yleistietoon nojaavat kategoriatkin ovat kulttuurisia eikä ole itsestään selvää, mitkä kategoriat otetaan milloinkin käyttöön.

Tutkielmani heikkoutena näen sen tekemisen venymisen, joka osin on seurausta tarkkuudestani. Voikin pohtia olisiko samanvertaisiin tuloksiin päässyt pienemmällä työllä ja ajankäytöllä: käyttäkseni blogeista paikantamaani puhetapaa – olisinko voinut irrottaa suorittajan positioista? Tutkielmani vahvuuksien ja heikkouksien luotaamisen jälkeen haluan lopuksi avata omaa positiotani tässä tutkielmassa. Juhila (1999, s. 201–232) tuo esiin tutkijan mahdollisia diskurssianalyttisen tutkimuksen positioita, jotka ovat analyttikko, asianajaja, tulkitsija ja keskustelija. Koen oman positioni tässä tutkielmassa lähinnä analyttikkona, osin tulkitsijana ja mahdollisesti keskustelijana.

Analyttikkona pidin osallisuuteni suhteessa analysoimaani aineistoon mahdollisimman pienenä ja kontrolloituna valitessani blogit aineistoksi. Lisäksi nojasin itsensä downshiftaajien rakentamiin merkityksenantoihin, joita tässä tutkielmassa kutsuin tulkintarepertuaareiksi. Analyttikkona katselin aineistoani kurinalaisesti ja ei-motivoituin silmin. Analyttikon positio tarkoitti ennen kaikkea tässä tutkielmassa pitäytymistä blogikirjoittajien omissa kuvauksissa ja selonteissa, vaikka toki jouduin käyttämään kulttuurista

pääomaani tulkintarepertuaareja paikantaessani. (Mts. 203–207.) Tulkitsijan positioon (mts. 212–219) asetuin tutkielmassani erityisesti analyysini alkuvaiheissa, kun luin aineistoani mielessäni useat mahdolliset diskurssianalyttiset tulkintaresurssit. Tällöin aineiston ja minun tutkijana välinen vuorovaikutuksellinen suhde korostui. Myös muotoillessani tutkimuskysymyksiä ja tunnistaessani repertuaareja tein tämän tulkitsijan positioista käsin.

Otan todennäköisesti yhteyttä Hidasta elämää -sivustoon selvittääkseni heidän kiinnostustaan tutkielmaani ja sen tuloksia kohtaan sekä tarjoutuakseni kirjoittamaan artikkelin sivustolle tutkielmani pohjalta. Olen myös pohtinut ottavani yhteyttä muihinkin medioihin kirjoittaakseni artikkelin perustuen tutkielmaani sekä työterveyslaitokseen tiedustellakseni heidän mahdollista kiinnostustaan tutkielmani tuloksia kohtaan ja yhteistyötä niiden tiimoilta. Tällöin asettuisin Juhilan (mts. 219–227) mukaan keskustelijan positioon, jossa diskurssianalyttikko ottaa osaa julkiseen keskusteluun omien tutkimustulostensa pohjalta. Tässä tutkielmassa en sitoutunut muutokseen ja konsumerismin kriitiksi, kuten esimerkiksi realistisesta viitekehystä tehdyissä tutkimuksissa on asemoiduttu, eli en Juhilan (mts. 207–212) termein ottanut asianajajan positiota.

Jokinen ja Juhila (1993, s. 107) pitävät tärkeänä argumentoimista oman tulkinnan puolesta, mihin olen tässä diskussiossa pyrkinyt. Totta on sekin, että oma tulkintani on vain yksi mahdollinen, mutta se on kuitenkin hyvin perusteltu. Tässä diskussiossa vedin ensin lyhyesti yhteen tutkimustulokseni, minkä jälkeen asetin ne dialogiin aihetta aiemmin tutkineiden kanssa. Tästä etenin miettimään tulosteni käytettävyyttä ja merkittävyyttä, minkä jälkeen toin esiin jatkotutkimusehdotuksia. Tämän jälkeen pohdin tutkielmani vahvuuksia ja heikkouksia sekä omaa tutkijan positiotani.

Kuten jo johdannossa nostin esiin, uskon downshiftaamisen aiheena vetäneen minua puoleensa oman perfektionistisuuteni takia. Lisäksi tutkielmassa varmasti näkyy persoonallisuuteni kuuluva tarkkuus ja perusteellisuus, jotka ovat rakentuneet myös osaksi omaa tutkijaidentiteettiäni tutkielman teon aikana ja tätä tutkimusraporttia kirjoittaessani. Perfektionistisuuteeni liittyvä ehdottomuus tuli kuitenkin konstruktionistisesta viitekehystä haastetuksi: ei ole olemassa yhtä absoluuttista totuutta vaan useita yhtä toisia versioita todellisuudesta. Paikantamiani tulkintarepertuaareja itseäni soveltaen: pi-

tääkö minun olla juuri tietynlainen vai voisinko ilmaista aitoa itseäni? Entä kannattaisiko tämä? Onko vika ympäröivän yhteiskunnan moraalittomuudessa? Entä mitä sanovat asiantuntijat?

LÄHTEET

- Alexander S. (2011a). The voluntary simplicity movement: reimagining the good life beyond consumer culture. *International Journal of Environmental, Cultural, Economic and Social Sustainability*, 7.
- Alexander, S., & Ussher, S. (2012). The Voluntary Simplicity Movement: a Multi-national Survey Analysis in Theoretical Context. *Journal of Consumer Culture*, 12, 66–86.
- Ballantine, P., & Creery, S. (2010). The consumption and disposition behaviour of voluntary simplifiers. *Journal of Consumer Behaviour*, 9, 45–56.
- Beck, U. (1999). *World risk society*. Cambridge: Polity Press.
- Bekin, C., Carrigan, M., & Szmigin, I. (2005). Defying marketing sovereignty: voluntary simplicity at new consumption communities. *Qualitative Market Research: An International Journal*, 8, 413–429.
- Bellah, R. N., Madsen, R., Sullivan W. M., Swidler A., & Tipton, S. M. (1996). *Habits of the heart: individualism and commitment in American life*. New York, NY: Perennial Library.
- Berger, P., & Luckmann, T. (1966). *The Social Construction of Reality: A Treatise in the Sociology of Knowledge*. New York: Doubleday and Co.
- Bergman, M. (2010). *Pientä elämää etsimässä*. Helsinki: Basam Books.
- Billig, M. (1987). *Arguing and Thinking: A Rhetorical Approach to Social Psychology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Billig, M., Condor, S., Edwards, D., Gane, M., Middleton, D., & Radley, A. (1988). *Ideological Dilemmas: A Social Psychology of Everyday Thinking*. Lontoo: Sage.
- Boujbel, L., & d'Astous, A. (2012). Voluntary simplicity and life satisfaction: Exploring the mediating role of consumption desires. *Journal of Consumer Behaviour*, 11, 487–494.
- Brown, K. W., & Kasser, T. (2005). Are psychological and ecological well-being compatible? The role of values, mindfulness, and lifestyle. *Social Indicators Research*, 74, 349–368.
- Burr, V. (1995). *An Introduction to Social Constructionism*. Lontoo: Routledge.
- Cherrier, H. (2005). Becoming Sensitive to Ethical Consumption Behavior: Narratives of Survival in an Uncertain and Unpredictable World. *Advances in Consumer Research*, 32, 600–604.
- Cherrier, H. (2009a). Anti-consumption Discourses and Consumer-resistant identities. *Journal of Business Research*, 62, 181–190.

- Cherrier, H. (2009b). Disposal and Simple Living: the Circulation of Goods and the Development of Sacred Consumption. *Journal of Consumer Behaviour*, 2009, 8, 327–339.
- Cherrier, H., & Murray, J. (2002). Drifting Away from Excessive Consumption. *Advances in Consumer Research*, 29, 245–247.
- Cherrier, H., Murray, J. (2007). Reflexive Dispossession and the Self: Constructing a Processual Theory of Identity. *Consumption, Markets and Culture*, 10, 1–29.
- Chettri, P. Khan, A., Stimson, R. J., & Western, J. (2009b). Why bother to ‘downshift’? The characteristics and satisfaction of downshifter in the Brisbane-Sout East Queensland region, Australia. *Journal of Population Research*, 26, 51–72.
- Chettri, P. Stimson, R. J., & Western, J. (2009a). Understanding the Downshifting Phenomenon: a Case of South East Queensland, Australia. *Australian Journal of Social Issues*, 44, 345–362.
- Craig-Lees, M., & Hill, C. (2002). Understanding Voluntary Simplifiers. *Psychology and Marketing*, 19, 187–210.
- Davis, K. (2010). *Irti oravanpyörästä*. Helsinki: Nemo.
- Edwards, D., & Potter, J. (1992). *Discursive Psychology*. Lontoo: Sage.
- Elgin, D. (1981). *Voluntary Simplicity: Toward a Way of Life that is Outwardly Simple, Inwardly Rich*. New York: Morrow.
- Eskola, J. & Suoranta, J. (2005). *Johdatus laadulliseen tutkimukseen* (7. painos). Tampere: Osuuskunta Vastapaino.
- Etzioni, A. (1998). Voluntary simplicity: Characterisation, select psychological implications, and societal consequences, *Journal of Economic Psychology*, 19, 619–643.
- Foucault, M. (1972). *The Archaeology of Knowledge* (Engl. A. M. Sheridan Smith). Lontoo: Tavistock.
- Foucault, M. (1977). *Discipline and Punish* (Engl. A. M. Sheridan Smith). Lontoo: Penguin. (Alkuperäinen teos julkaistu 1975.)
- Foucault, M. (1978). *The History of Sexuality: An Introduction* (Engl. R. Hurley). Lontoo: Lane. (Alkuperäinen teos julkaistu 1976.)
- Foucault, M. (1984). On the geneology of ethics: an overview of work in progress. Teoksessa P. Rabinov (toim.), *The Foucault Reader*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. (1985). *The History of Sexuality: Vol. 2. The Use of Pleasure*. New York: Pantheon Books.
- Fromm, E. 1978. *To have or to be?* London: Cape.

- Gergen, K. J. (1973). Social Psychology as History. *Journal of Personality and Social Psychology*, 26, 309–320.
- Gergen, K. J. (1989). Warranting Voice and the Elaboration of the Self. Teoksessa J. Shotter & K. J. Gergen (toim.), *Texts of Identity*. Lontoo: Sage.
- Gergen, K. J. (2009). *An Invitation to Social Construction*. (2. painos). Lontoo: Sage. (Alkuperäinen teos julkaistu 1999.)
- Gergen, K. J., & Gergen, M. M. (1984). The social construction of narrative accounts. Teoksessa K. J. Gergen ja M. M. Gergen (toim.), *Historical Social Psychology*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- Gergen, K. J., & Gergen, M. M. (1986). Narrative form and the construction of psychological science. Teoksessa T. R. Sarbin (toim.), *Narrative Psychology: The Storied Nature of Human Conduct*. New York: Praeger.
- Giddens, A. (1990). *The consequences of modernity*. Stanford, Cambridge: Polity Press.
- Giddens, A. (1995). *Politics, sociology and social theory: encounters with classical and contemporary social thought*. Cambridge: Polity Press.
- Gilbert, N., & Mulkay, M. (1984). *Opening Pandora's Box. The Sociological Analysis of Scientific Discourse*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Goffman, E. (1956). *The presentation of self in everyday life*. Harmondsworth: Penguin Books.
- Grigsby, M. (2004). *Buying Time and Getting By: The Voluntary Simplicity Movement*. Albany, NY: State University of New York Press,
- Hakala, J. (2010). *Pakattu aika. Kiireen imusta hallittuun hidasteluun*. Helsinki: Gummerus.
- Hamilton, C. (2003). *Downshifting in Britain A sea-change in the pursuit of happiness* (Discussion Paper Number 58). The Australia Institute.
- Hamilton, C., & Mail, E. (2003). *Downshifting in Australia, A Sea-change in the Pursuit of Happiness* (Discussion paper No 50). The Australia Institute.
- Hirvilammi, T. (2003). *Kulutuskarkuruus elämänpoliittisena valintana* (pro gradu -tutkielma). Tampereen yliopisto, sosiaalipolitiikan ja sosiaalityön laitos, sosiaalipolitiikka.
- Huneke, M. E. (2005). The Face of the Un-consumer: an Empirical Examination of the Practice of Voluntary Simplicity in the United States. *Psychology and Marketing*, 22, 527–550.
- Iwata, O. (1997). Attitudinal and behavioural correlates of voluntary simplicity lifestyles. *Social Behaviour and Personality*, 25, 233–240.

- Iwata, O. (1999). Perceptual and behavioural correlates of voluntary simplicity. *Social Behaviour and Personality*, 27, 379–386.
- Iwata, O. (2001). Attitudinal determinants of environmentally responsible behaviour. *Social Behaviour and Personality*, 29, 183–190.
- Iyer, R., & Muncy, J. A. (2009). Purpose and object of anti-consumption. *Journal of Business Research*, 62, 160–168.
- Jackson, T. (2005). Live Better by Consuming Less? Is There a “Double Dividend” in Sustainable Consumption? *Journal of Industrial Ecology*, 9, 19–36.
- Jokinen, A., & Juhila, K. (1991). *Diskursseja rakentamassa. Näkökulmia sosiaalisten käytäntöjen tutkimiseen*. Tampereen yliopisto. Sosiaalipolitiikan laitos, Tutkimuksia, Sarja A, Nro 2.
- Jokinen, A., & Juhila, K. (1993). Valtasuhteiden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* (2. painos) (s. 75–108). Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., & Juhila, K. (1999). Diskurssianalyttisen tutkimuksen kartta. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* (2. painos) (s. 54–97). Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila K., & Suoninen, E. (1993a). Johdanto. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* (2. painos) (s. 9–14). Tampere: Vastapaino.
- Jokinen, A., Juhila, K. & Suoninen, E. (1993b). Diskursiivinen maailma: teoreettiset lähtökohdat ja analyttiset käsitteet. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* (2. painos) (s. 17–47). Tampere: Vastapaino.
- Juhila, K. Tutkijan positiot. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin liikkeessä* (2. painos) (s. 201–232). Tampere: Vastapaino.
- Juhila, K., & Suoninen, E. (1999). Kymmenen kysymystä diskurssianalyysistä. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin liikkeessä* (2. painos) (s. 233–252). Tampere: Vastapaino.
- Jussila, J. (2012). *Oman elämänsä kohtuullistajat Hitaampaan elämään pyrkivien elämäntapamuutoksen tarkastelua blogikirjoitusten avulla* (pro gradu -tutkielma). Helsingin yliopisto, valtiotieteellinen tiedekunta, yhteiskuntapolitiikka.
- Kasser, T., & Ryan, R. M. (1996). Further examining the American dream: Differential correlates of intrinsic and extrinsic goals. *Personality and Social Psychology Bulletin* 22, 280–287.
- Kasvio, A., & Lundell, S. (2015). *Ulos oravanpyörästä: työn kohtuullistamisen edut ja haitat*. Helsinki: Työterveyslaitos.

Kennedy, E., Krahn, H., Krogman, N. (2013). Downshifting: An Exploration of Motivations, Quality of Life, and Environmental Practices. *Sociological Forum*, 28, 764–783.

Kirsi, M. (2011). *Mikä ihmeen Slow? Hitaampaa elämäntapaa kannattavan ideologian hallitsevat kehukset* (pro gradu -tutkielma). Tampereen yliopisto, yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö, sosiaalipsykologia.

Koltko-Rivera, M. E. (2006). Rediscovering the Later Version of Maslow's Hierarchy of Needs: Self-Transcendence and Opportunities for Theory, Research, and Unification. *Review of General Psychology*, 10, 302–317.

Kuosmanen, T. (2010). *Kiire ja kohtuus. Kohtuuden kysymykset runsauden yhteiskunnassa* (pro gradu -tutkielma). Itä-Suomen yliopisto, Yhteiskunta- ja kauppatieteiden tiedekunta, sosiologia.

Kuula, A. (2011). *Tutkimusetiikka Aineistojen hankinta, käyttö ja säilytys* (2. uudistettu painos). Tampere: Vastapaino.

Laclau, E., & Mouffe, C. (1987). Post-Marxism without Apologies, *New Left Review*, 166, 79–106.

Leonard-Barton, D. (1981). Voluntary Simplicity Lifestyles and Energy Conservation, *Journal of Consumer Behaviour*, 8, 243–252.

Maniates M. (2002). In Search of Consumptive Resistance: the Voluntary Simplicity Movement. Teoksessa T. Princen, M. Maniates, K. Conca (toim.), *Confronting Consumption* (s. 199–235). Cambridge: MIT Press.

Maslow, A. H. (1943). A Theory of Human Motivation. *Psychological Review*, 50, 370–396.

Mason, J. (1996). *Qualitative researching*. Lontoo: Sage.

McDonald, S., Oates, C. J., Young, C. W., & Hwang, K. (2006). Toward Sustainable Consumption: Researching Voluntary Simplifiers. *Psychology & Marketing*, 23, 515–534.

Mead, G. H. (1967). *Mind, Self, and Society: from the Standpoint of a Social Behaviorist* (toim. johdannolla C. W. Morris). Chicago: University of Chicago Press. (Alkuperäinen teos julkaistu 1934.)

Meyer J. W., & Jepperson, R. L. (2000). The 'Actors' of Modern Society: The Cultural Construction of Social Agency. *Sociological Theory*, 18, 100–120.

Moisander, J., & Pesonen, S. (2002). Narratives of sustainable ways of living: constructing the self and the other as a green consumer. *Management Decision*, 40, 329–342.

- Näkki, K. (2006). *Vapaaehtoisesti vaatimaton -kestävä kulutus osana kuluttajaidentiteettiä* (selvityksiä nro 48) (pro gradu -tutkielma). Helsingin yliopisto, taloustieteen laitos, kuluttajaekonomia.
- Nelson, M. R., Rademacher, M. A., & Paek, H. (2007). Downshifting Consumer = Upshifting Citizen? An Examination of a Local Freecycle Community. *The ANNALS of the American Academy of Political and Social Science*, 611, 141–156.
- Nikander, P. (2008). Constructionism and Discourse Analysis. Teoksessa J. Holstein & J. Gubrium (toim.), *Handbook of Constructionist Research* (s. 413–428). New York: The Guilford Press.
- Parker, I. (1992). *Discourse Dynamics. Critical Analysis for Social and Individual Psychology*. Lontoo: Routledge.
- Plummer, K. (1995). *Telling Sexual Stories*, Lontoo: Routledge.
- Potter, J., & Edwards, D. (2001). Discursive Social Psychology. Teoksessa W. P. Robinson & H. Giles (toim.), *The New Handbook of Language and Social Psychology* (s. 103–118). Chichester: Wiley.
- Potter, J., & Wetherell, M. (1987). *Discourse and Social Psychology Beyond Attitudes and Behaviour*. Lontoo: Sage
- Rajander-Juusti, R. (2010). *Kohtuus kaikessa – Enemmän elämää vähemmällä*. Helsinki: Minerva Kustannus.
- Rantalainen, A. (2008). *Työyhteiskunnasta riskiyhteiskuntaan Työelämän oravanpyörästä vapaaehtoisesti poisjääneiden aikuisten elämänpolitiikka* (pro gradu -tutkielma). Joensuun yliopisto, kasvatustieteiden tiedekunta, aikuiskasvatustiede.
- Rudmin, F. W., & Kilbourne, W. E. (1996). The meaning and morality of voluntary simplicity: History and hypothesis on deliberately denied materialism. Teoksessa R. W. Belk, N. Dholakia, & A. Venkatesh (toim.), *Consumption and marketing: Macrodimensions* (s. 166–215). Cincinnati, OH: South-Western College Publishing.
- Salmela, N. (2014). *Kohtuullistaminen elämäntyylinä -Valtavirtaisen kulutuskulttuurin ja aikakäsitysten kyseenalaistajat suomalaisissa blogeissa* (pro gradu -tutkielma). Jyväskylän yliopisto, yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos, sosiologia.
- Sandlin, J., & Walther, C. (2009). Complicated Simplicity Moral Identity Formation and Social Movement Learning in the Voluntary Simplicity Movement. *Adult Education Quarterly*, 59, 298–317.
- Schor, J. (1998). *The Overspent Americans: Why We Want What We Don't Need*. Oxford: Harper Perennial.
- Shama, A., & Wisenblit, J. (1984). Values of voluntary simplicity: Lifestyle and motivation. *Psychological Reports*, 55, 231–240.

Shaw, D., & Newholm, T. (2002). Voluntary Simplicity and the Ethics of Consumption. *Psychology & Marketing*, 19, 167–185.

Sipola, J. (2015). Vai tarvitaanko jo kovempia lääkkeitä. Teoksessa M. Apunen, I. Haavisto, J. Sipola & S. Toivonen, *Ken on maassa jämäkin? EVAn Arvo- ja asennetutkimus 2015* (s. 39–60). Helsinki: Taloustieto.

Suoninen, E. (1992). *Perheen kuvakulmat: Diskurssianalyysi perheenäidin puheesta*. (Tutkimuksia, Sarja A, Nro 24). Tampereen yliopisto, sosiologian ja sosiaalipsykologian laitos.

Suoninen, E. (1993). Kielen käytön vaihtelevuuden analysoiminen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysin aakkoset* (2. painos) (s. 48–74). Tampere: Vastapaino.

Suoninen, E. (1999). Näkökulmia sosiaalisen todellisuuden rakentumiseen. Teoksessa A. Jokinen, K. Juhila & E. Suoninen (toim.), *Diskurssianalyysi liikkeessä* (2. painos) (s. 17–36). Tampere: Vastapaino.

Tan, P. (2000). *Leaving the Rat Race to Get a Life: A Study of Midlife Career Downshifting* (väitöskirjatutkimus). Swinburne University of Technology, Melbourne.

Vesala, K. (2002). Hiljaisuus ja nonkommunikaation kiistanalaisuus. Teoksessa K. Ketola, S. Knuuttila, A. Mattila & K. Vesala, *Puuttuvat viestit: nonkommunikaatio inhimillisessä vuorovaikutuksessa*. Helsinki: Gaudeamus.

Wetherell, M., & Potter, J. (1988). Discourse analysis and the identification of interpretative repertoires. Teoksessa C. Antaki (toim.), *Analysing Everyday Explanation: A Casebook of Methods* (s. 168–183). Lontoo: Sage.

Wetherell, M., & Potter, J. (1992). *Mapping the Language of Racism. Discourse and the Legitimation of Exploitation*. New York: Harvester Wheatsheaf.

Wood, L. A., & Kroger, R. O. (2000). *Doing discourse analysis: methods for studying action in talk and text*. Lontoo: Sage.

Zavestoski, S. (2002). The Social-psychological Bases of Anticonsumption Attitudes. *Psychology and Marketing*, 19, 149–165.

Internet:

Alexander, S. (2011b). *Voluntary Simplicity as an Aesthetics of Existence*. Haettu osoitteesta <http://simplicitycollective.com/wp-content/uploads/2011/10/VoluntarySimplicity-AsAnAestheticsofExistence2.pdf>

Elgin, D., & Mitchell, A. (1977). Voluntary Simplicity. *The Co-Evolution Quarterly*. Haettu osoitteesta http://duaneelgin.com/wp-content/uploads/2010/11/voluntary_simplicity.pdf

- Eronen, R., & Moilanen, R. (2011). Sanapöimintoja vuodelta 2011. Haettu osoitteesta http://www.kotus.fi/sanakirjat/kielitoimiston_sanakirja/uudet_sanat/vuoden_sanapöiminnot/sanapöimintoja_2011
- Gregg, R. (1936). The Value of Voluntary Simplicity. Haettu osoitteesta <http://soiland-health.org/wp-content/uploads/0304spiritpsych/030409simplicity/SimplicityFrame.html>
- Laakso, S. (2012). Etsitkö syitä vai ratkaisuja? *Visio teknologiateollisuuden sidosryhmälehti*, 3. Haettu osoitteesta <http://spotidoc.com/doc/3475066>
- Nieminen, P., & Wikström, S. (2016). Kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin kanava. Haettu osoitteesta <http://hidastaelamaa.fi/etusivu/yhteystiedot/>
- Palmu, P. (2012). Työ, tuottavuus, hyvinvointi ja ekologisuus. Tutkimusta yksityisen sektorin toimihenkilöistä. Esitys Kestävän työpolitiikan seminaarissa 17.10.2012. Haettu osoitteesta http://sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/wp-content/uploads/2012/03/Palmu_nettiin.pdf
- Saaranen-Kauppinen, A., & Puusniekka, A. (2006). *KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. Haettu osoitteesta <http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus>
- Sandberg, M. (2015). *Limits to consumer sovereignty: A critical analysis of ideological discourses about consumption, downshifting, and well-being*. Esitys konferenssissa Academy of Marketing Conference 7.7.2015–9.7.2015. Haettu osoitteesta https://am2015.exordo.com/files/papers/51/final_draft/working_paper_sandberg_revision.pdf
- Schreurs, J. (2010). *Living with Less: Prospects for Sustainability* (väitöskirjatutkimus). International Centre for Integrated Assessment and Sustainable development, Maastricht University, The Netherlands. Haettu osoitteesta <http://arno.unimaas.nl/show.cgi?fid=20857>
- The Harwood Group. (1995). *Yearning for balance: Views of Americans on consumption, materialism and the environment*. The Harwood Group valmistellut the Merck Family Fundille. Haettu osoitteesta <http://www.iisd.ca/consume/harwood.html>
- Viitanen, K. (2010). Missä rikkaudet piilevät? *Toimi*. Haettu osoitteesta https://is-suu.com/toimi/docs/100928_toimi_4_10_lores